

Kunstenaars in breder perspectief

Kunstenaars, kunstopleiding en arbeidsmarkt

Luuk Schreven en Anouk de Rijk

Verklaring van tekens

.	=	gegevens ontbreken
*	=	voorlopig cijfer
**	=	nader voorlopig cijfer
x	=	geheim
–	=	nihil
–	=	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
o (o,o)	=	het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	=	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2010–2011	=	2010 tot en met 2011
2010/2011	=	het gemiddelde over de jaren 2010 tot en met 2011
2010/'11	=	oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2010 en eindigend in 2011
2008/'09–	=	
2010/'11	=	oogstjaar, boekjaar enz., 2008/'09 tot en met 2010/'11

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Grafimedia

Omslag

Telldesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier:
www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

ISSN: 1877–3028

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Den Haag/Heerlen, 2011.
Verveelvoudiging is toegestaan,
mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Woord vooraf	4
Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek	7
1.2 Opzet van het onderzoek	8
1.3 Relatie tot ander onderzoek	9
1.4 Indeling van het rapport	11
1.5 Inhoud van de tabellenset	11
2. Kunstenaars op de Nederlandse arbeidsmarkt	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Arbeidsmarktpositie	16
2.3 Inkomens- en vermogenspositie	20
2.4 Kunstopleidingen	23
3. Personen met een creatieve opleiding	27
3.1 Inleiding	27
3.2 Aantallen en demografische kenmerken	27
3.3 Werknemers en zelfstandigen	30
3.4 Uitkeringsafhankelijkheid	33
3.5 Inkomens- en vermogenspositie	35
3.6 Woonplaats	37
4. Conclusies en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	38
4.1 Inleiding	38
4.2 Conclusies	38
4.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	39
5. Beschrijving van het onderzoek	41
5.1 Inleiding	41
5.2 Onderzoeksopzet Kunstenaars op de Nederlandse arbeidsmarkt	41
5.3 Onderzoeksopzet Personen met een creatieve opleiding	49
6. Begrippen en afkortingen	54
6.1 Begrippen	54
6.2 Afkortingen	56
Literatuurlijst	57
Tabellenset	59
Tabellenoverzicht	61
Bijlage CROHO-opleidingen cohort-onderzoek	131
Centrum voor Beleidsstatistiek	134

Woord vooraf

Voor u ligt de publicatie *Kunstenaars in breder perspectief*. Kunstenaars, kunstopleiding en arbeidsmarkt. Deze publicatie beoogt op basis van de bij het CBS beschikbare bronnen informatie te geven over de arbeidsmarktpositie van kunstenaars, personen werkzaam in creatieve beroepen en alumni van opleidingen voor deze domeinen in Nederland. Deze arbeidsmarktpositie moet worden beschouwd vanuit de dynamische beroepspraktijk van de kunstenaar. Zowel de beroepsgroep als de opleidingen staan de laatste tijd erg in de politieke en maatschappelijke belangstelling.

De sterke opkomst van de creatieve industrie, het economisch belang van deze innovatieve bedrijfstak en de internationale concurrentiepositie van Nederland op dit gebied, hebben ertoe geleid dat de creatieve industrie tot een van de topsectoren is benoemd. De overheid heeft extra aandacht voor de creatieve industrie en stimuleert deze sector. Anderzijds bezuinigt het kabinet op de culturele sector, die geacht wordt meer op eigen benen te staan. De gevolgen van die bezuinigingen voor de kunst, maar ook de aansluiting van het kunstonderwijs op dit deel van de arbeidsmarkt zijn onderwerpen die regelmatig de pers halen. Dit vraagt om een genuanceerd beeld van de stand van zaken binnen de kunstsector. Met deze publicatie wordt de omvang van de beroepsgroep kunstenaars en de personen met een creatief beroep in Nederland in beeld gebracht. Tevens komt informatie over de arbeidsmarkt en inkomenspositie van kunstenaars, personen met een creatief beroep en afgestudeerden van kunstopleidingen, zowel op hbo- als op mbo-niveau beschikbaar.

Ons onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van kunstenaars en de personen met een creatief beroep is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). In het kader van het onderzoek is beoogd om tot overeenstemming te komen tussen het ministerie, de sector en het CBS over de gebruikte begrippen en definities voor kunstenaars, personen met een creatief beroep en kunstopleidingen. Het vraagstuk van de definities van kunstenaars en kunstopleidingen is in samenwerking met een klankbordgroep besproken. Daarbij hebben de leden van de klankbordgroep zich verdiept in de classificaties die het CBS hanteert op het gebied van beroepen en opleidingen. Dit was geen sinecure omdat deze classificaties vaak een vereenvoudiging van de werkelijkheid zijn en de wijzigingen die zich op het gebied van de verschillende opleidingen regelmatig voordoen niet altijd – of niet tijdig – in de classificaties verwerkt kunnen worden.

Zonder de waardevolle inbreng van de klankbordgroep had dit onderzoek niet in deze vorm plaats kunnen vinden. Wij willen dan ook graag alle leden van de klankbordgroep bedanken voor hun inbreng. De klankbordgroep bestond uit: Fons Schneijderberg en Jacob Hiemstra (HBO-raad), Didier Fouarge (ROA), Berend Jan Langenberg (Erasmus Universiteit Rotterdam), Joost Heinsius (Cultuur-Ondernemen) en Robert Oosterhuis (voorzitter), Marinke Sussenbach en Joost Kuggeleijn (allen OCW).

Ook willen wij onze dank uitspreken richting CBS collega's die betrokken waren bij het tot stand komen van dit onderzoek: Pascal van den Berg, Nicole Braams, Marleen Geerdinck, Jamie Graham, Daniëlle ter Haar, Karin Hagoort, Vinodh Lalta, Frank van der Linden, Jeroen van den Tillaart, Noortje Urlings, Esther Vieveen, Robert de Vries en Caroline van Weert.

Luuk Schreven en Anouk de Rijk (oktober 2011)

Samenvatting

De culturele sector en de creatieve opleidingen aan het hbo staan wegens voorgenomen herstructurering en bezuinigingen de laatste tijd erg in de politieke en maatschappelijke aandacht. Doel van dit onderzoek is om voortbouwend op het onderzoek naar Kunstenaars in Nederland uit 2007 een genuanceerd beeld te schetsen van kunstenaars en personen met een kunstopleiding en hun positie op de arbeidsmarkt in Nederland. Het Centrum voor Beleidsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS-CvB) heeft daartoe in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) een statistisch onderzoek uitgevoerd met behulp van bestaande databronnen waarbij twee onderzoeksrichtingen zijn gekozen.

In de eerste plaats is met behulp van de Enquête Beroepsbevolking onderzocht hoeveel personen (van 15 tot en met 64 jaar) in Nederland in de perioden 2004–2006 en 2007–2009 in het hoofdberoep als kunstenaar werkzaam zijn, wat hun persoonskenmerken zijn, hoe hun positie op de arbeidsmarkt is, hoe hoog hun inkomen is en welke opleiding men gevolgd heeft. Daarnaast is onderzocht hoe het enkele cohorten van afgestudeerden van creatieve hbo- en mbo-opleidingen op de arbeidsmarkt vergaat in vergelijking tot afgestudeerden aan niet-creatieve opleidingen. Daartoe zijn diplomaregistraties van het hbo en mbo gecombineerd met registraties van onder andere de belastingdienst en de uitkeringsinstanties.

Dit onderzoek is begeleid door een klankbordgroep bestaande uit vertegenwoordigers van het ministerie van OCW, de HBO-raad, Cultuur-Ondernemen, het ROA en de Erasmus Universiteit Rotterdam. Samen met het CBS hebben zij zich voornamelijk gericht op de definities van kunstenaars, overige creatieve beroepen en kunstopleidingen. Daarbij is waar mogelijk aansluiting gezocht bij de definities die het CBS in het kader van het speerpunt Creatieve Industrie heeft ontwikkeld. Het speerpunt Creatieve Industrie heeft op basis van de Standaard Beroepenclassificatie (SBC) bepaald welke beroepen tot de creatieve industrie kunnen worden gerekend. In het kader van dit onderzoek zijn die beroepen opgedeeld in kunstberoepen en overige creatieve beroepen. Een belangrijk criterium daarbij is de vraag of een persoon in het beroep zelfstandig creatief te werk gaat of een creatief artistieke bijdrage levert aan een artistiek proces. Aan de overige creatieve beroepen zijn door de klankbordgroep ook de docenten van creatieve vakken toegevoegd. Met betrekking tot de definitie van de kunstopleidingen is zoveel mogelijk aangesloten bij de indeling van het kunstvakonderwijs en de creatieve economie techniek en management opleidingen uit het rapport 'Onderscheiden, verbinden en vernieuwen' van de commissie-Dijkgraaf.

De belangrijkste conclusies die uit beide onderzoeksrichtingen naar voren zijn gekomen worden hieronder puntsgewijs opgesomd:

- In Nederland werken in 2007–2009 130 duizend kunstenaars en 184 duizend personen met overige creatieve beroepen. Aan de creatieve hbo- en mbo-opleidingen halen jaarlijks 3 duizend tot 5 duizend personen een diploma.
- Het zijn vaker mannen dan vrouwen die als kunstenaar of in de overige creatieve beroepen werkzaam zijn (respectievelijk 55 en 62 procent mannen). Aan de creatieve hbo- en mbo-opleidingen halen daarentegen juist vrouwen vaker (circa 60 procent) een diploma, dan mannen.
- Westerse allochtonen zijn relatief vaak als kunstenaar werkzaam (15 procent tegenover 9 procent westerse allochtonen in de totale werkzame beroepsbevolking). Aan de creatieve hbo-opleidingen worden ook relatief veel westerse allochtonen opgeleid (23 procent in cohort 2006).
- Kunstenaars werken vaak in de zakelijke dienstverlening en de overige dienstverlening. Het aandeel kunstenaars dat in de creatieve industrie werkt, is met 12 procent gering. Dit betekent enkel dat de hoofdactiviteit van het bedrijf waarin zij werkzaam zijn, niet tot de creatieve industrie wordt gerekend. Zij werken wel in creatieve functies in andere bedrijfstakken. Afgestudeerden aan de creatieve hbo-opleidingen, en dan vooral diegenen die als zelfstandige werkzaam zijn, komen wel vaker in de creatieve industrie terecht (50 procent onder zelfstandigen in 2007).

- Kunstenaars hebben vaak meerdere werkkringen in dezelfde referentieweek (16 procent ten opzichte van gemiddeld 7 procent van de werkzame beroepsbevolking) en hebben vaker dan de gemiddelde werkzame beroepsbevolking een volledige werkweek van 35 uur of meer (59 procent onder kunstenaars tegenover een gemiddelde van 53 procent).
- Kunstenaars werken vaak als zelfstandige. Ruim de helft van de kunstenaars (57%) is in de eerste werkring zelfstandige. Ook afgestudeerden van creatieve hbo-opleidingen zijn vaker als zelfstandige werkzaam dan de overige afgestudeerden van het hoger onderwijs (20 tot 30 procent ten opzichte van minder dan 10 procent).
- Kunstenaars zijn vaker afhankelijk van een werkloosheids-, bijstands- (waaronder WWIK) of arbeidsongeschiktheidsuitkering (7 procent tegen gemiddeld 4 procent van de werkzame beroepsbevolking). Bij kunstenaars gaat dit in 2 procent van de gevallen om een WWIK-uitkering. Ook onder afgestudeerden van de creatieve hbo-opleidingen komt in vergelijking met de overige afgestudeerden van het hoger onderwijs een grotere uitkeringsafhankelijkheid naar voren. Voor de verschillende cohorten varieert het percentage van 6 tot 10 procent tegen 1 tot 3 procent onder de overige afgestudeerden van het hoger onderwijs. Daarbij geldt dat de afhankelijkheid van uitkeringen voor afgestudeerden van creatieve hbo-opleidingen vooral vlak na afstuderen hoog is. Het gaat daarbij in vaak om een WWIK-uitkering (8 van de 10 procent onder cohort 2006 een jaar na afstuderen).
- Kunstenaars hebben zelf relatief vaak een lager dan modaal inkomen. Voor het huishoudinkomen en met name het vermogen van kunstenaars geldt dat in veel mindere mate. Ook afgestudeerden van de creatieve hbo- en mbo-opleidingen hebben een relatief lager inkomen en in iets mindere mate een lager vermogen dan de overige afgestudeerden.
- Wie een kunstopleiding heeft gevolgd, gaat niet altijd als kunstenaar of in de overige creatieve beroepen aan de slag. Van de werkzame beroepsbevolking met een kunstopleiding op hbo-niveau of hoger werkt 42 procent als kunstenaar of in de overige creatieve beroepen. Daarnaast heeft 59 procent van de personen die als kunstenaar werkt een kunstopleiding gevolgd.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Wie werken er in Nederland als kunstenaar of binnen de creatieve industrie? Hebben kunstenaars een kunstopleiding gevolgd? Waar werken ze en wat verdienen ze? En waar komen studenten met een kunstopleiding terecht nadat ze hun opleiding hebben afgerond? Op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft het Centrum voor Beleidsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS-CvB) cijfermatige informatie over kunstenaars en hun arbeidsmarktpositie in Nederland samengesteld. Doel van dit onderzoek is om een genuanceerd beeld te schetsen van kunstenaars, personen met een overig creatief beroep en personen met een kunstopleiding en hun positie op de arbeidsmarkt in Nederland met behulp van de gegevens die bij het CBS beschikbaar zijn.

Dit onderzoek bouwt voort op het onderzoek dat het CBS-CvB in 2007 in opdracht van Kunstenaars&CO (tegenwoordig Cultuur-Ondernemen) heeft uitgevoerd. De resultaten van dat onderzoek waarin een beschrijving werd gemaakt van kunstenaars in Nederland zijn gepubliceerd in het rapport *Kunstenaars in Nederland*¹⁾ (KiN'07). De huidige politieke context waarin enerzijds de creatieve industrie als topsector is aangewezen en anderzijds bezuinigingen op de culturele sector zijn voorgenomen, vraagt om meer en recentere cijfers die beter aansluiten op de praktijk. De vraag naar een actuele versie van *Kunstenaars in Nederland* is op de agenda gezet naar aanleiding van de aandacht voor het onderwerp in de Tweede Kamer en het sectorplan dat het hbo-kunstvakonderwijs ontwikkelt. Het ministerie van OCW heeft in januari 2010 een werkconferentie georganiseerd over de afstemming van onderzoek op het gebied van de kunstopleidingen en de beroepspraktijk.²⁾

Het statistische onderzoek *Kunstenaars in Nederland* is met bestaande databronnen verfijnd, geactualiseerd, uitgebreid en van een uitvoeriger annotatie voorzien waarmee vergelijking met ander onderzoek mogelijk wordt. Deze uitbreiding bestaat uit extra informatie betreffende de uitkerings- en vermogenspositie van kunstenaars en uit een cohort-onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden aan creatieve opleidingen van het hoger onderwijs én het middelbaar beroepsonderwijs. Doel van het onderzoek is meer inzicht te verkrijgen in de omvang van de beroepsgroep die werkzaam is als kunstenaar of een ander creatief beroep uitoefent, de dynamische beroepspraktijk, de arbeidsmarktpositie, inkomens- en vermogensklasse van deze beroepsgroep en de samenhang tussen beroep, opleiding en bedrijfstak.

Naar aanleiding van de recente politieke ontwikkelingen, heeft het CBS het speerpunt Creatieve Industrie³⁾ in het leven geroepen. In het kader van dat speerpunt is een afbakening van creatieve beroepen, creatieve opleidingen en de sectoren die kunnen worden gerekend tot de creatieve industrie vastgesteld. Het speerpunt licht echter niet specifiek het beroep kunstenaar en het kunstonderwijs uit. Dat, alsmede voortschrijdend inzicht heeft er toe geleid dat voor dit onderzoek nadere verfijning van het begrip kunstenaar en de creatieve beroepen nodig was om een betere aansluiting te vinden bij de huidige beroepspraktijk van kunstenaars en het kunstvakonderwijs. Het ministerie van OCW heeft daarom een klankbordgroep in het leven geroepen die samen met het CBS-CvB in het kader van dit onderzoek tot een nadere uitwerking van de afbakening van kunstenaars, overige creatieve beroepen en kunstopleidingen is gekomen.

Hoewel bij aanvang van het onderzoek de ambitie bestond om tot eenduidige definities van de kernbegrippen te komen, moeten we constateren dat ook dit huidige onderzoek er niet in slaagt om voor eens en voor altijd eenduidige definities vast te leggen. Een be-

¹⁾ W. Jenje-Heijdel en D. Ter Haar, *Kunstenaars in Nederland* (CBS, Voorburg-Heerlen, 2007)

²⁾ Werkconferentie Afstemming van onderzoek naar de relatie tussen kunstopleidingen en de beroepspraktijk en arbeidsmarkt van kunstenaars (Tilburg, 28 januari 2010)

³⁾ N. Braams, *Onderzoeksrapportage creatieve industrie* (CBS, Den Haag/Heerlen 2011).

langrijke reden daarvoor is dat de informatie die beschikbaar is in bestaande statistische databronnen, niet altijd goed aansluit bij de meest recente ontwikkelingen, de dynamiek op de arbeidsmarkt en binnen de opleidingen van een beroepsgroep als kunstenaars. Wel is getracht zo goed mogelijk rekening te houden met definities uit ander onderzoek en om de keuze voor de gehanteerde definities zo goed mogelijk te beargumenteren en toe te lichten. De keuzes voor de definities in dit onderzoek moeten gezien worden als een nieuwe vervolgstap op weg naar eenduidige definities die in statistisch onderzoek naar kunstenaars en kunstopleidingen gebruikt kunnen worden.

1.2 Opzet van het onderzoek

Dit onderzoeksproject bestond uit een drietal onderdelen:

- (1) in samenwerking met de klankbordgroep vaststellen van een statistische operationalisering voor kunstenaarsberoepen, kunstopleidingen en de kunstsector;
- (2) berekenen van het aantal kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen binnen de totale Nederlandse beroepsbevolking; en
- (3) het in beeld brengen van de arbeidsmarktpositie van een aantal cohorten van afgestudeerden aan creatieve hbo- en mbo-opleidingen.

Ten aanzien van de statistische operationalisering zijn we zoveel mogelijk uitgegaan van bestaande inzichten. De afbakening van het CBS speerpunt Creatieve Industrie heeft als basis gediend, aangevuld met de uitgangspunten uit het rapport van de commissie-Dijkgraaf⁴.

Het onderzoek naar het aantal kunstenaars binnen de beroepsbevolking gaat uit van het beroep dat een persoon in de hoofdzaak uitoefent. Informatie over het beroep van personen in de hoofdzaak wordt door het CBS via de Enquête Beroepsbevolking (EBB) verzameld. Deze bron is dan ook de basis van het onderzoek naar de populatie kunstenaars binnen de Nederlandse beroepsbevolking. De EBB heeft een nationale focus en richt zich op personen die in Nederland wonen. Personen die in Nederland een kunstopleiding gevolgd hebben, maar inmiddels geëmigreerd zijn maken geen deel uit van de EBB. Daarentegen worden in de EBB wel personen opgenomen die een opleiding in het buitenland hebben gevolgd en in Nederland woonachtig zijn.

Ook KiN'07 is op vergelijkbare wijze, met een nationale focus, op basis van de EBB uitgevoerd. Het onderzoek uit 2007 over de periode 2004–2006 is herhaald met gebruikmaking van de nieuwe afbakening van kunstenaarsberoepen, kunstopleidingen en kunstsectoren. Tevens zijn cijfers berekend voor de periode 2007–2009 en is de EBB in het kader van dit onderzoek voor beide periodes verrijkt met registratiedata over de uitkerings- en inkomenspositie van personen en huishoudens. De data zijn afkomstig uit uitkeringsregistraties van de gemeenten en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en uit de registraties van de belastingdienst.

Voor het cohort-onderzoek naar afgestudeerden aan creatieve hbo en mbo-opleidingen is gebruik gemaakt van de diplomaregistraties van zowel het hoger onderwijs als het middelbaar beroepsonderwijs. Deze bestanden zijn verrijkt met informatie uit registraties over banen van werknemers en zelfstandigen. Daarnaast is informatie uit de uitkeringsregistraties en onderwijsregistraties toegevoegd. Door middel van koppeling met de Gemeentelijke Basisadministratie is bepaald of men op het betreffende peilmoment nog in Nederland woonachtig was.

Meer informatie over de opzet van de verschillende onderdelen van het onderzoek is opgenomen in de beschrijving van het onderzoek in hoofdstuk 5.

⁴ R. Dijkgraaf, *Onderscheiden, verbinden, vernieuwen. De toekomst van het kunstonderwijs. Advies van de commissie-Dijkgraaf voor een sectorplan kunstonderwijs* (Den Haag 2010).

1.3 Relatie tot ander onderzoek

Dit project bouwt voort op het onderzoek naar Kunstenaars in Nederland dat het CBS-CvB in 2007 heeft uitgevoerd. De uitkomsten uit 2007 over de periode 2004–2006 zijn opnieuw berekend volgens nieuwe operationalisering en met gebruikmaking van verbeterde ophooggewichten in de EBB. Als gevolg van deze nieuwe ophooggewichten zijn de totalen voor de werkzame-, werkloze-, en niet-beroepsbevolking met terugwerkende kracht aangepast. Deze nieuwe gewichten en de aangepaste operationalisering leiden tot een ander aantal kunstenaars dan in KiN'07. De omvang van de groep kunstenaars is echter wel van dezelfde orde van grootte. Zie schema 1 voor een overzicht van de verschillen in operationalisering tussen dit onderzoek, KiN'07 en het CBS speerpunt Creatieve Industrie ten aanzien van de kunstenaars. Naast kunstenaars zijn ook overige creatieve beroepen in dit onderzoek betrokken. Deze toevoeging is een uitbreiding op het onderzoek KiN'07 en is grotendeels gebaseerd op het onderzoek van het CBS speerpunt Creatieve Industrie. Schema 2 geeft een overzicht van de verschillen tussen dit onderzoek, KiN'07 en het CBS speerpunt Creatieve Industrie ten aanzien van de overige creatieve beroepen die in dit onderzoek zijn opgenomen.

Naast de herberekening van de cijfers over de periode 2004–2006 zijn in dit onderzoek cijfers berekend over de recentere periode 2007–2009 en zijn gegevens over de arbeidsmarkt- en inkomenspositie van kunstenaars aan het onderzoek toegevoegd.

Schema 1
Afbakening van kunstenaarsberoepen in vergelijking met KiN'07 en CBS Speerpunt Creatieve Industrie

Beroepsnaam	SBC 92 code	In KiN'07	In dit onderzoek	In Speerpunt Creatieve Industrie
Circusartiest	21 105	x	x	x
Diskjockey	21 106	x		x
Boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar)	55 401	x	x	x
Tuin- en landschapsarchitect (hoger)	64 206	x	x	x
Binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger)	66 204		x	x
Auteur, scenarioschrijver, tolk, vertaler	75 204	x	x	x
Hogere kunstzinnige beroepen (z.n.s.)	75 400	x	x	
Filmer, cineast	75 405	x	x	x
Choreograaf	75 406	x	x	x
(Portret)fotograaf kunstzinnig	75 410	x	x	x
Acteur, caberetiër, variété-artiest, zanger opera, operette, revue, musical	75 411	x	x	x
Balletdanser, ballroomdanser	75 412	x	x	x
Zanger (excl. opera operette, revue, musical), koördirigent	75 413	x	x	x
Instrumentalist, componist, dirigent (excl. koor), songwriter	75 414	x	x	x
Regisseur toneel, film	75 418	x	x	x
Regisseur radio, tv	76 404		x	x
Tuin- en landschapsarchitect (wetenschappelijk)	84 205	x	x	x
Stedebouwkundige; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (wetenschappelijk)	86 204	x	x	x
Industrieel vormgever, industrieel ontwerper	87 206	x	x	x
Beeldend kunstenaar, museum medewerker presentaties, mode-ontwerper, decor-, reclame-, grafisch ontwerper	75 415	x	x	x

Het CBS speerpunt Creatieve Industrie heeft onlangs cijfers gepubliceerd over het aantal personen met een creatief beroep, personen met een creatieve opleiding en personen werkzaam in de creatieve industrie.⁵⁾ In dit onderzoek wijken wij op enkele punten af van de definities die het speerpunt hanteert. Met name de beroepsgroep docenten die binnen het kunstvakonderwijs worden opgeleid, wordt door de klankbordgroep gezien als een essentiële toevoeging. Daarnaast brengen we in dit onderzoek onderscheid aan tussen kunstenaarsberoepen en overige creatieve beroepen. Docenten en beroepen die door het speerpunt creatieve industrie worden gerekend tot de creatieve beroepen, maar die door de klankbordgroep niet zijn aangemerkt als een kunstenaarsberoep, worden in dit onderzoek gerekend tot de overige creatieve beroepen (zie schema 2). In hoofdstuk 5 gaan we verder in op de gemaakte keuzes.

⁵⁾ N. Braams en N. Urlings, *Creatieve industrie in Nederland. Creatieve bedrijven* (CBS, Den Haag/Heerlen, 2010) en N. Urlings en N. Braams, *Creatieve industrie in Nederland. Creatieve beroepen* (CBS, Den Haag/Heerlen, 2011).

Het onderzoek van het CBS onderscheidt zich van ander onderzoek van bijvoorbeeld ROA naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerde kunstenaars⁶⁾ doordat in dit onderzoek geen speciale enquête is uitgevoerd onder de doelgroep. Het uitgangspunt voor dit onderzoek is om gebruik te maken van informatie uit bestaande registraties en enquêtemateriaal en deze informatie door koppeling van bestanden op individueel niveau te verrijken. Deze enquêtes en registraties beperken zich overigens wel tot de Nederlandse landsgrenzen, het onderzoek heeft een nationale focus. Er is daardoor geen informatie beschikbaar over personen die op het peilmoment niet (meer) woonachtig zijn in Nederland. Van personen die in Nederland een kunstopleiding hebben gevolgd maar in het buitenland wonen en werken, kan de arbeidsmarktpositie daardoor niet in beeld worden gebracht.

Schema 2
Afbakening van overige creatieve beroepen in vergelijking met KiN'07 en CBS Speerpunt Creatieve Industrie⁷⁾

Beroepsnaam	SBC 92 code	In KiN'07	In dit onderzoek	In Speerpunt Creatieve Industrie
Disc-jockey	21106	x	x	x
Mannequin, model, toneelfigurant	21107		x	x
Tekenaar tuin- en landschap	24201		x	x
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (lager)	24211		x	x
Leerling-bouwkundig tekenaar	26202		x	x
Cartografisch-, landmeetkundig tekenaar (lager)	26301		x	x
Fotolaboratoriumbediende (geen laborant); tweede camera-assistent	26805		x	x
Bioscoopoperateur	27208		x	x
Telefonist	31517		x	x
Reclamatekenaar	31601		x	x
Etaleur (lager)	32101		x	x
Nieuwslezer, programma-aankondiger	41101		x	x
Dansleraar ballroom, volksdansen	43301		x	
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (middelbaar)	44209		x	x
Geologisch, meteorologisch assistent, -waarnemer	45102		x	x
Bouwkundig, meubeltekenaar; bouwkundig tekenaar-constructeur (middelbaar)	46203		x	x
Meubelmaker (ambachtelijk)	46204		x	x
Landmeettechnicus, weg- en waterbouw tekenaar; cartografisch, landmeetk tekenaar, weg- en waterbouw Tekenaar-constructeur (middelbaar)	46302		x	x
Metaalkundige, gieterijtechnicus, lastechnicus (middelbaar)	46402		x	x
Houtmodelmaker	46403		x	x
Goud- en zilversmid (massa-fabricage)	46421		x	x
Tekenaar werktuigbouw (excl liften); tekenaar-constructeur (excl liften; middelbaar)	46501		x	x
Tekenaar meet- en regel-, informatietechniek; tekenaar-constructeur meet- en regel-, informatietechniek (middelbaar)	46601		x	x
Tekenaar elektrotechniek; tekenaar-constructeur elektrotechniek (excl meet- en regel-, informatietechniek; middelbaar)	46701		x	x
Zend-, geluids-, beeldapparatuurbedieners	46714		x	x
Lithografisch, reproductietekenaar, technisch illustrator	46801		x	x
Fotograaf, film- en tv-camera-operateur, film-editor, -monteur, fotolaborant	46812		x	x
Patroontekenaar kleding, schoeisel	47202		x	x
(bont)Kleermaker, zeil-, tenten-, markiezen-, dekkledenmaker (incl patroontekenen, in-, verkoop)	47203		x	x
Kleermaker (excl bont), zeil-, tenten-, markiezen-, dekkledenmaker (incl patroontekenen, excl in-, verkoop)	47204		x	x
Bontkleermaker (incl patroontekenen, excl in-, verkoop)	47205		x	x
Radarwaarnemer	48303		x	x
Telegrafist, telexist	51515		x	x
Tekstschrijver reclame (middelbaar)	51620		x	x
Etaleur (middelbaar)	52106		x	x
Docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (2e en 3e graads)	63301		x	
Bouwkundig tekenaar-constructeur (hoger), bouwkundig bestekschrijver	66205		x	x
Weg- en waterbouwkundig ontwerper-constructeur, verkeersplanoloog (hoger)	66305		x	x
Bedrijfshoofd klein ingenieursbureau weg- en waterbouw	66306		x	x
Weg- en waterbouwkundig tekenaar-constructeur (hoger)	66307		x	x
Ontwerper-constructeur werktuigbouw (excl liften; hoger)	66501		x	x
Tekenaar-constructeur werktuigbouw (excl liften; hoger)	66502		x	x
Ontwerper-constructeur informatie-, meet- en regeltechniek (hoger)	66603		x	x
Bedrijfshoofd klein bedrijf bouw en reparatie computers, meet- en regeltechnische apparaten	66604		x	x
Tekenaar-constructeur informatie-, meet- en regeltechniek (hoger)	66605		x	x
Ontwerper-constructeur energie-, telecommunicatietechniek, elektromotoren, elektronica (hoger)	66702		x	x
Tekenaar-constructeur elektrotechniek (excl meet- en regel-, informatietechniek; hoger)	66703		x	x
Bedrijfshoofd klein ingenieursbureau procestechnologie	67102		x	x
Redacteur (uitgeverij boeken; hoger)	75203		x	x
Impresario, theateragent	75404		x	x
Journalist, recensent, criticus; redacteur (uitgeverij bladen; hoger)	76401		x	x
Commentator tv	76402		x	x
Hoofdredacteur, algemeen redactiechef (uitgeverij bladen; hoger)	76403		x	x
Docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (1e graads)	83302		x	
Weg- en waterbouwkundig ontwerper-constructeur, verkeersplanoloog (wetens)	86304		x	x
Ontwerper-constructeur werktuigbouw (excl liften; wetens)	86502		x	x
Ontwerper-constructeur informatie-, meet- en regeltechniek (wetens)	86602		x	x
Ontwerper-constructeur energie-, telecommunicatietechniek, elektromotoren, elektronica (wetens)	86702		x	x
Bedrijfshoofd ingenieursbureau industriële vormgeving	87205		x	x
Redacteur (uitgeverij bladen, boeken; wetens)	96402		x	x

⁶⁾ M. de Vries en G. Ramaekers, *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het kunstonderwijs. Kunsten-monitor 2002* (ROA, Maastricht 2004)

⁷⁾ De beroepen disc-jockey (SBC 21106) en fotograaf, film- en tv-camera-operateur, film-editor, -monteur, fotolaborant (SBC 46812) worden door het speerpunt Creatieve Industrie tot de enge definitie van creatieve beroepen gerekend. Tot deze enge definitie worden verder de in dit overzicht opgenomen beroepen op hoger beroeps- en wetenschappelijk niveau gerekend. Het betreft alle beroepen in dit overzicht waarvan het eerste digitaal van de SBC-code een 6, 7 of 8 of 9 is.

1.4 Indeling van het rapport

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstukken 2 en 3 worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek samengevat. Alle resultaten zijn gebaseerd op de uitgebreide tabellenset, die in de bijlage van dit rapport is opgenomen.

Hoofdstuk 2 beschrijft de populatie kunstenaars en hun arbeidsmarktpositie in de totale beroepsbevolking. Dit hoofdstuk behandelt de volgende thema's:

- Omvang en samenstelling van de beroepsgroep kunstenaars (tabellen A1 tot en met A3 en B1 tot en met B3);
- Arbeidsmarktpositie en zelfstandig ondernemerschap (tabellen A4 tot en met A6 en B4 tot en met B6);
- Uitkeringsafhankelijkheid en inkomenspositie van kunstenaars (tabellen A7 tot en met A10 en B7 tot en met B10);
- Opleidingsachtergrond van kunstenaars (tabellen A11 tot en met A15 en B11 tot en met B15).

In hoofdstuk 3 wordt specifiek op de arbeidsmarktpositie van cohorten afgestudeerden aan het kunstvakonderwijs ingegaan. In dit hoofdstuk komen de volgende thema's aan de orde:

- Werknemers en zelfstandig ondernemerschap (tabellen C1a tot en met C5a);
- De creatieve bedrijfstakken (tabellen C1b en C1c tot en met C5b en C5c);
- Uitkeringsafhankelijkheid (tabellen C1d tot en met C5d);
- Inkomenspositie (tabellen C1e tot en met C5e);
- Woonregio (tabellen C1f tot en met C5f).

In hoofdstuk 4 komen de belangrijkste conclusies uit het onderzoek naar voren en worden aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek.

Hoofdstuk 5 bevat een technische beschrijving van de twee onderzoeksonderdelen, inclusief de gehanteerde operationalisering van kunstenaars, creatieve sector en kunstopleidingen. In hoofdstuk 6 worden de belangrijkste begrippen en afkortingen toegelicht. Ten slotte is een literatuuroverzicht opgenomen.

1.5 Inhoud van de tabellenset

De tabellenset bestaat uit drie onderdelen:

- Deel A Arbeidsmarktpositie van personen werkzaam als kunstenaar, 2004–2006 (gemiddelden);
- Deel B Arbeidsmarktpositie van personen werkzaam als kunstenaar, 2007–2009 (gemiddelden); Voor deel A en B zijn dezelfde tabellen berekend:
  - Omvang en samenstelling van de beroepsgroep (tabellen 1 tot en met 3);
  - Positie op de arbeidsmarkt (incl. bedrijfskenmerken) van kunstenaars (tabellen 4 tot en met 10);
  - Opleidingsachtergrond van kunstenaars (tabellen 11 tot en met 15).
- Deel C Arbeidsmarktpositie van cohorten van afgestudeerden aan het hoger onderwijs 1994, 1998, 2002 en 2006 en het middelbaar beroepsonderwijs 2006.
  - Arbeidsmarktpositie van afgestudeerde personen ultimo 2003 en ultimo 2007 (tabellen a)
  - Bedrijfstak van afgestudeerde personen werkzaam als werknemer ultimo 2003 en ultimo 2007 (tabellen b)
  - Bedrijfstak van afgestudeerde personen werkzaam als zelfstandige ultimo 2003 en ultimo 2007 (tabellen c)
  - Type uitkering van afgestudeerde personen met uitkering ultimo 2003 en ultimo 2007 (tabellen d)
  - Inkomens- en vermogenspositie van afgestudeerde personen ultimo 2003 en ultimo 2007 (tabellen e)
  - Woonregio van afgestudeerde personen ultimo 2003 en ultimo 2007 (tabellen f)

De tabellen van deel A en B zijn tot stand gekomen op basis van de EBB. De EBB is een steekproef onder de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder en zoals in ieder steekproefonderzoek hebben de uitkomsten een bepaalde betrouwbaarheidsmarge. Het samenvoegen en middelen van gegevens uit drie EBB-jaargangen vergroot de omvang van het onderzoeksbestand en zorgt ervoor dat de betrouwbaarheid van de resultaten stijgt. Op die manier kan op meer gedetailleerd niveau uitspraken worden gedaan over kunstenaars in Nederland. Toch zijn sommige gegevens niet gepubliceerd vanwege hun grote relatieve onnauwkeurigheid. Het gaat hier om opgehoogde aantallen kleiner dan duizend personen. Deze zijn in de tabellenset vervangen door een punt (.). Aantallen boven de duizend worden wel in de tabellen weergegeven.

De lezer moet er echter rekening mee houden dat op alle gepubliceerde cijfers betrouwbaarheidsmarges van toepassing zijn. Een voorbeeld: de betrouwbaarheidsmarge voor het opgehoogde aantal van 5 duizend personen in een tabel bedraagt 20 procent, oftewel duizend personen. Dit betekent dat we met 95 procent zekerheid kunnen stellen dat dit aantal in werkelijkheid tussen de 4 000 en 6 000 personen ligt.⁸⁾ Hierbij geldt steeds: hoe hoger het aantal opgehoogde waarnemingen in de tabellen, hoe groter de betrouwbaarheid. Wij verzoeken de lezers dan ook voorzichtig te zijn met conclusies op basis van kleine aantallen, met name ook ten aanzien van ontwikkelingen waarbij de verschillen tussen de twee onderzochte periodes kleiner zijn dan duizend opgehoogde waarnemingen.

Met betrekking tot de tabellen van deel A en B moet worden opgemerkt dat de meeste tabellen in dit onderzoek zijn gebaseerd op de werkzame personen binnen de internationale definitie van de beroepsbevolking⁹⁾. Dit betekent dat iedereen die meer dan 1 uur per week in de hoofd baan werkzaam is, deel uitmaakt van de tabelpopulatie. De beschrijving in hoofdstuk 2 is over het algemeen op deze populatie gericht. Deze keuze maakt het mogelijk om de gehele populatie van personen met een kunstenaarsberoep in beeld te krijgen. Zou er gekozen zijn voor werkzame personen binnen de nationale definitie van de beroepsbevolking dan wordt het deel van de kunstenaars dat minder dan 12 uur per week werkt uitgesloten. Dit leidt overigens niet tot grote wijzigingen in de omvang van de groep kunstenaars.

In de tabellen van deel C wordt de arbeidsmarktpositie van cohorten van afgestudeerde kunstenaars op twee verschillende peilmomenten in beeld gebracht: eind 2003 en eind 2007. Hoewel de tabellen in het cohort-onderzoek niet zijn gebaseerd op een steekproef en er dus geen betrouwbaarheidsmarges op de resultaten van toepassing zijn, zijn de cijfers wel afgerond op tientallen. De ervaring leert dat ook registraties fouten bevatten. Men spreekt dan van administratieve onvolkomenheden. Het CBS kiest ervoor om statistische informatie die is vastgesteld op basis van registraties af te ronden op tientallen om zo de invloed van administratieve onvolkomenheden te verkleinen. Aantallen kleiner dan 5 zijn in de tabellen op nul gezet en dat geldt ook voor de bijbehorende percentages.

⁸⁾ Wanneer we gebruik zouden maken van één jaargang EBB bedraagt de betrouwbaarheidsmarge op 5 duizend personen in de tabel bijna 28 procent, oftewel 1 400 personen.

⁹⁾ De internationale definitie van de beroepsbevolking (labour force) is gelijk aan die van de International Labour Organisation (ILO) die internationaal als standaard geldt. De Nederlandse definitie van de beroepsbevolking wijkt daarvan af. Ten eerste wordt in de Nederlandse definitie een drempelwaarde van twaalf uur gehanteerd voor het aantal uren per week dat iemand werkt of wil werken. In de internationale definitie is dat niet het geval. Ten tweede wordt de werkloze beroepsbevolking anders afgebakend. Volgens de internationale definitie moet iemand binnen twee weken kunnen beginnen in een baan. In de Nederlandse definitie wordt in bepaalde gevallen een termijn van drie maanden aangehouden op de termijn waarop iemand kan beginnen te werken of zoekactiviteiten ontplooid heeft.

2. Kunstenaars op de Nederlandse arbeidsmarkt

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bespreekt de resultaten van het onderzoek naar de personen die in hun hoofdzaak werkzaam zijn als kunstenaar op de Nederlandse arbeidsmarkt. Het gaat hierbij om personen met een kunstenaarsberoep die voor minstens één uur in de week werkzaam zijn. Werkloze kunstenaars maken geen onderdeel uit van de onderzoekspopulatie. In dit onderzoek introduceren we naast kunstenaars ook personen met overige creatieve beroepen. Tot deze categorie behoren de beroepen die het speerpunt Creatieve Industrie rekent tot de creatieve beroepen, maar die door de klankbordgroep niet zijn aangemerkt als kunstenaarsberoepen. Een belangrijk criterium voor het indelen van beroepen in kunstenaarsberoepen of overige creatieve beroepen is de vraag of een persoon zelfstandig artistiek te werk kan gaan in zijn beroep of een creatief artistieke bijdrage levert aan een artistiek proces. Het merendeel van de kunstenaarsberoepen heeft een hoger beroepsniveau. Onder de overige creatieve beroepen vallen ook veel beroepen op lager en middelbaar beroepsniveau. Om de resultaten in een kader te kunnen plaatsen, worden de uitkomsten over kunstenaars en personen met overige creatieve beroepen ook vergeleken met de referentiegroep personen met een hoog beroepsniveau¹⁰⁾ en de werkzame beroepsbevolking.

Waar relevant en waar mogelijk worden de resultaten van de twee onderzoeksperiodes 2004–2006 en 2007–2009 naast elkaar gezet om ontwikkelingen te schetsen. Indien de vergelijking niets toevoegt, hebben de uitspraken betrekking op de meest recente periode. Voor de onderzoeksperiode 2004–2006 geldt dat de uitkomsten opnieuw zijn berekend, gebruikmakend van een andere afbakening van kunstenaarsberoepen en kunstopleidingen dan in KiN'07 en van verbeterde ophooggewichten in de steekproef.

Omvang en samenstelling van de beroepsgroep kunstenaars

Hoewel kunstenaars en personen in overige creatieve beroepen een klein deel van de Nederlandse beroepsbevolking representeren, zijn deze beroepsgroepen samen wel groeiende. Nederland telt in de periode 2007–2009 ongeveer 130 duizend kunstenaars en 184 duizend personen met overige creatieve beroepen. In KiN'07 bedroeg de omvang van de groep kunstenaars in de periode 2004–2006 bijna 97 duizend personen. In dit onderzoek komt het aantal kunstenaars in de periode 2004–2006 uit op 117 duizend personen. Dit verschil is deels het gevolg van een andere afbakening van kunstenaars. In KiN'07 werden diskjockeys wel tot de kunstenaars gerekend en televisie en radio regisseurs en binnenhuisarchitecten, architecten en bouwkundig ontwerpers-constructeurs op hoger beroepsniveau niet. In de discussie in de klankbordgroep over deze beroepen is besloten om in dit onderzoek diskjockeys te rekenen tot de overige creatieve beroepen en televisie en radio regisseurs en binnenhuisarchitecten, architecten en bouwkundig ontwerpers-constructeurs op hoger beroepsniveau tot de kunstenaars te rekenen. Het grootste verschil in aantal kunstenaar tussen KiN'07 en het huidige onderzoek kan worden toegerekend aan de toevoeging van deze laatste groep. Daarnaast leiden de verbeterde gewichten in de EBB tot een kleine toename van het aantal werkzame personen, inclusief kunstenaars. In KiN'07 bedroeg het aantal werkzame personen in Nederland in de periode 2004–2006 7 832 duizend. In dit onderzoek gaat het in dezelfde periode om 7 844 duizend werkzame personen.

Op basis van de nieuwe cijfers is een stijging te zien van 117 duizend kunstenaars in de periode 2004–2006 naar 130 duizend kunstenaars in de periode 2007–2009, een stijging van ongeveer 11 procent. Het aantal kunstenaars in Nederland groeit daarmee harder dan het aantal werkzame personen dat met 5 procent stijgt, maar ongeveer net zo snel als de personen werkzaam op een hoger beroepsniveau. Deze trend van een stijgend

¹⁰⁾ Een hoger beroepsniveau houdt in deze publicatie in een beroep waarvoor de meest geëigende vooropleiding hbo of wo is.

aantal werkzame kunstenaars is in Europees verband al vaker gesignaleerd.¹¹⁾ Het aantal personen met overige creatieve beroepen is licht gedaald in de periode 2007–2009 ten opzichte van de periode 2004–2006.

Kunstenaars en personen met overige creatieve beroepen vormen samen bijna 4 procent van de totale werkzame bevolking. In de regio Amsterdam wonen de meeste personen met een creatief beroep (kunstenaars en personen met overige creatieve beroepen). Hier is het aandeel zo'n 7 procent.

Staat 1
Kunstenaars en overige creatieve beroepen, 2004–2006 en 2007–2009 (gemiddelden)

	2004–2006	2007–2009	Groefactor
	x 1 000		%
Kunstenaars	117	130	11
<i>Beeldende beroepen</i>	29	31	7
<i>Ontwerpde beroepen</i>	48	55	15
<i>Uitvoerende beroepen</i>	20	25	25
<i>Schrijvers vertalers en overige kunstenaarsberoepen</i>	20	19	-5
Overige creatieve beroepen	186	184	-1
Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	2 121	2 323	10
Werkzame personen	7 844	8 274	5

De kunstenaars kunnen worden ingedeeld in een aantal beroepsgroepen. In dit onderzoek worden de Beeldende beroepen¹²⁾, Ontwerpde beroepen¹³⁾, Uitvoerende beroepen¹⁴⁾ en Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen onderscheiden. In deze laatste beroepsgroep zijn kunstenaars opgenomen die niet elders konden worden ondergebracht. Zoals uit Staat 1 blijkt, zit de meeste groei in de Ontwerpde en Uitvoerende beroepen.

Binnen de overige creatieve beroepen zijn zowel personen werkzaam op hoger en wetenschappelijk beroepsniveau, als op lager en middelbaar beroepsniveau opgenomen. De grootste beroepsgroep binnen de overige creatieve beroepen op hoger en wetenschappelijk beroepsniveau zijn de journalisten en redacteurs met gemiddeld 22 duizend werkzame personen in 2007–2009. Daarna volgen docenten humaniora, muziek, toneel en handwerken met 16 duizend werkzame personen. In tabel 1a en 1b van de tabellensets A en B wordt de verdeling binnen de beroepsgroepen verder uitgewerkt.

Mannen vaker werkzaam in kunstenaarsberoepen

Hoewel het aandeel werkzame mannen in Nederland met 55 procent nog altijd iets hoger ligt dan het aandeel vrouwen, zijn mannen binnen de kunstenaarsberoepen en de overige creatieve beroepen met 62 procent sterker oververtegenwoordigd. Met name in de Ontwerpde beroepen is dit aandeel erg hoog: 71 procent van de werkzame personen is man. In de Beeldende beroepen is de verhouding tussen mannen en vrouwen gelijk, terwijl in de beroepsgroep Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen vrouwen met een aandeel van 59 procent juist in de meerderheid zijn.

Wanneer we cijfers over de periode 2004–2006 vergelijken met de periode 2007–2009 dan blijkt daaruit een toename van het aandeel vrouwen in de Ontwerpde beroepen en een toename van het aandeel mannen in de Beeldende beroepen en de beroepsgroep Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen. Het algemene beeld van circa 60 procent mannen en 40 procent vrouwen is echter niet veranderd.

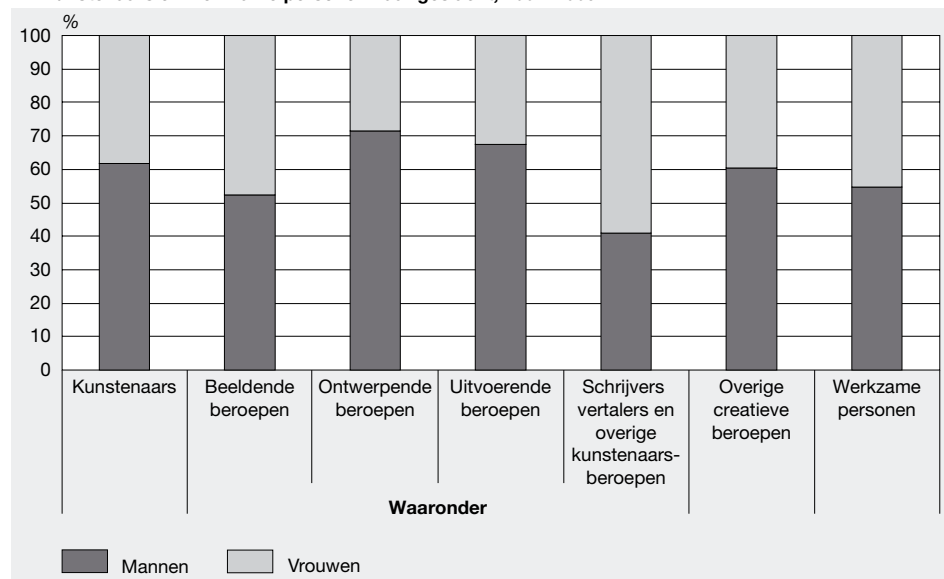
¹¹⁾ Europese Commissie, *Groenboek Ontsluiten van het potentieel van culturele en creatieve industrieën* (Brussel 2010).

¹²⁾ Waaronder de beeldend kunstenaars en fotografen.

¹³⁾ Waaronder de architecten, industrieel ontwerpers en grafisch ontwerpers.

¹⁴⁾ Waaronder musici, dansers en acteurs.

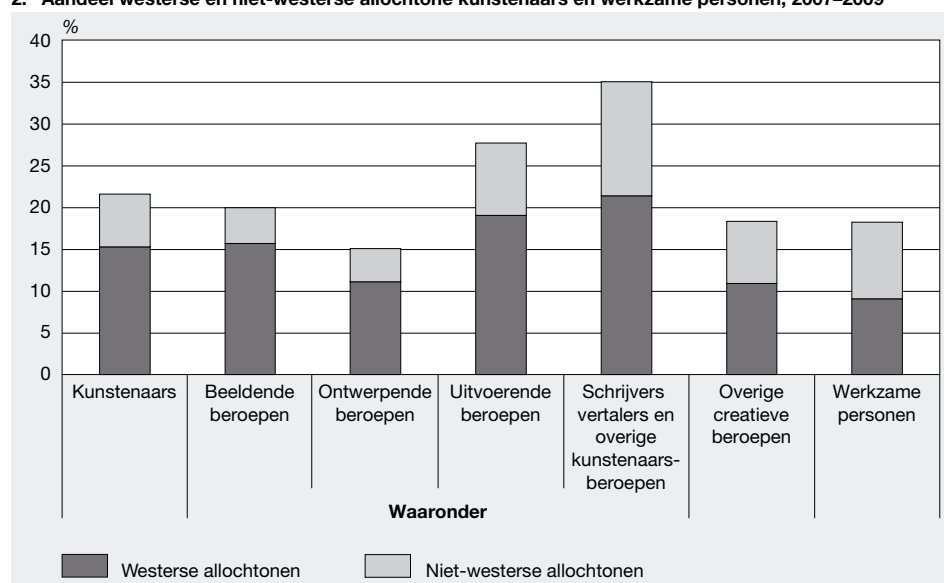
1. Kunstenaars en werkzame personen naar geslacht, 2007-2009

Veel westerse allochtonen werkzaam in kunstenaarsberoepen

Het internationale karakter van de kunstsector en de kunstenaarsberoepen komt naar voren wanneer we kijken naar de herkomstgroepering¹⁵⁾ van de personen werkzaam in de kunst. Iets meer dan 80 procent van de werkzame personen in Nederland is autochtoon. De groepen westerse en niet-westerse allochtonen zijn beide ongeveer even groot met circa 9 procent. Wanneer we specifiek naar de kunstenaarsberoepen kijken, dan valt op dat het aandeel westerse allochtonen in deze beroepen met 15 procent een stuk hoger ligt. Niet-westerse allochtonen werken juist minder vaak in de kunstenaarsberoepen (circa 6 procent). Binnen de kunstenaarsberoepen valt vooral de beroepsgroep Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen op. Daarbinnen is ruim een derde van de werkzame personen van allochtone herkomst. Ook binnen de beroepsgroep Uitvoerende beroepen werken veel allochtonen, met name westerse allochtonen zijn daar oververtegenwoordigd.

2. Aandeel westerse en niet-westerse allochtone kunstenaars en werkzame personen, 2007-2009

¹⁵⁾ De herkomstgroepering van een persoon is gebaseerd op het geboorteland van de ouders, daarin is de nationaliteit van een persoon niet van belang. Zie de begrippenlijst.

In vergelijking met de periode 2004–2006 is er weinig ontwikkeling te zien. Alleen in de Ontwerpense beroepen daalt het aandeel westerse allochtonen licht en is er een kleine toename van het aandeel autochtonen.

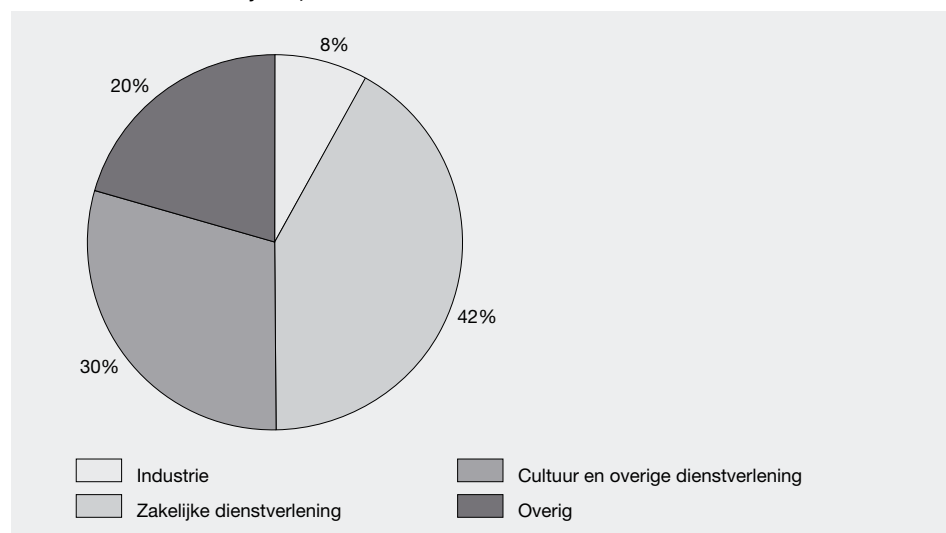
2.2 Arbeidsmarktpositie

In deze paragraaf beschrijven we de arbeidsmarktpositie van kunstenaars. Daarbij bekijken we de bedrijfstakken waarin kunstenaars werkzaam zijn, de omvang van de werkweek, het aandeel kunstenaars dat werkzaam is als zelfstandige en de mate waarin kunstenaars afhankelijk zijn van een uitkering.¹⁶⁾

Vooraf werkzaam in zakelijke dienstverlening en cultuur en overige dienstverlening

Een groot deel van de kunstenaars (42 procent) werkt in de bedrijfstak zakelijke dienstverlening. Daaronder vallen onder andere architecten- en ingenieursbureaus (13 procent) en reclamebureaus (12 procent). Daarnaast werkt 30 procent van de kunstenaars in de bedrijfstak cultuur en overige dienstverlening. Daaronder vallen het beoefenen van podiumkunst, scheppende kunst, theaters en schouwburgen en het organiseren van culturele evenementen. De cijfers over de periode 2004–2006 laten een zelfde beeld zien.

3. Kunstenaars naar bedrijfstak, 2007–2009

In vergelijking met de periode 2004–2006 zien we in 2007–2009 een iets kleiner aandeel kunstenaars dat werkzaam is in de zakelijke dienstverlening (een afname van 2 procent). Daarentegen is er een kleine toename van het aandeel kunstenaars werkzaam in de overige bedrijfstakken.

Personen die werkzaam zijn als kunstenaar of in overige creatieve beroepen, kunnen in de creatieve industrie werkzaam zijn maar ook in een andere sector. Een voorbeeld: een persoon heeft als beroep industrieel vormgever en is werkzaam bij een groot elektronica concern. We rekenen het beroep tot de kunstenaarsberoepen. De sector waarin hij werkzaam is wordt echter tot de consumenten elektronica industrie gerekend en niet tot de creatieve industrie.

¹⁶⁾ Bij de definitie van kunstenaar wordt uitgegaan van de groep personen die minimaal één uur per week werkzaam is in een kunstenaarsberoep, zie hoofdstukken 1 en 4. In dit onderzoek wordt dan ook de uitkeringsafhankelijkheid van kunstenaars die minimaal één uur per week werkzaam zijn in beeld gebracht. De uitkeringsafhankelijkheid van kunstenaars is te vergelijken met de uitkeringsafhankelijkheid onder de werkzame beroepsbevolking, waarvoor ook geldt dat zij ten minste één uur per week werkzaam moeten zijn.

Zo'n 11 procent van de kunstenaars werkt in de creatieve industrie.¹⁷⁾ Dat wil zeggen dat zij voor bedrijven werken waarvan de hoofdactiviteit op het creatieve terrein ligt. Ruim 80 procent van de kunstenaars werkt voor bedrijven waarin een andere activiteit als hoofdactiviteit wordt bestempeld en die dus geen deel uitmaken van de creatieve industrie. Dit betekent niet dat de kunstenaars geen creatief beroep uitoefenen.

Schema 3
Afbakening van de creatieve industrie zoals bepaald door het CBS Speerpunt Creatieve Industrie¹⁸⁾

Omschrijving standaard bedrijfsindeling (SBI) 2008	SBI 2008 code	SBI 1993 code	Omschrijving standaard bedrijfsindeling (SBI) 2008	SBI 2008 code	SBI 1993 code
<i>Kunsten en cultureel erfgoed</i>			<i>Creatieve zakelijke dienstverlening</i>		
Reisinformatie- en reserveerbureaus	7990	63303	Public relationsbureaus	7021	74142
Beoefening van podiumkunst	90011	92311	Architectenbureaus	7111	74201
Producenten van podiumkunst	90012	92312	Reclamebureaus	7311	74401
Diensten voor uitvoerende kunst	9002	92323	Handel in advertentieruimte	7312	74402
Scheppende kunst	9003	92313	Industrieel design	7410	74875
Theaters, schouwburgen en concertgebouwen	90041	92321	Organisatie van congressen, beurzen	8230	74872
Openbare bibliotheken	91011	92511			
Kunstuitleencentra	91012	92512	<i>Creatieve detailhandel</i>		
Openbare archieven	91019	92513	Boekenwinkels	4761	52471
Musea	91021	92522	Winkels in lectuur en schrijfwaren	4762	52471
Kunstgalerieën en expositieruimten	91022	92521	Winkels in lectuur en schrijfwaren	4762	52472
Monumentenzorg	9103	92523	Winkels in audio- en video-opnamen	4763	52453
Fondsen (niet voor welzijnszorg)	94993	91333			
Vriendenkringen van cultuur	94994	91334	<i>Kennisintensieve diensten</i>		
<i>Media en entertainment</i>			Software-ontwikkeling	6201	7221
Uitgeverijen van boeken	5811	2211	Software-ontwikkeling	6201	7222
Uitgeverijen van kranten	5813	2212	Hardware consultancy	6202	7210
Uitgeverijen van tijdschriften	5814	2213	Adviesbureaus op het gebied van IT	6202	7222
Overige uitgeverijen, geen software	5819	2215	Biotechnologische landbouwresearch	72111	73101
Uitgeverijen van computergames	5821	2215	Medisch-biotechnologische research	72112	73103
Software-uitgeverijen, geen games	5829	2215	Overige biotechnologische research	72113	73104
Filmproductie, geen televisiefilms	59111	92111	Landbouwresearch (geen biotech)	72191	73101
Productie van televisieprogramma's	59112	92202	Technische research	72192	73102
Facilitaire diensten voor film, tv	5912	92112	Medische research (geen biotech)	72193	73103
Distributie films en tv-producties	5913	9212	R&D natuurwetenschap, geen biotech	72199	73104
Distributie films en tv-producties	5913	92203	Geesteswetenschappelijke research	7220	7320
Bioscopen	5914	9213	<i>Overig</i>		
Maken en uitgeven geluidsopnamen	5920	2214	Kledingindustrie (geen bontkleding)	141	181
Radio-omroepen	6010	92201	Kledingindustrie (geen bontkleding)	141	182
Televisieomroepen	6020	92201	Looierijen en lederwarenindustrie	151	19
Pers- en nieuwsbureaus	6321	9240	Meubelindustrie	310	361
Overige informatievoorziening	6329	74876	Meubelindustrie	310	3661
Fotografie	74201	74811	Munten- en sieradenindustrie	321	3621
Circus en variété	90013	92343	Munten- en sieradenindustrie	321	3622
Pret- en themaparken	93211	92332	Speelgoedindustrie	324	3650
Kermisattracties	93212	92331	Veilingen van roerende goederen	82992	74874
			Evenementenhallen	90042	92322
			Overige recreatie	932	92644
			Overige recreatie	932	92724

Kunstenaars hebben vaak verschillende banen tegelijkertijd

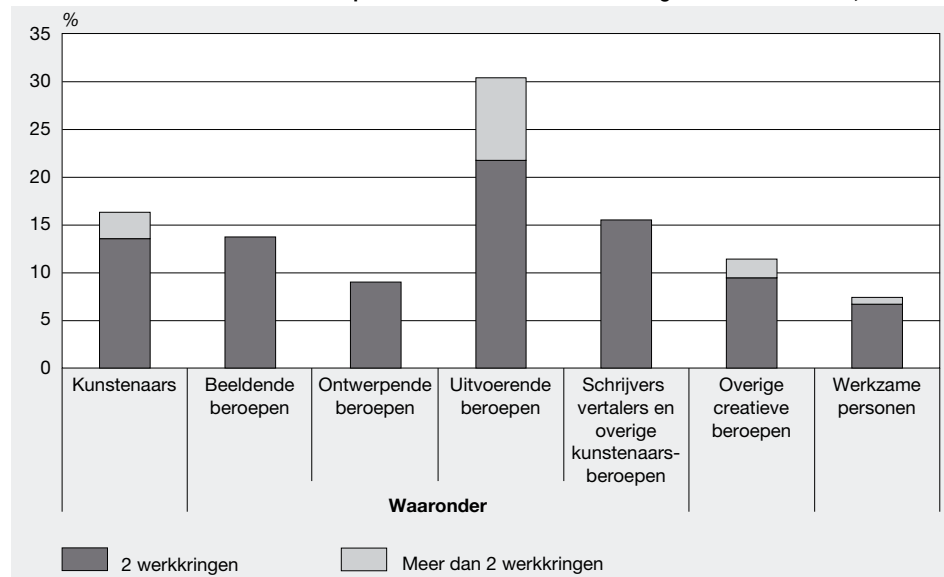
Kunstenaars houden er vaker dan gemiddeld meerdere werkkringen op na. Dat kan gaan om een baan bij verschillende werkgevers of het combineren van een baan en een eigen bedrijf. In andere onderzoeksrapporten wordt vaak gesproken van een gemengde beroepspraktijk. Het gaat dan om het aantal banen van een kunstenaar binnen een jaar. In dit onderzoek gaat het echter om het aantal werkkringen binnen de week waarin men geïnterviewd is.

Van de kunstenaars heeft 16 procent meer dan één werkkring. In vergelijking met de werkzame personen is dat ongeveer twee keer zo vaak. Ook personen met overige creatieve beroepen op hoger of wetenschappelijk beroepsniveau combineren vaker werkkringen.

¹⁷⁾ Zie schema 3 voor de afbakening van de creatieve industrie. Het betreft hier de ruime definitie van de creatieve industrie.

¹⁸⁾ Het CBS speerpunt Creatieve Industrie rekent de bedrijfstakken Kunsten en cultureel erfgoed, Media en entertainment en Creatieve zakelijke dienstverlening tot de kerndefinitie (of wel enge definitie) van de creatieve industrie. De bedrijfstakken Creatieve detailhandel, kennisintensieve diensten en Overig worden tot de ruime definitie van de creatieve industrie gerekend.

4. Aandeel kunstenaars en werkzame personen met meer dan 1 werkkring in de referentieweek, 2007–2009

Vooraf personen werkzaam in de beroepsgroep Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen en Uitvoerende beroepen hebben meerdere banen gelijktijdig binnen dezelfde referentieweek. Onder personen in de beroepsgroep Uitvoerende beroepen combineert zelfs ruim 30 procent meerdere banen. Binnen Ontwerpde beroepen is dit percentage met minder dan 10 procent het laagst. De perioden 2004–2006 en 2007–2009 laten wat betreft het aantal werkkringen van kunstenaars hetzelfde beeld zien.

Kunstenaars hebben een relatief lange werkweek. Ondanks het combineren van meerdere banen gelijktijdig, maken kunstenaars in hun hoofd baan vaker dan andere werkzame personen een volledige werkweek. Onder de kunstenaars werkt 59 procent 35 uur of meer per week in de eerste werkkring, terwijl dit onder de werkzame beroepsbevolking 53 procent is.

In vergelijking met de periode 2004–2006 zijn kunstenaars een langere werkweek gaan maken, terwijl onder personen met een creatief beroep op hoger of wetenschappelijk beroepsniveau in Nederland juist vaker deeltijd banen voorkomen. Deze ontwikkeling is in alle beroepsgroepen van kunstenaars te zien.

Kunstenaars zijn vaak 12 uur of meer werkzaam

In de voorgaande alinea's hebben we telkens de arbeidsmarktpositie van kunstenaars en andere werkzame personen die ten minste 1 uur per week werkzaam zijn in beeld gebracht. Deze personen behoren volgens de internationale definitie tot de werkzame beroepsbevolking. De grens voor de nationale definitie van de werkzame beroepsbevolking ligt bij 12 uur per week werkzaamheid. Wie minder dan 12 uur per week werkt of geen werk heeft, maar actief op zoek is naar een baan van ten minste 12 uur per week en daarvoor direct beschikbaar is, behoort tot de werkloze beroepsbevolking. Wie niet op zoek is naar een baan van ten minste 12 uur per week of niet direct beschikbaar is op de arbeidsmarkt behoort tot de niet-beroepsbevolking.

Van de 130 duizend kunstenaars die volgens de internationale definitie behoren tot de werkzame beroepsbevolking, behoren er 120 duizend ook tot de nationale definitie van de werkzame beroepsbevolking. Dit betekent dat zij ten minste 12 uur per week aan het werk zijn. Ongeveer duizend kunstenaars zijn minder dan 12 uur per week aan het werk, maar willen wel meer werken, zijn actief op zoek naar een baan en zijn beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Deze duizend kunstenaars behoren tot de werkloze beroepsbevolking. Het werkloosheidsbegrip zoals het CBS dit hanteert, is op deze groep van toepassing. Bijna 9 duizend kunstenaars willen niet 12 uur of meer werken, zijn niet op zoek naar een

baan of niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Zij behoren tot de niet-beroepsbevolking. Daarbij gaat het vaker om vrouwen (58 procent) dan om mannen.

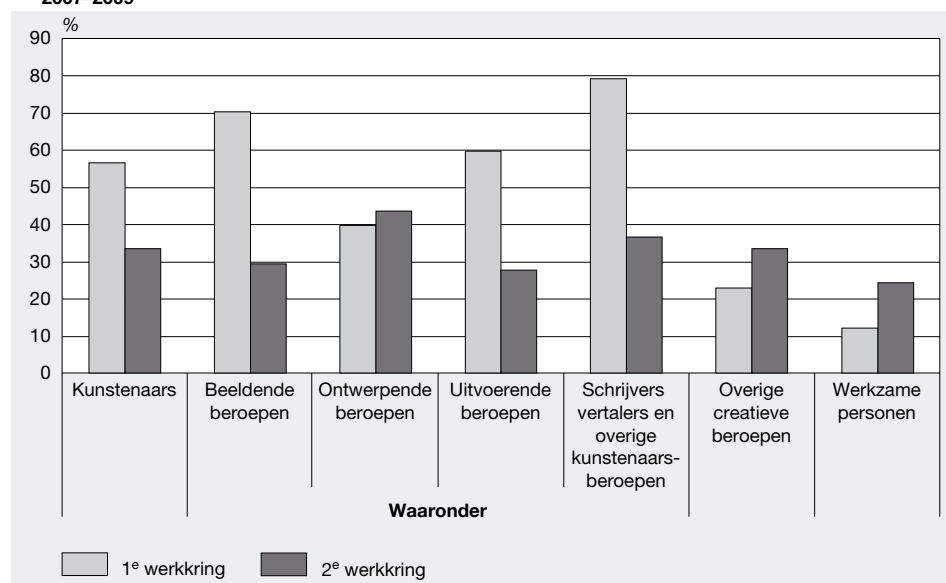
In vergelijking met de totale beroepsbevolking valt op dat een iets groter aandeel van de kunstenaars 12 uur per week of meer werkt. Dit geldt voor 120 duizend van de 130 duizend kunstenaars, oftewel circa 92 procent. Van de ruim 8,1 miljoen personen die volgens de internationale definitie tot de werkzame beroepsbevolking worden geteld, zijn er 7,3 miljoen ook werkzaam volgens de nationale definitie. Met ongeveer 90 procent ligt dit percentage iets lager dan onder de kunstenaars. Dit beeld zien we ook in de periode 2004–2006 terug.

Kunstenaars zijn vaker zelfstandige

Wat al uit eerder onderzoek duidelijk naar voren is gekomen, is dat kunstenaars veel vaker in de eerste werkkring (oftewel de hoofdbaai) als zelfstandige werkzaam zijn. Dit geldt voor meer dan de helft van de kunstenaars (57 procent). Gemiddeld onder de werkzame personen is dit slechts 12 procent. Ook personen in overige creatieve beroepen werken met ruim 20 procent vaker als zelfstandige, zij blijven hiermee echter ver achter bij de kunstenaars. De meeste zelfstandigen treffen we aan bij de kunstenaars werkzaam in de Beeldende beroepen (70 procent) en onder de Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen (79 procent).

Wanneer we de periode 2004–2006 vergelijken met de periode 2007–2009 is het algemene beeld hetzelfde. Opvallend is dat kunstenaars werkzaam in de Uitvoerende beroepen in de periode 2007–2009 vaker in de eerste werkkring als zelfstandige werkzaam zijn (60 procent in de periode 2007–2009 tegenover 51 procent in de periode 2004–2006).

5. Aandeel zelfstandigen in eerste en tweede werkkring onder kunstenaars en werkzame personen, 2007–2009

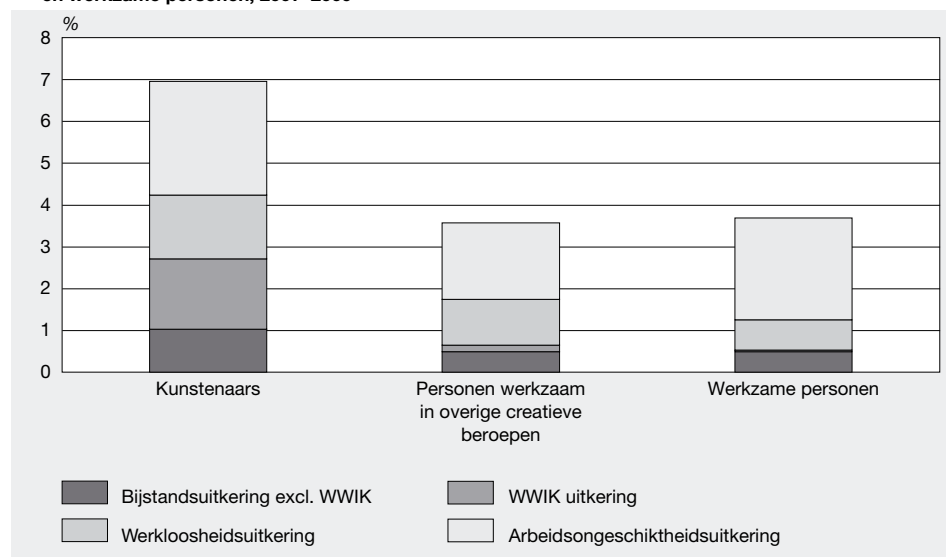

Wanneer we kijken naar de positie in de tweede werkkring valt op dat kunstenaars ook in de tweede werkkring vaker als zelfstandige werken dan de gemiddelde werkzame bevolking. De verschillen zijn echter kleiner dan in de hoofdbaai. Het lijkt erop dat personen zonder kunstenaarsberoepen vaker primair werknemer zijn (slechts 12 procent van hen is in de hoofdbaai zelfstandige). Wanneer zij er een tweede werkkring op na houden, dan zijn zij daarin relatief vaker zelfstandige (24 procent). Kunstenaars zijn juist vaker primair zelfstandige en werken daarnaast in een tweede werkkring als werknemer. Toch blijft ook in tweede werkkring het aandeel zelfstandigen (33 procent) onder de kunstenaars hoog. In vergelijking met de periode 2004–2006 is het aandeel zelfstandigen onder de kunstenaars in de tweede werkkring licht gestegen.

Gebruik van uitkeringen

Het lijkt tegenstrijdig met het bovenstaande, maar de kunstenaars in de werkzame beroepsbevolking zijn wel vaker uitkeringsafhankelijk dan de rest van de werkzame beroepsbevolking (zie figuur 6). Dit kan enerzijds te maken hebben met het aantal banen dat kunstenaars gelijktijdig combineren. Anderzijds kan het ook te maken hebben met het gebruik van de WWIK door beginnende kunstenaars.

6. Gebruik van uitkeringen door kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen en werkzame personen, 2007–2009

We hebben al gezien dat kunstenaars vaker verschillende banen combineren, waarschijnlijk gaat het daarbij ook vaker om tijdelijke contracten. Dit zou een van de verklaringen kunnen zijn waarom kunstenaars vaker een beroep doen op een WW-uitkering.

De uitkeringen in het kader van de Wet Werk en Inkomen Kunstenaars (WWIK) zijn een bijzondere vorm van bijstandsuitkeringen. Deze wet (die door het huidige kabinet in 2012 wordt afgeschaft) is speciaal gericht op kunstenaars die een eigen beroepspraktijk willen opstarten. De wet biedt kunstenaars de mogelijkheid om het inkomen aan te vullen indien zij met hun artistieke werk (nog) niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Van de kunstenaars maakt 1 procent gebruik van een bijstandsuitkering, terwijl bijna 2 procent van de kunstenaars een WWIK uitkering ontvangt. Wanneer we de WWIK buiten beschouwing zouden laten is het gebruik van de bijstandsuitkering onder kunstenaars iets groter dan onder de rest van de beroepsbevolking.

Ten opzichte van de periode 2004–2006 is de uitkeringsafhankelijkheid van kunstenaars (van 10 naar 7 procent) gedaald. Deze daling deed zich vooral voor onder de werkloosheidsuitkeringen en de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen van kunstenaars.

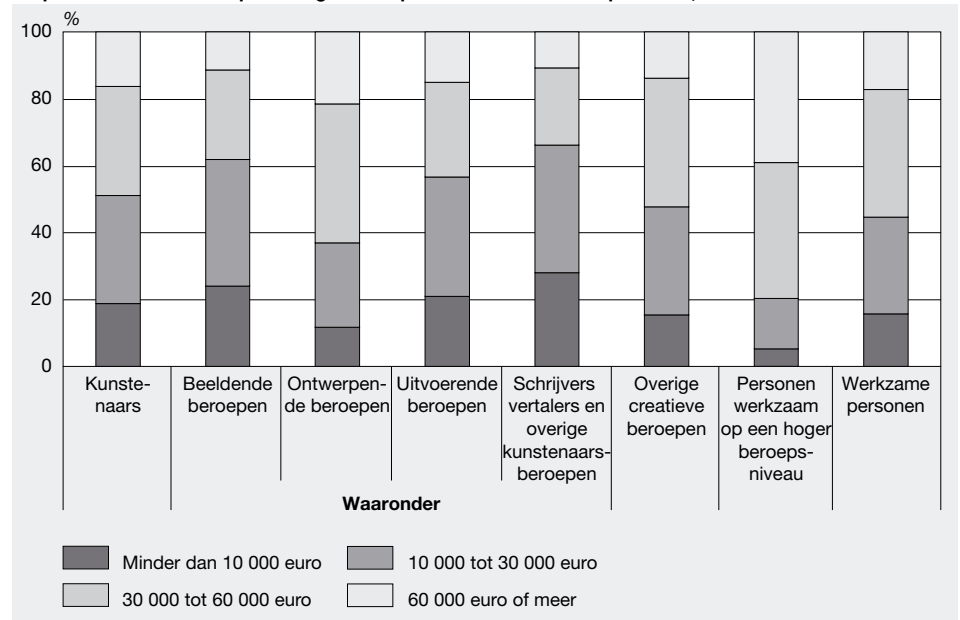
2.3 Inkomens- en vermogenspositie

Van kunstenaars bestaat het beeld dat zij in armoede leven. In deze paragraaf bekijken we daarom de persoonlijke inkomenssituatie van kunstenaars, maar ook hun huishoudinkomens- en vermogenspositie.

Persoonlijke inkomenspositie van kunstenaars

Kunstenaars hebben iets vaker een beneden modaal inkomen dan de gemiddelde werkzame bevolking. Vooral wanneer we de inkomensverdeling van kunstenaars vergelijken met die van personen met een hoog beroepsniveau is duidelijk dat het inkomen van kunstenaars veel vaker beneden modaal is.

7. Persoonlijk bruto-inkomen van kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen, 2007–2009

De helft van de kunstenaars heeft in de periode 2007–2009 een persoonlijk bruto-inkomen¹⁹⁾ beneden het bruto modale inkomen van 30 duizend euro in 2007. In de totale werkzame bevolking is dat 44 procent, terwijl dat aandeel onder personen werkzaam op een hoger beroepsniveau slechts 20 procent bedraagt.

Voor de afzonderlijke beroepsgroepen binnen de kunsten ligt het aandeel personen met een beneden modaal inkomen rond de 60 procent. De Ontwerpde beroepen zorgen ervoor dat de gemiddelde inkomenspositie van kunstenaars wat hoger uitvalt. Bijna tweederde van de kunstenaars werkzaam in de Ontwerpde beroepen verdient meer dan 30 duizend euro per jaar.

Ten opzichte van de periode 2004–2006 is er een positieve ontwikkeling: toen verdiende 56 procent van de kunstenaars minder dan 30 duizend euro. Zoals hierboven vermeld is dat in de periode 2007–2009 50 procent. Binnen alle beroepsgroepen van kunstenaars is die positieve ontwikkeling zichtbaar. De inflatie schommelde in de periode 2004–2009 rond de 1,6 procent en zal slechts een kleine rol spelen in die positieve ontwikkeling van de inkomens van kunstenaars.

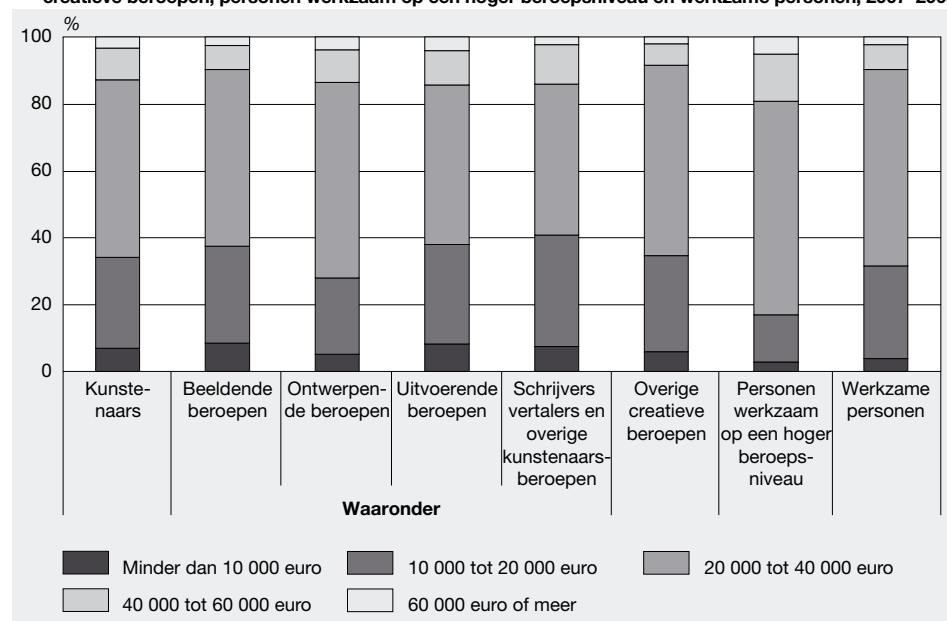
Van de kunstenaars verdient 16 procent meer dan 2 maal modaal (meer dan 60 duizend euro). Dit percentage is gelijk aan dat onder de werkzame beroepsbevolking. Hoewel iets meer kunstenaars een lager persoonlijk inkomen hebben, wordt het clichébeeld van de arme kunstenaar door de bovenstaande gegevens ontkracht. Het inkomen van het hele huishouden van kunstenaars draagt verder bij aan een inkomenspositie die ongeveer vergelijkbaar is met de gemiddelde werkzame bevolking.

¹⁹⁾ Het persoonlijk bruto inkomen bestaat uit het persoonlijk primair inkomen (het inkomen uit arbeid en eigen onderneming) en het overdrachtsinkomen. Onder het overdrachtsinkomen vallen uitkeringen inkomensverzekeringen (WW, ZW, WAO, pensioen), uitkeringen sociale voorziening (Bijstand, IOAW, Wajong), en overige ontvangen inkomensoverdrachten (alimentatie).

Inkomenspositie van het kunstenaarshuishouden

Huishoudens kenmerken zich doordat ze een economische eenheid vormen waarin (eventueel) gezamenlijk in het levensonderhoud wordt voorzien. Wanneer we de financiële positie van kunstenaars bezien is het dus niet alleen belangrijk om naar het persoonlijk inkomen te kijken, het is ook interessant om een beeld te vormen van het gemeenschappelijk huishoudinkomen. Daarvoor gebruiken we het begrip gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen²⁰). Het voordeel van dit begrip is dat huishoudinkomens vergelijkbaar worden gemaakt doordat gecorrigeerd wordt voor de omvang van een huishouden. De financiële situatie van een eenpersoonshuishouden wordt daardoor vergelijkbaar met die van bijvoorbeeld een stel met vier kinderen. Door deze standaardisatie van het besteedbaar inkomen zijn de bedragen echter niet vergelijkbaar met de bedragen bij de persoonlijke bruto-inkomens.

8. Gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen van kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen, 2007–2009

Bekijken we de financiële situatie op het niveau van het huishouden, dan valt op dat de financiële positie van kunstenaars beter is dan verwacht op basis van het persoonlijk bruto-inkomen. Het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van huishoudens waar kunstenaars deel van uitmaken is vergelijkbaar met dat van de gemiddelde werkzame bevolking. Weliswaar zijn er iets meer kunstenaars met een gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen van beneden de 20 duizend euro (33 procent tegen 31 procent), er zijn ook meer kunstenaars met een huishoudinkomen boven de 40 duizend euro (13 procent tegen 10 procent). In vergelijking met personen werkzaam op een hoger beroepsniveau (16 procent met een gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen van beneden de 20 duizend euro) blijft de inkomenspositie van kunstenaars nog wel wat achter. De verschillen zijn echter iets minder groot dan bij het persoonlijk bruto-inkomen.

Net als bij de persoonlijke bruto-inkomens, zien we ook bij het besteedbaar huishoudinkomen een positieve trend in vergelijking met de periode 2004–2006.

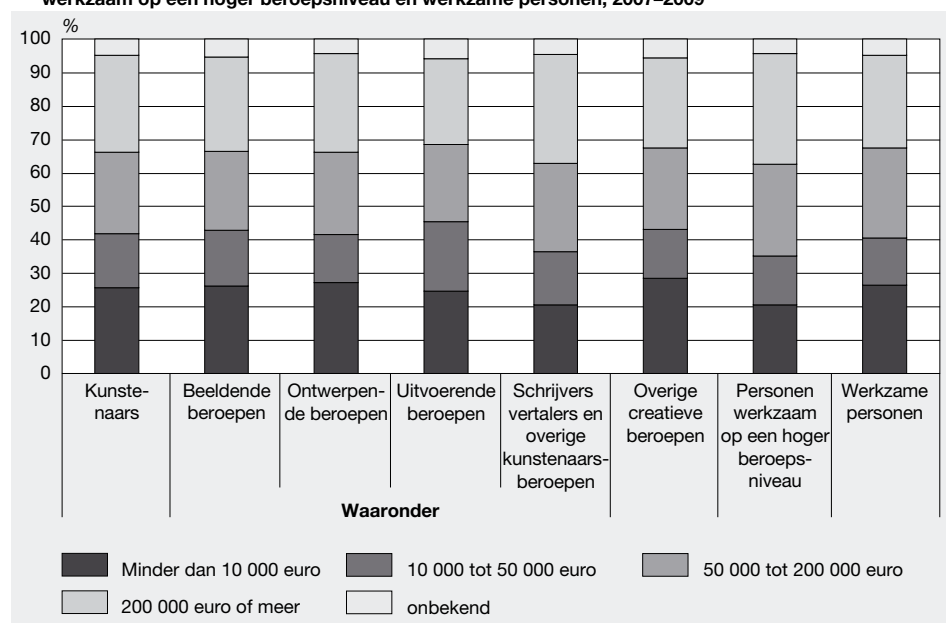
²⁰ Het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen vormt een verzameling van alle bekende persoonlijke bruto-inkomens van de leden van een huishouden, verminderd met de inkomensoverdrachten, inkomensverzekeringen, ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. Dit totale huishoudinkomen wordt gestandaardiseerd over het aantal personen in het huishouden, waarbij de leeftijd van de huishoudleden van invloed is op de standaardisatiefactor. Huishoudinkomens worden daardoor vergelijkbaar gemaakt door rekening te houden met de omvang en samenstelling van het huishouden

Vermogenspositie van het kunstenaarshuishouden

Om een goed beeld te vormen van de financiële positie van huishoudens is het niet alleen van belang om zicht te krijgen op het inkomen, maar ook op de vermogenspositie. Omdat het CBS pas recent over vermogensinformatie op huishoudniveau beschikt, zijn alleen gegevens gebruikt voor de periode 2007–2009. Binnen het vermogensbegrip is ook de overwaarde op de eigen woning verwerkt door de waarde van de woning te verminderen met de resterende hypotheekschuld.

Net als bij het huishoudinkomen, blijkt het huishoudvermogen van kunstenaars vergelijkbaar met dat van de overige werkzame personen. Personen die werkzaam zijn op een hoger beroepsniveau verdienen meer en bouwen ook meer vermogen op, maar kunstenaars blijven niet ver achter.

9. Huishoudvermogen van kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen, 2007–2009

Hoewel kunstenaars in vergelijking tot de referentiegroep personen met een hoog beroepsniveau een relatief laag inkomen hebben, wordt dit dus grotendeels gecompenseerd door het inkomen van de overige huishoudleden. Op huishoudensniveau is de inkomens- en vermogenspositie van kunstenaars namelijk vergelijkbaar met die van de gemiddelde Nederlander en doet die niet veel meer onder voor die van personen met een hoog beroepsniveau.

2.4 Kunstopleidingen

In deze paragraaf bekijken we de relatie tussen opleiding en beroep. Meer specifiek richten we ons op de vraag of personen die werkzaam zijn als kunstenaar ook een kunstopleiding hebben gehad, en anderzijds op de vraag in welke beroepen personen met een kunstopleiding terecht komen.

Wat verstaan we onder een kunstopleiding?

De EBB bevat de Standaard Onderwijsindeling (SOI) om vast te stellen wat het opleidingsniveau en de opleidingsrichting is van de Nederlandse bevolking. De SOI is een classificatie van opleidingen naar niveau en richting en is ontwikkeld voor gebruik bij statistiek en onderzoek en voor administratieve doeleinden in Nederland. De SOI-code bestaat uit zes cijfers die zo gedetailleerd mogelijk niveau en richting van een opleiding coderen.

Omdat het opleidingsaanbod in de tijd wisselt, wordt deze indeling regelmatig geactualiseerd. De meest actuele indeling die op dit moment beschikbaar is, is de SOI 2006. Het is daarom lastig om recent opleidingen als bijvoorbeeld Webdesign of Gaming in beeld te brengen. De opleidingen worden bovendien ingedeeld in algemene categorieën als 'Muziek' of 'Landschapsarchitectuur' zodat de opleidingsrichting en het opleidingsniveau van opleidingen uit het heden en verleden vergelijkbaar worden. Hierdoor verdwijnen soms wel de nuances tussen opleidingen.

De SOI-code kan niet één op één vertaald worden naar de codes in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO). CROHO codes worden gebruikt voor het categoriseren van de (actuele) opleidingen in het hoger onderwijs in Nederland. In de EBB, die als bron wordt gebruikt voor de onderstaande analyse zijn CROHO codes niet opgenomen en beschikken we alleen over de SOI. Bovendien worden de antwoorden van respondenten in de EBB omgezet naar SOI-codes daarbij worden zowel bekostigde als onbekostigde opleidingen in een SOI-code omgezet.

De commissie-Dijkgraaf heeft in haar rapport de kunstopleidingen afgebakend op basis van de bekostigde opleidingen aan het hoger beroepsonderwijs (hbo). Doorvoor kon de commissie zich baseren op de actuele CROHO-codes. Voor de afbakening in dit onderzoek zijn de CROHO-codes van de opleidingen die de commissie-Dijkgraaf rekent tot het kunstonderwijs vertaald naar SOI-codes in de EBB.

Schema 4
Afbakening van Kunstopleidingen in vergelijking met KiN'07²¹⁾

SOI-Opleidingsnaam	SOI 2006 code, 4 digit	In KiN'07	In dit onderzoek
Leraren kunst-, expressievakken	1270		x
Leraren beeldende vorming algemeen	1271	x	x
Leraren tekenen	1272		x
Leraren handvaardigheid	1273		x
Leraren textiele werkvormen	1274		x
Leraren muziek	1275		x
Leraren theater	1276		x
Leraren expressievakken overig	1277		x
Kunst, expressie	2500	x	x
Kunst algemeen	2510		x
Kunst algemeen	2511		x
Beeldende kunst	2520		x
Beeldende kunst algemeen	2521	x	x
Fotografie, film, video	2522	x	x
Beeldende kunst overig	2529	x	x
Mediadesign	2530		x
Grafisch ontwerpen	2531	x	x
Web-, multimediadesign	2532	x	x
Toegepaste beeldende kunst overig	2540		x
Modeontwerpen	2541	x	x
Beeldende vormgeving overig	2550		x
Vormgeving overig	2551		x
Radio-, tv-productie	2560		x
Radio-, tv-productie	2561		x
Theater	2570		x
Theater	2571	x	x
Muziek	2580		x
Muziek	2581	x	x
Communicatie(-media), informatie met informatica	2730		x
Mediatechnologie	2731		x
Grafische techniek algemeen	2741		x
Grafische voorbereiding	2743		x
Kunst, expressie met management/ economie/ commercieel	2760		x
Kunst, expressie met management/ economie/ commercieel	2761		x
Kunst, expressie met techniek	2770		x
Kunst, audiovisueel met techniek	2771	x	x
Bouwkundige architectuur, stedenbouw	6321	x	x
Binnenhuisarchitectuur	6331	x	x
Maatkleding, confectie	6611		x
Industriële vormgeving	6691	x	x
Landschapsarchitectuur	7191	x	x

De SOI-codes die in KiN'07 zijn meegenomen als kunstopleidingen wijken af van de codes die voor dit onderzoek zijn gebruikt. Als gevolg van de toevoeging van clusters van opleidingen zoals die in het Dijkgraafrapport zijn opgenomen, zijn meer opleidingen tot de kring van kunstopleidingen gerekend. Een ander verschil met KiN'07 is dat toen enkel personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau als hoogstbehaalde opleiding werden geteld. In dit onderzoek is iedereen geteld die op enig moment een kunstopleiding

²¹⁾ De toevoeging in dit onderzoek van de algemene categorieën zoals 2570 Theater in aanvulling op 2571 Theater leidt in de meeste gevallen niet tot extra studierichtingen.

leiding heeft afgerond. Dit hoeft dus niet om de hoogstbehaalde opleiding te gaan en ook niet om een opleiding op ten minste hbo-niveau. Wel zijn in dit onderzoek personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau apart zichtbaar gemaakt. Zie hoofdstuk 5 voor een toelichting op de uiteindelijke operationalisering van kunstopleidingen voor dit deel van het onderzoek.

Bij het bepalen van de SOI-code wordt uitgegaan van de antwoorden van de respondent. Daarin vindt zowel een interpretatieslag plaats vanuit de vraagstelling naar de respondent, als vanuit het antwoord van de respondent naar de enquêteur. Tevens worden opleidingen op elk niveau en zowel bekostigd als onbekostigd van een SOI-code voorzien. De afbakening van personen met een kunstopleiding op basis van de SOI-code is daarvoor ruimer dan het aantal personen in de werkzame beroepsbevolking met een diploma van het hbo-kunstvakonderwijs.

Aantallen en kenmerken van personen met een kunstopleiding

In de periode 2007–2009 telt de werkzame beroepsbevolking 429 duizend personen die in de EBB aangeven een van de geselecteerde kunstopleidingen te hebben afgerond (zie tabel B11 in de tabellenset). Het niveau waarop de opleiding is gevolgd is daarbij buiten beschouwing gelaten. Sommige personen hebben meerdere kunstopleidingen gevolgd, in totaal hebben deze 429 duizend personen 482 duizend kunstopleidingen gevolgd (zie tabel B12 in de tabellenset).

Van de 429 duizend personen die een kunstopleiding hebben afgerond, oefent 28 procent een creatief beroep uit (120 duizend personen). Daarvan hebben 77 duizend personen een kunstenaarsberoep en 43 duizend personen een overig creatief beroep (zie tabel B11 in de tabellenset).

Wanneer we specifiek naar opleidingen op ten minste hbo-niveau kijken, dan stellen we vast dat er 218 duizend personen een kunstopleiding op hbo-niveau of hoger hebben afgerond. Zij hebben samen 262 duizend opleidingen gevolgd. Veelgevolgde opleidingen op hbo-niveau of hoger zijn de docentenopleidingen kunst, expressie, beeldende vorming, muziek, theater en overige expressievakken (53 duizend). De laatste jaren is het aantal personen met een afgeronde opleiding grafisch ontwerpen of mediadesign op hbo-niveau of hoger toegenomen van 17 duizend in 2004–2006 tot 23 duizend opleidingen in 2007–2009.

Staat 2
Kunstenaarsberoep en/of kunstopleiding, gemiddelden 2007–2009

	Totaal	
	x 1 000	%
Kunstenaarsberoep	130	100
Met kunstenaarsopleiding	77	59
w.v. met kunstenaarsopleiding op hbo-niveau of hoger	60	46
zonder kunstenaarsopleiding op hbo-niveau of hoger	17	13
Zonder kunstenaarsopleiding	53	41
Kunstenaarsopleiding op hbo-niveau of hoger	218	100
Met kunstenaarsberoep	60	28
Met overig creatief beroep	31	14
Zonder kunstenaars- of overig creatief beroep	127	58

Van de 218 duizend personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau bekijken, dan blijkt dat een hoger percentage van deze personen werkzaam is als kunstenaar (60 duizend personen of 28 procent) en in de overige creatieve beroepen (31 duizend personen of 14 procent).

Van de personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau heeft 58 procent op het moment van enquêteren geen creatief beroep, maar is in een zeer breed scala aan

overige niet-creatieve beroepen werkzaam. Dit bevestigt het gangbare beeld dat de vakopleiding voor het kunstenaarsberoep een minder grote rol speelt dan de vakopleidingen voor andere beroepen. Niet iedereen die een kunstopleiding heeft gevolgd, werkt als kunstenaar en niet iedereen die als kunstenaar werkt, heeft een kunstopleiding gevolgd. Overigens blijkt uit cijfers van ROA en IVA dat ook zo'n 30 tot 35 procent van de studenten economie op hbo- en wo-niveau anderhalf jaar na afstuderen niet in de eigen of aanverwante richting werkzaam is.²²⁾ Ook binnen deze opleidingsrichting is de aansluiting tussen studie en arbeidsmarkt niet optimaal. Uit de WO-Monitor blijkt verder dat voor veel academische opleidingen geldt dat slechts een klein deel van de afgestudeerden (22 procent) in een baan werkt waarvoor uitsluitend de eigen opleidingsrichting werd vereist. Wanneer de relevante beroepspraktijk wordt verbreed tot de eigen of verwante opleidingsrichting neemt dit aandeel toe tot ongeveer 70 procent.²³⁾

Het aandeel vrouwen dat een kunstopleiding heeft afgerond is met 55 procent hoger dan het aandeel mannen. Het is opmerkelijk dat vrouwen met een kunstopleiding minder vaak werkzaam zijn in een creatief beroep. Van de personen met een kunstopleiding die geen creatief beroep uitoefenen, is bijna 60 procent vrouw. Mannen met een kunstopleiding werken juist relatief vaak als professioneel kunstenaar. Van de personen met een kunstopleiding en een kunstenaarsberoep is 60 procent man. Ook onder de kunstenaars zonder specifieke kunstopleiding is het aandeel mannen hoog (65 procent, zie tabel B13 van de tabellenset).

De groep kunstenaars die zonder specifieke kunstopleiding aan het werk is, wordt kleiner. In 2007–2009 heeft 59 procent van de kunstenaars een kunstopleiding gevolgd. Dit is een toename van circa 2 procent ten opzicht van 2004–2006. Wanneer we alleen de opleidingen op ten minste hbo-niveau meetellen, dan heeft 46 procent van de werkzame kunstenaars in 2007–2009 een kunstopleiding gevolgd. Voor 2004–2006 ligt dat percentage op 44 procent. Door de ruimere definitie van kunstopleidingen waaronder ook de opleidingen tot kunstdocent meegeteld worden, komen deze percentages nu hoger uit dan de 40 procent in KiN'07.

Personen die als kunstenaar werkzaam zijn zonder afgeronde kunstopleiding, zijn wel vaak hoger opgeleid. Meer dan de helft heeft een opleiding aan het hoger onderwijs afgerond. Daarnaast heeft 19 procent een afgeronde vwo opleiding of een propedeuse van het hoger onderwijs (hbo of wo, zie tabel B15 van de tabellenset).

²²⁾ Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), *Fact Sheet: Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2010. Feiten en cijfers* (september 2011) en ROA, *Fact Sheet: Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2009. Feiten en cijfers* (juni 2010)

²³⁾ J. Allen, J. Coenen, F. Kaiser en E. de Weert (ROA), *WO-Monitor 2004 en 2005. VSNU-kengetallen, Analyse en Interpretatie* (VSNU, Den Haag, 2007) p. 46.

3. Personen met een creatieve opleiding

3.1 Inleiding

De onderzoekspopulatie in dit deel van het onderzoek wijkt af van die in het vorige hoofdstuk. In het vorige hoofdstuk hebben we personen die werkzaam zijn als kunstenaar binnen de beroepsbevolking in Nederland in kaart gebracht. In dit hoofdstuk richten we ons op de personen die een creatieve opleiding op mbo- of hbo-niveau hebben afgerond. In deze tweede pijler van het onderzoek gaan we nader in op personen die in 1994, 1998, 2002 of 2006 een diploma aan een creatieve mbo- of hbo-opleiding in Nederland hebben behaald²⁴. Voor deze vijf cohorten brengen we de arbeidsmarktpositie in beeld op twee peilmomenten (ultimo 2003 en ultimo 2007). We vergelijken de personen die een creatieve opleiding hebben afgerond met personen die een niet-creatieve opleiding hebben afgerond. Daarnaast bekijken we of er verschillen zijn tussen de cohorten.

In het vorige hoofdstuk zijn gegevens over kunstopleidingen gepresenteerd die afkomstig waren uit de EBB. In dit hoofdstuk baseren we ons op de registraties van het hoger onderwijs (Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs: CROHO) en van het middelbaar beroepsonderwijs (Centraal Register Beroepsopleidingen: CREBO). Met behulp van de CROHO-codes kunnen we precies aansluiten bij de definitie van de kunstopleidingen in het rapport van de commissie-Dijkgraaf. De onderzoekspopulatie is telkens relatief klein, het gaat namelijk jaarlijks om enkele duizenden personen die een creatieve opleiding afronden. Doordat we in dit deel van het onderzoek enkel gebruik maken van volledige administratieve registraties, en niet meer van enquêtegegevens zoals in hoofdstuk 2, zijn betrouwbare uitspraken te doen over de arbeidsmarktpositie van de betreffende personen.

Voor zowel de hoger onderwijscohorten als voor het mbo-cohort geldt dat de cijfers in de tabellen zijn uitgesplitst naar een aantal creatieve opleidingsrichtingen. Binnen de hoger onderwijscohorten is daarbij gebruik gemaakt van de opleidingsrichtingen zoals genoemd in het rapport van de commissie-Dijkgraaf²⁵. Voor de mbo-cohorten is teruggegrepen op de indeling die gepresenteerd wordt in het rapport over de kwaliteit van gediplomeerde schoolverlaters van creatieve mbo-opleidingen van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA)²⁶. Zie paragraaf 5.3 voor een overzicht van de CROHO- en CREBO-codes van de geselecteerde opleidingen.

3.2 Aantallen en demografische kenmerken

De verschillende afstudeercohorten aan het hoger onderwijs (hbo en wo) tellen in de jaren 1994, 1998 en 2002 telkens ruim 70 duizend studenten die een diploma behalen, waarvan ruim 3 duizend personen die een diploma aan een van de creatieve hbo-opleidingen behalen. In 2006 tellen we iets meer dan 110 duizend studenten die een diploma behalen en bijna 4,5 duizend personen die een diploma aan een van de creatieve hbo-opleidingen behalen. Het aantal afgestudeerden ligt in 2006 hoger dan in de andere cohort jaren. Dit is deels het gevolg van de invoering van de bachelor- en masterstructuur in 2002. Daardoor studeren in 2006 zowel studenten af met een bachelor als met een master en studenten met een hbo- of wo-opleiding die voor 2002 is gestart. Voor de creatieve hbo-opleidingen geldt daarnaast dat een deel van de stijging te danken is aan de opkomst van de creatieve industrie opleidingen in de richtingen techniek en economie.

De afgestudeerden aan de creatieve hbo-opleidingen zijn over het algemeen iets ouder dan de afgestudeerden in het totale hoger onderwijs. Bijna de helft van de afgestudeer-

²⁴ In verband met de beschikbaarheid van registratiegegevens bij het CBS is slechts één mbo-cohort geselecteerd en wel het cohort van afgestudeerden in 2006.

²⁵ R. Dijkgraaf, *Onderscheiden, verbinden, vernieuwen. De toekomst van het kunstonderwijs. Advies van de commissie-Dijkgraaf voor een sectorplan kunstonderwijs* (Den Haag 2010) p. 62–63.

²⁶ J. Coenen, T. Huijgen, C. Meng en G. Ramaekers, *Kwaliteit van gediplomeerde schoolverlaters van creatieve MBO-opleidingen* (ROA, Maastricht, 2010) p. 1–2.

den aan de creatieve hbo-opleidingen is tussen de 25 en 30 jaar oud. Voor alle afgestudeerden aan het hoger onderwijs ligt dat aandeel zo'n tien procent lager. De afgestudeerden aan creatieve hbo-opleidingen zijn dus meestal iets ouder dan de afgestudeerden binnen het hoger onderwijs als geheel. Zo'n 60 procent van de afgestudeerden aan creatieve hbo-opleidingen is vrouw. Voor de cohorten 1994, 1998 en 2002 geldt dat het aandeel vrouwen onder de afgestudeerden aan de creatieve hbo-opleidingen duidelijk hoger ligt dan het aandeel binnen het hoger onderwijs als geheel. In cohort 2006 is het verschil kleiner.

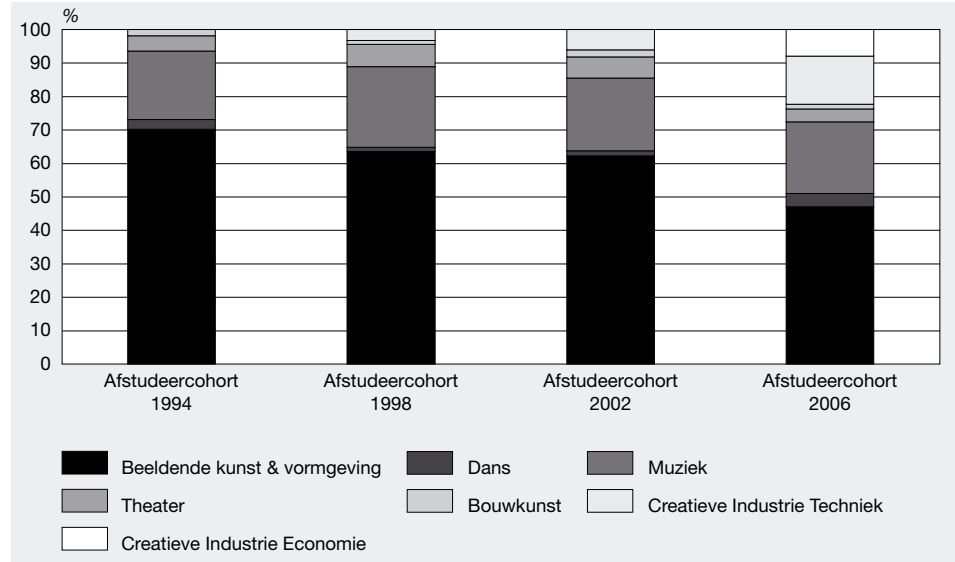
Wanneer we de verdeling naar herkomstgroepering bekijken is het internationale karakter van de kunstopleidingen direct duidelijk. Het Nederlandse kunstvakonderwijs op hbo-niveau trekt veel internationale studenten aan, waarvan een deel Nederland na afronding van de studie weer zal verlaten. Het aandeel westerse allochtonen is onder afgestudeerden van de creatieve hbo-opleidingen een stuk hoger dan binnen het hoger onderwijs als geheel. Er is tevens een duidelijke toename te zien van aandeel westers allochtone studenten dat in cohort 2006 afstudeert aan de creatieve hbo-opleidingen.

Staat 3
Persoonskenmerken van afgestudeerden in de hoger onderwijs cohorten

	HO-afstudeercohort 1993		HO-afstudeercohort 1998		HO-afstudeercohort 2002		HO-afstudeercohort 2006	
	w.v. met creatieve hbo-opleiding		w.v. met creatieve hbo-opleiding		w.v. met creatieve hbo-opleiding		w.v. met creatieve hbo-opleiding	
	<i>Aantal</i>							
Totaal	72 820	3 570	73 640	3 380	76 910	3 150	110 130	4 700
	<i>%</i>							
Geslacht								
Mannen	51	37	47	41	44	40	44	43
Vrouwen	49	63	53	59	56	60	56	57
Leeftijd in afstudeerjaar								
Jonger dan 20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0
20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0
21 jaar	2	1	3	2	5	2	6	3
22 jaar	7	4	9	7	11	8	12	9
23 jaar	12	9	16	12	16	13	14	12
24 jaar	17	13	18	14	16	16	14	13
25 jaar	17	14	15	15	13	13	13	14
26 jaar	11	12	11	14	10	12	10	12
27-29 jaar	15	23	15	21	13	19	14	20
30-34 jaar	8	14	6	8	6	9	7	10
35 jaar en ouder	10	10	7	7	9	8	10	8
Herkomstgroepering								
Autochtoon	89	83	88	82	86	77	80	69
Westers allochtoon	8	14	7	14	8	17	10	23
Niet-westers allochtoon	3	3	5	4	6	6	10	9

De creatieve hbo-opleidingen worden in alle cohorten gedomineerd door de Beeldende kunst & vormgeving met ongeveer 2 000 afgestudeerden in ieder cohort, terwijl de opleidingen Dans, Theater en Bouwkunst maar relatief weinig afgestudeerden afleveren, samen leveren deze drie richtingen per cohort tussen de 310 en 430 studenten af. In de latere cohorten is de opkomst van de opleidingen op het gebied van de creatieve industrie techniek en vanaf 2006 in de creatieve industrie economie duidelijk zichtbaar.

10. Afstudeercohorten naar creatieve hbo-opleidingen, 1994, 1998, 2002 en 2006

In dit hoofdstuk presenteren we ook gegevens over de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden in 2006 aan het mbo en meer specifiek de creatieve opleidingen die op mbo-niveau worden aangeboden. Dit mbo-afstudeercohort is een wat vreemde eend in de bijt naast de hoger onderwijscohorten. De arbeidsmarktpositie van mbo-afgestudeerden verschilt van die van afgestudeerden aan het hoger onderwijs. Omdat we op dit moment slechts van één cohort van mbo-afgestudeerden op één peilmoment de arbeidsmarktpositie in beeld kunnen brengen, ontbreekt informatie voor een vergelijking in de tijd of over meerdere cohorten.

Staat 4
Persoonskenmerken van afgestudeerden in het mbo-cohort

	mbo-afstudeercohort 2006					
		w.o. met creatieve mbo-opleiding	w.v. Goud- en Zilvermeden	Mode en Kleding	Theater en Podiumtechniek	Media en Grafische Vormgeving
Totaal	Aantal 145 970	3 000	160	480	100	2 270
	%					
Geslacht						
Mannen	51	45	28	7	73	54
Vrouwen	49	55	72	93	27	46
Leeftijd in afstudeerjaar						
Jonger dan 18 jaar	3	0	0	0	0	0
18 jaar	8	1	0	5	0	1
19 jaar	16	4	4	14	11	2
20 jaar	20	24	10	27	24	24
21 jaar	16	29	12	23	21	32
22 jaar	9	18	14	14	21	19
23-24 jaar	8	14	17	9	11	15
25-29 jaar	6	6	14	4	12	6
30-34 jaar	3	1	0	0	0	0
35 jaar en ouder	11	2	26	3	0	1
Herkomstgroepering						
Autochtoon	77	80	80	57	89	85
Westers allochtoon	6	8	10	7	7	8
Niet-westers allochtoon	17	12	10	36	0	7

In het mbo studeren meer leerlingen af dan in het hoger onderwijs. In 2006 krijgen bijna 146 duizend leerlingen een mbo-diploma. Daarvan hebben 3 duizend leerlingen een creatieve opleiding gevolgd. Niet verwonderlijk is dat de leerlingen in het algemeen een stuk

jonger zijn wanneer ze het mbo-diploma halen dan de afgestudeerden aan het hoger onderwijs. Ongeveer 80 procent van de afgestudeerde mbo-leerlingen is jonger dan 25 jaar. Onder de afgestudeerden aan de creatieve mbo-opleidingen is dat percentage zelfs 90 procent. Vrouwen zijn ook onder de afgestudeerden van de creatieve mbo-opleidingen in de meerderheid. Vooral in de opleidingsrichting Mode en Kleding (93 procent) en Goud- en Zilvermeden (72 procent) is dat duidelijk zichtbaar. Theater en podiumtechniek is daarentegen een studierichting waarin vooral mannen een diploma halen (73 procent). De grootste opleidingsrichting is die van de Media en Grafische vormgeving. Daar aan studeren iets meer mannen af. Het aandeel westerse allochtonen dat een diploma van de creatieve opleidingen aan het middelbaar beroepsonderwijs haalt, is duidelijk minder groot dan bij de creatieve hbo-opleidingen, maar wel iets hoger dan binnen het middelbaar beroepsonderwijs als geheel. Daarentegen leiden de creatieve mbo-opleidingen iets meer niet-westerse allochtonen op dan de creatieve hbo-opleidingen.

3.3 Werknemers en zelfstandigen

In deze paragraaf gaan we in op de vraag waar afgestudeerden aan creatieve opleidingen gaan werken. Het moment waarop we de arbeidsmarktpositie van de cohorten in beeld brengen, varieert van 1 jaar na afstuderen tot 13 jaar na afstuderen. Schema 5 geeft een overzicht van de peilmomenten en de afstand tot het afstudeerjaar van de betreffende cohorten.

Schema 5
Afstudeercohorten en peilmomenten

Peilmoment	1 jaar na afstuderen	5 jaar na afstuderen	9 jaar na afstuderen	13 jaar na afstuderen
Afstudeercohort 1994			2003	2007
Afstudeercohort 1998		2003	2007	
Afstudeercohort 2002	2003	2007		
Afstudeercohort 2006	2007			

Groot aandeel zelfstandigen

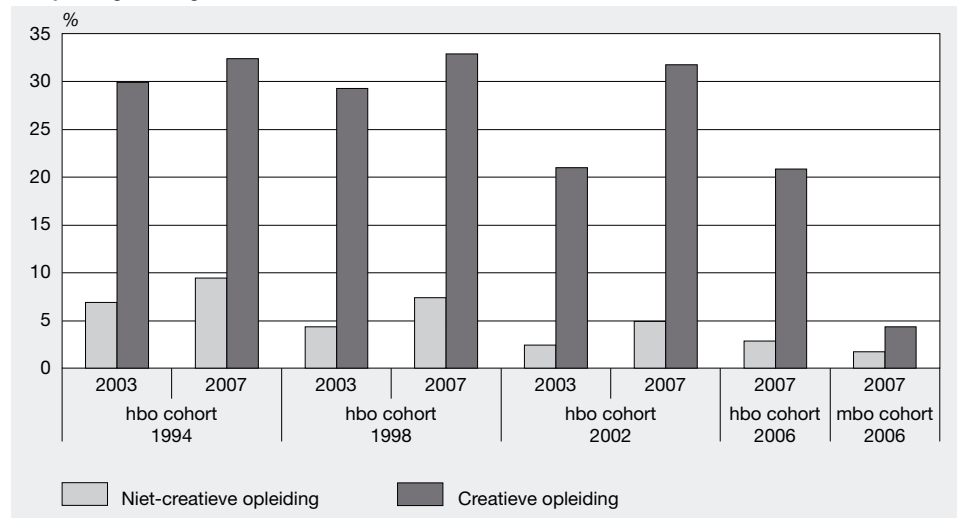
Voor de afgestudeerden in alle cohorten van creatieve hbo-opleidingen geldt dat een groot aandeel aan de slag gaat als zelfstandige. Dit beeld is bekend vanuit de HBO-monitor²⁷⁾ en hebben we ook al gezien in het EBB-onderzoek in hoofdstuk 2. In het cohort-onderzoek liggen de aandelen zelfstandigen met circa 30 procent iets lager dan in het EBB-onderzoek (iets meer dan 50 procent). Deze percentages zijn echter niet zomaar met elkaar te vergelijken. Daarvoor verschillen de onderzoekspopulaties te veel. In het cohort-onderzoek richten we ons op afgestudeerden van de creatieve hbo- en mbo-opleidingen, in het EBB onderzoek specifiek op personen die als kunstenaar werkzaam zijn.²⁸⁾

Voor het hbo-cohort uit 1994 geldt dat ruim 30 procent in 2003, oftewel 9 jaar na afstuderen, werkzaam is als zelfstandige. Dit percentage is daarmee vier keer zo hoog als onder de overige afgestudeerden uit het cohort 1994. In 2007 is het aandeel zelfstandigen van cohort 1994 nog verder gestegen, tot 32 procent.

²⁷⁾ Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), *Statistisch supplement HBO-Monitor 2010*.

²⁸⁾ In de HBO-Monitor van het ROA liggen de percentages zelfstandigen onder afgestudeerden van de kunstopleidingen (KUO) nog hoger, het aandeel is daar bijna 60 procent. Waardoor dit verschil tot stand komt is onduidelijk.

11. Percentage afgestudeerden hbo/mbo dat werkzaam is als zelfstandige, naar afstudeercohort en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

Ook voor de cohorten waarbij het moment van afstuderen minder ver in het verleden ligt is het aandeel zelfstandigen hoog in vergelijking tot personen die een niet-creatieve hbo opleiding hebben afgerond. Voor cohort 1998 is het aandeel circa 30 procent in 2003 en stijgende. Voor de cohorten uit 2002 en 2006 zien we dat 1 jaar na afstuderen (op de respectievelijke peilmomenten 2003 en 2007) het aandeel zelfstandigen lager ligt dan in de oudere cohorten. Wel geldt ook voor deze cohorten dat men sneller een eigen bedrijf start dan afgestudeerden aan niet-creatieve opleidingen. Voor cohort 2002 zien we dat het aandeel zelfstandigen vijf jaar na afstuderen op hetzelfde niveau ligt als dat van de cohorten uit 1994 en 1998 (ruim 30 procent).

In de oudere cohorten (1994 en 1998) zien we dat vooral afgestudeerden in de richting Muziek en Bouwkunst als zelfstandige aan de slag zijn. Bij de jongere cohorten zijn ook de afgestudeerden in de richting Theater als zelfstandige actief.

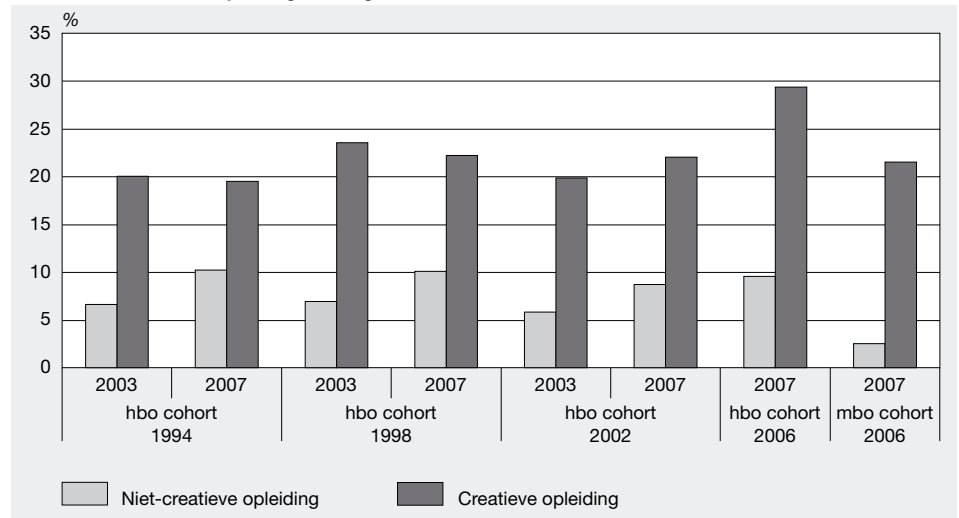
Het mbo-cohort wijkt duidelijk af van het hbo-cohort uit 2006. Slechts 4 procent van de mbo'ers met een creatieve opleiding werkt in 2007 als zelfstandige, terwijl dit onder de hbo'ers ruim 20 procent is. Overigens gaan ook mbo'ers met een creatieve opleiding vaker aan de slag als zelfstandige dan mbo'ers zonder creatieve opleiding. Onder die laatste groep bedraagt het aandeel zelfstandigen slechts 2 procent.

Werknemers in de creatieve industrie

Het is interessant om te bezien in hoeverre personen die afstuderen aan een creatieve opleiding na afstuderen gaan werken in de creatieve industrie²⁹⁾. De creatieve industrie komt niet direct naar voren als een belangrijke werkgever voor het cohort uit 1994. Van alle afgestudeerden van opleidingen aan het hoger onderwijs in 1994 heeft eind 2003 7 procent een baan als werknemer in de creatieve bedrijfstakken. Dit aandeel is eind 2007 gestegen naar 10 procent. Voor de afgestudeerden die in 1994 een creatieve hbo-opleiding hebben afgerond is het aandeel werknemers in de creatieve bedrijfstakken voor beide peilmomenten circa 20 procent. Ook onder de andere afstudeercohorten van creatieve hbo-opleidingen ligt het aandeel werknemers dat in de creatieve industrie aan de slag is rond de 20 procent. Het cohort 2006 is koploper. Onder de afgestudeerden van de creatieve hbo-opleidingen is bijna 30 procent 1 jaar na afstuderen werkzaam in de creatieve industrie. Het mbo-cohort laat dezelfde resultaten zien: 21 procent van de afgestudeerden met een creatieve mbo-opleiding werkt als werknemer in de creatieve industrie. Wel valt op dat van de overige mbo-afgestudeerden een veel kleiner percentage in de creatieve industrie werkzaam is: slechts 3 procent.

²⁹⁾ Zie Schema 3 in hoofdstuk 2 voor een overzicht van de SBI codes die tot de creatieve industrie worden gerekend. Bij de berekening is de ruime definitie van de creatieve industrie gebruikt.

12. Percentage afgestudeerden hbo/mbo dat werkzaam is als werknemer in de creatieve industrie naar afstudeercohort en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

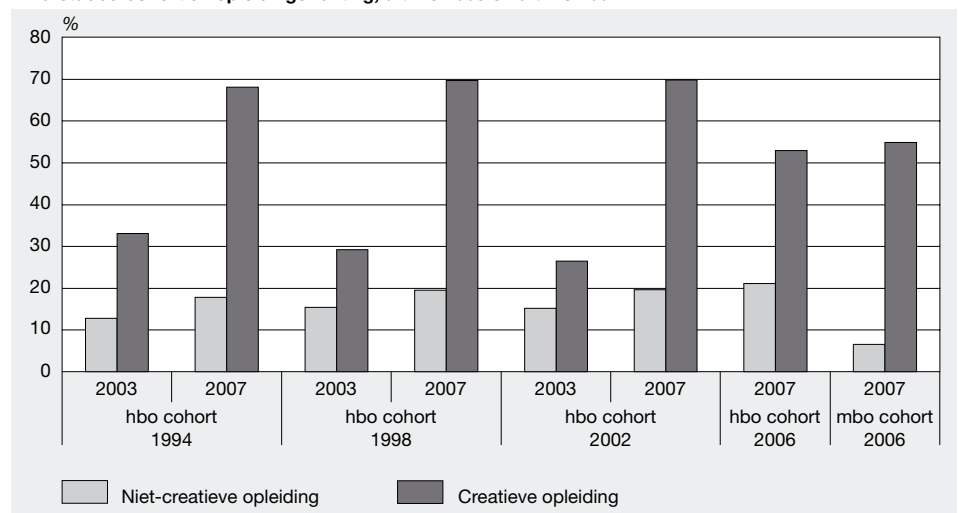

Onder de afgestudeerden in de Bouwkunst is het aandeel werknemers in de creatieve industrie met ruim 50 procent op beide peilmomenten het hoogst. Voor de overige afgestudeerden wil dit echter niet zeggen dat ze geen creatief beroep uitoefenen, maar het bedrijf waar ze werkzaam zijn, is op basis van de belangrijkste bedrijfsactiviteit geen onderdeel van de creatieve industrie. Een voorbeeld: een persoon die als industrieel vormgever werkzaam is bij een groot elektronica concern, is niet werkzaam in de creatieve industrie maar in de consumenten elektronica industrie.

Zelfstandigen in de creatieve industrie

Afgestudeerden die als zelfstandige werkzaam zijn, zijn in vergelijking met de werknemers vaker in de creatieve bedrijfstakken actief. Van de zelfstandigen zonder creatieve opleiding werkt 10 tot 20 procent in de creatieve industrie. De afgestudeerden aan creatieve hbo-opleidingen zijn nog vaker werkzaam in deze industrie. Ook heeft zich onder deze personen een duidelijke ontwikkeling richting creatieve bedrijfstakken voorgedaan wanneer we de situatie eind 2003 vergelijken met die eind 2007. Eind 2003 is ongeveer een derde van de zelfstandigen met een creatieve hbo-opleiding actief in de creatieve industrie; aan het einde van 2007 is dat aandeel gestegen tot twee derde. Het aandeel zelfstandigen in de creatieve industrie onder de overige afgestudeerden laat een veel kleinere toename zien. Deze ontwikkeling is zowel voor cohort 1994 als voor cohort 1998 zichtbaar.

13. Percentage afgestudeerden hbo/mbo dat werkzaam is als zelfstandige in de creatieve industrie naar afstudeercohort en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

Bij het cohort 2002 zien we eind 2003, 1 jaar na afstuderen, met ongeveer een kwart nog iets minder zelfstandigen in de creatieve industrie dan bij de cohorten 1994 en 1998. Vier jaar later is echter ook voor cohort 2002 het aandeel zelfstandigen in de creatieve industrie gestegen tot 70 procent. Het cohort 2006 kunnen we alleen op het peilmoment 1 jaar na afstuderen in beeld brengen. Opvallend is dat op dit moment al ruim de helft van de zelfstandigen met een creatieve hbo-opleiding in de creatieve industrie actief is. Dit is een verdubbeling ten opzichte van cohort 2002 op 1 jaar na afstuderen.

Zoals hierboven al opgemerkt valt het aandeel zelfstandigen bij het mbo-cohort een stuk lager uit dan onder de hbo-cohorten. In het algemeen geldt dat minder dan 10 procent van de zelfstandigen onder de afgestudeerden aan het mbo-cohort in de creatieve industrie actief is. Onder personen met een creatieve mbo-opleiding is dit aandeel met ongeveer 55 procent echter een stuk hoger. Hoewel het om een klein aantal zelfstandigen met een creatieve mbo-opleiding gaat, moeten we vaststellen dat in vergelijking met hbo-cohort 2006 een iets groter aandeel van de creatieve mbo'ers in de creatieve industrie actief is.

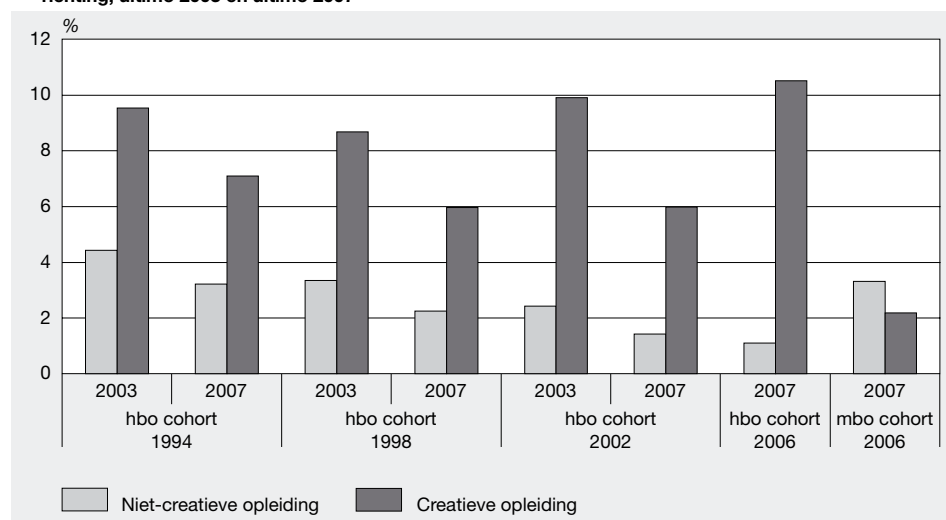
3.4 Uitkeringsafhankelijkheid

In het EBB-onderzoek in hoofdstuk 2 hadden we al gezien dat ongeveer 7 procent van de kunstenaars een uitkering ontvangt. Het is interessant om te bekijken in hoeverre afgestudeerden aan de creatieve hbo- en mbo-opleidingen in een situatie van uitkeringsafhankelijkheid terecht komen.

Relatief veel uitkeringsgerechtigden

Het beeld uit het EBB-onderzoek komt in het cohort-onderzoek terug. Voor cohort 1994 geldt dat het aandeel dat een beroep doet op een uitkering (inclusief de WWIK), onder de afgestudeerden aan creatieve hbo-opleidingen tweemaal zo groot is als onder de overige afgestudeerden van het hoger onderwijs. Hoewel het aandeel onder de afgestudeerden van de creatieve hbo-opleidingen in cohort 1994 daalt van 10 procent in 2003 naar 7 procent in 2007, blijft het verschil met de cohortgenoten aanzienlijk (respectievelijk 4 en 3 procent). Vooral de opleidingsrichtingen Dans en Theater kennen een hoog aandeel personen met een uitkering. Voor personen met een opleiding in de Bouwkunst geldt dit niet, zij doen vrijwel geen beroep op een uitkering. Ook dit beeld hadden we bij de Ontwerpende beroepen in het EBB-onderzoek al gezien.

14. Percentage afgestudeerden hbo/mbo dat een uitkering ontvangt naar afstudeercohort en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

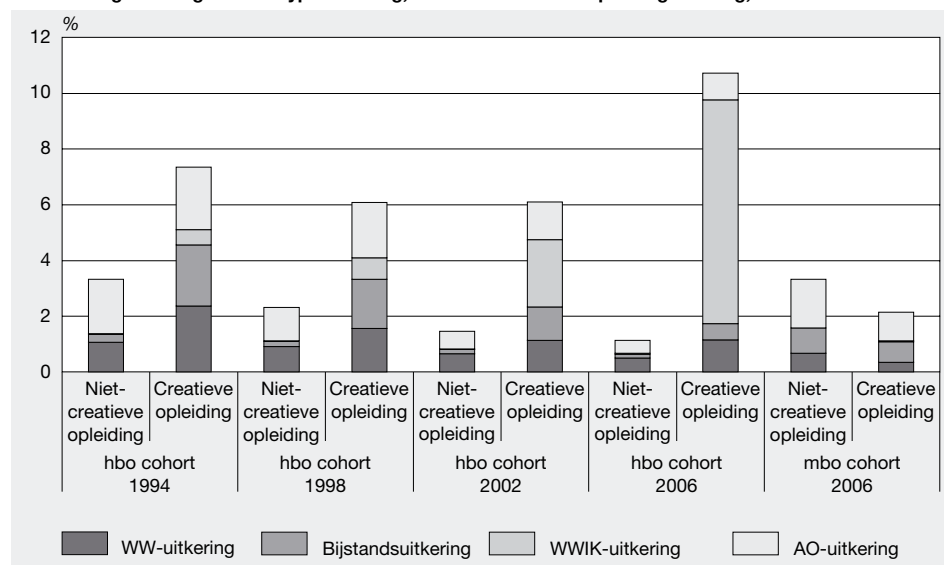

Vergeleken met het cohort 1994 ontvangen de afgestudeerden van de creatieve hbo-opleidingen uit 1998, 2002 en 2006 bijna net zo vaak een uitkering en ook hier is er een dalende tendens tussen de twee peilmomenten. Wel moet daarbij worden opgemerkt dat de overige afgestudeerden in met name de cohorten 2002 en 2006 een veel lager aandeel uitkeringsgerechtigden tellen.

Meer WWIK direct na afstuderen

Wanneer we naar het type uitkering kijken, zien we net als in het EBB-onderzoek in hoofdstuk 2 dat het bij kunstenaars die gebruik maken van een uitkering in veel gevallen om een WWIK-uitkering gaat. Weinig opmerkelijk is dat in het algemeen geldt dat de cohorten waarbij het peilmoment dichterbij het moment van afstuderen ligt, een groter aandeel personen met een WWIK-uitkering tellen. Men gebruikt het vangnet van de WWIK-uitkering om een eigen beroepspraktijk van de grond te krijgen. Dit is met name zichtbaar op de peilmomenten 1 jaar na afstuderen (cohorten 2002 en 2006 op de peilmomenten 2003 en 2007). Van de personen die zijn afgestudeerd aan een creatieve hbo-opleiding in 2002 en een uitkering ontvangen in 2003, heeft ruim 50 procent een WWIK-uitkering³⁰. Voor het cohort 2006 is het aandeel met een WWIK-uitkering met iets meer dan drie kwart zelfs nog iets hoger. Voor de cohorten waarbij het peilmoment verder na het afstuderen ligt, zijn de aandelen met een WWIK-uitkering een stuk kleiner. Ter vergelijking: maar 6 tot 8 procent van de uitkeringsgerechtigden die in 1994 zijn afgestudeerd aan een creatieve hbo-opleiding, ontvangt een WWIK-uitkering.

15. Uitkeringsontvangers naar type uitkering, afstudeercohort en opleidingsrichting, 2007

Wanneer we de WWIK-uitkeringen buiten beschouwing laten, dan is het aandeel uitkeringsgerechtigden onder afgestudeerden van creatieve hbo-opleidingen een stuk kleiner, met name in de eerste jaren na afstuderen. Er blijven echter verschillen bestaan met de overige afgestudeerden in het betreffende cohort. Zoals we ook al in het EBB-onderzoek in hoofdstuk 2 zagen, maakt men ook vaker gebruik van een WW-uitkering.

Met betrekking tot de uitkeringspositie van alle afgestudeerden aan mbo-opleidingen kunnen we opmerken dat deze iets vaker een beroep doen op uitkeringen dan de afgestudeerden van het hoger onderwijs. Daarbij wordt vooral meer gebruik gemaakt van de bijstand en van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Personen met een diploma van een creatieve mbo-opleiding daarentegen komen juist minder vaak in een uitkeringsafhankelijke positie terecht dan hun cohortcollega's of dan de collega's met een creatieve hbo-

³⁰ In 2003 was de Wet Inkomensvoorziening Kunstenaars (WIK) van toepassing. Per 1 januari 2005 is de Wet Werk en Inkomen Kunstenaars (WWIK) ingevoerd.

opleiding. Dit hangt waarschijnlijk samen met het feit dat bijna de helft van de afgestudeerden aan een creatieve mbo-opleiding nog verder studeert. Dit aandeel is onder mbo'ers zonder creatieve opleiding iets lager (41 procent) en onder afgestudeerden van de creatieve hbo-opleidingen in de cohorten 2002 en 2006 een stuk lager (circa 15 procent).

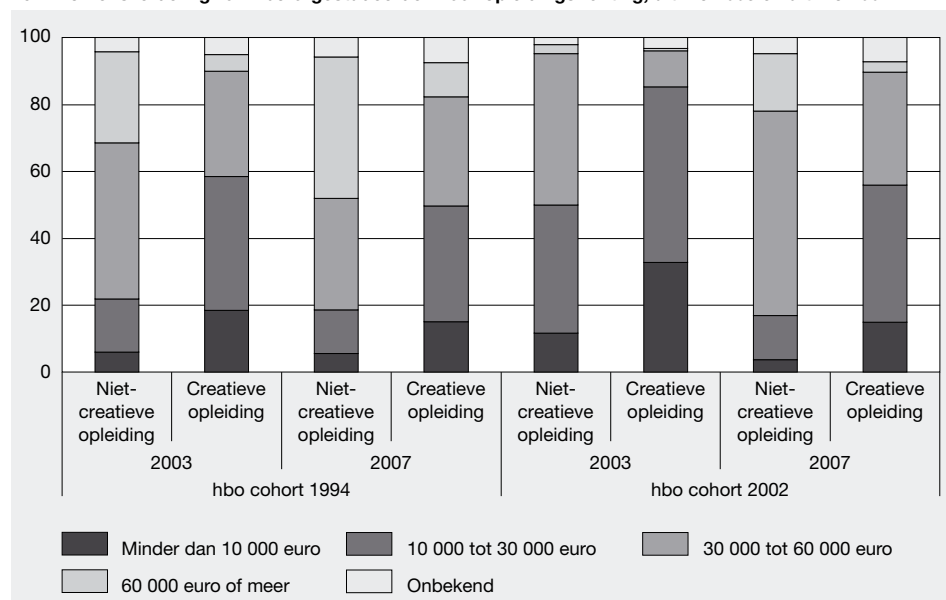
3.5 Inkomens- en vermogenspositie

Het beeld van de behoeftige kunstenaar is in het EBB-onderzoek grotendeels ontkracht door rekening te houden met het inkomen en vermogen van het huishouden. Het is de vraag in hoeverre dit ook opgaat voor de afgestudeerden van de creatieve hbo- en mbo-opleidingen die relatief kort actief zijn op de arbeidsmarkt.

Relatief laag inkomen

Op het gebied van de inkomensverdeling blijven de afgestudeerden aan creatieve opleidingen duidelijk achter bij hun cohortcollega's. Die situatie is voor alle cohorten op alle peilmomenten zichtbaar. De verschillen zijn kort na afstuderen minder groot, maar wel aanwezig. De achterstanden lopen alleen maar op wanneer de situatie in beide peilmomenten wordt vergeleken. Natuurlijk zit er wel een positieve ontwikkeling in de inkomens en verdient men later in de carrière meer dan aan het begin. De toename in inkomen loopt echter, uitzonderingen daargelaten, wat achter bij die van de cohortgenoten. In figuur 16 wordt dit geïllustreerd aan de hand van de cohorten 1994 en 2002. Cohort 1994 is het langst actief op de arbeidsmarkt, cohort 2002 laat ook de situatie een jaar na afstuderen zien.

16. Inkomensverdeling van hbo-afgestudeerden naar opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

De enige creatieve opleidingsrichtingen waarin de inkomensverdeling vergelijkbaar is met die van de cohortgenoten zijn de Bouwkunst en in iets mindere mate de Creatieve Industrie Techniek (die vanaf cohort 1998 als opleidingsrichting is opgenomen). Vooral de afgestudeerden aan de opleidingsrichting Bouwkunst hebben juist vaker dan hun cohortgenoten een hoog inkomen.

Bekijken we de hoogte van het inkomen van het mbo-cohort, dan ligt dat duidelijk lager dan bij de afgestudeerden van het hoger onderwijs. Dat het opleidingsniveau hierbij van invloed is zal niemand verbazen, een hoger opleidingsniveau gaat vaak samen met een

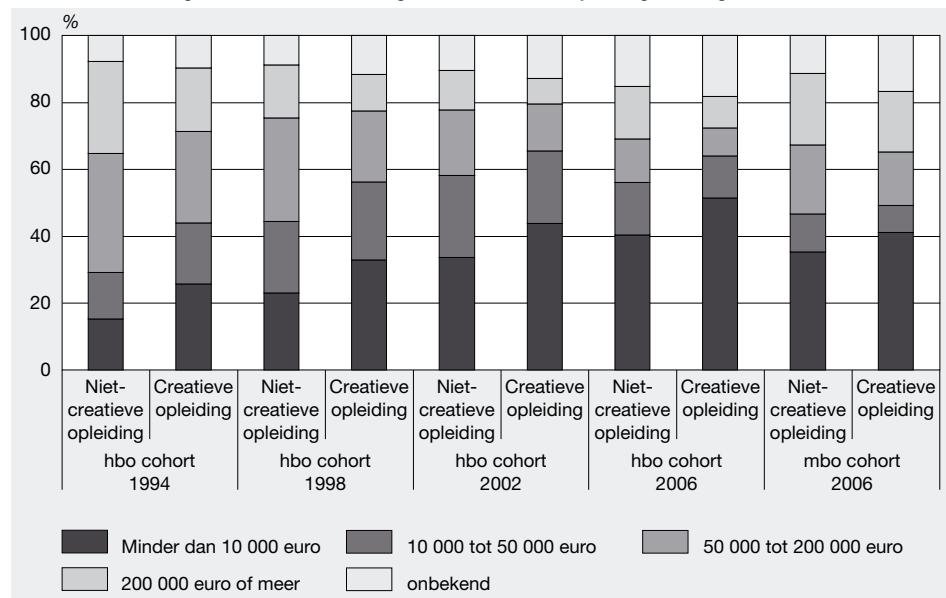
hoger inkomen. Wat we echter ook niet uit het oog moeten verliezen is dat van de afgestudeerde mbo-leerlingen ruim 40 procent een jaar later nog onderwijsvolgend is. Bij een deel van de ruim 70 procent van de afgestudeerde creatieve mbo'ers die als werknemer aan het werk zijn, gaat het waarschijnlijk om inkomen uit een bijbaan, naast de vervolgstudie. Ook dit verklaart voor een deel de lagere inkomens.

Voor de afgestudeerden van creatieve mbo-opleidingen geldt dat de inkomens lager liggen dan die van de mbo-cohortgenoten. Ook zij hebben daarmee net als hun collega's met een creatieve hbo-opleiding een achterstand op de cohortgenoten. Dat bijna de helft van de creatieve mbo'ers een jaar later een vervolgstudie volgt (47 procent tegen 41 procent van de niet-creatieve mbo'ers), verklaart dit verschil slechts gedeeltelijk.

Ook vermogens liggen lager

Gegevens over vermogens van huishoudens zijn nog maar recentelijk beschikbaar gekomen voor het CBS. Daarom kan in dit onderzoek alleen de verdeling in vermogensklassen op het peilmoment 2007 in beeld worden gebracht. Ontwikkelingen in de tijd zijn daardoor in dit onderzoek niet te schetsen. Wel kan de vermogenspositie binnen en tussen de cohorten vergeleken worden.

17. Huishoudvermogen van hbo- en mbo-afgestudeerden naar opleidingsrichting, ultimo 2007

Ook bij de verdeling van de huishoudvermogens is de achterstand van de afgestudeerden van creatieve opleidingen zichtbaar, zij het minder dan bij de verdeling in inkomensklassen. Dit bleek ook al uit het EBB-onderzoek. Kunstenaars en personen met een creatieve hbo- of mbo-opleiding hebben op persoonlijk niveau weliswaar een lager inkomen, dat betekent echter niet dat men er op huishoudensniveau zoveel slechter aan toe is.

Over het algemeen geldt dat het vermogen van de afgestudeerden aan creatieve hbo-opleidingen kort na het afstuderen nog erg laag is, maar al wel een achterstand vertoont op dat van de cohortgenoten. Dit geldt zowel voor de hbo-cohorten als voor het mbo-cohort. Enkel de personen met een opleiding Bouwkunst steken gunstig af bij deze trend.

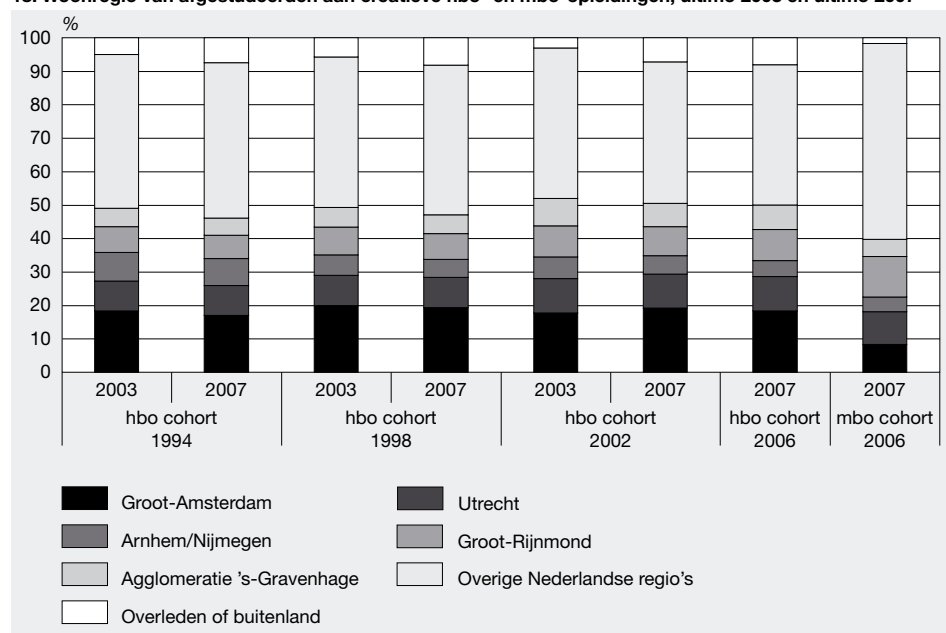
Opvallend is dat een deel van de afgestudeerden een jaar na afstuderen in een van de hogere vermogensklassen is ingedeeld. Dit zien we bijvoorbeeld bij de hbo- en mbo-cohorten 2006. Het is aannemelijk dat deze personen nog thuis bij hun ouders wonen en dat daardoor het vermogen van het ouderlijk huishouden in de resultaten is opgenomen.

3.6 Woonplaats

In het cohort-onderzoek wordt bevestigd dat een groot deel van de afgestudeerden aan creatieve hbo-opleidingen in de regio Amsterdam woont (17 tot 20 procent). In de stadsregio's Utrecht, Arnhem/Nijmegen en Rotterdam wonen ongeveer 10 procent van de afgestudeerden aan een creatieve hbo-opleiding. In de regio Den Haag is dat aandeel met circa 8 procent iets kleiner. Voor de afgestudeerden zonder creatieve hbo-opleiding geldt dat zij gelijkmatiger over het land verspreid wonen. Alleen de regio's Amsterdam en Utrecht steken er met ongeveer 11 procent bovenuit.

Daarnaast was een van de verwachtingen dat de regio Amsterdam in de jaren na afstuderen een aantrekkingskracht zou uitoefenen vanwege de omvang van de culturele sector. Gezien het internationale karakter van de kunst, was een andere verwachting dat een deel van de afgestudeerden zijn toekomst in het buitenland zou zoeken. Voor het cohort 1994 geldt echter dat het aantal personen dat in de regio Amsterdam woont, is afgenomen tussen 2003 en 2007. Een deel van deze personen zal zich elders in Nederland gevestigd hebben, maar het is ook aannemelijk dat een deel van hen naar het buitenland vertrokken is.

18. Woonregio van afgestudeerden aan creatieve hbo- en mbo-opleidingen, ultimo 2003 en ultimo 2007

Bij het cohort 2002 is wel een beweging naar de regio Amsterdam zichtbaar. Een jaar na afstuderen wonen 550 afgestudeerden van creatieve hbo-opleidingen in Amsterdam (circa 18 procent), vier jaar later zijn dat er 600 en is het aandeel gestegen tot bijna 20 procent van de afgestudeerden.

In tegenstelling tot de afgestudeerden aan een creatieve hbo-opleiding waarbij op alle peilmomenten de regio Amsterdam wel het populairst is, geldt voor de afgestudeerden van creatieve mbo-opleidingen dat 1 jaar na afstuderen het grootste deel in de regio Rotterdam woont (360 afgestudeerden of circa 12 procent). Daarna volgt Utrecht met 290 afgestudeerden (10 procent) en dan pas Amsterdam met 250 afgestudeerden (8 procent).

4. Conclusies en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

4.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn de afzonderlijke resultaten uit het onderzoek naar personen die werkzaam zijn als kunstenaar in de perioden 2004–2006 en 2007–2009 besproken en de resultaten van het onderzoek naar de personen die zijn afgestudeerd aan de creatieve hbo- en mbo-opleidingen in de jaren 1994, 1998, 2002 en 2006. In dit hoofdstuk bespreken we de belangrijkste conclusies die uit beide onderzoeken getrokken kunnen worden en geven we enkele aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

4.2 Conclusies

In Nederland werken in de periode 2007–2009 130 duizend kunstenaars en 184 duizend personen met overige creatieve beroepen. Het zijn vaker mannen dan vrouwen die als kunstenaar of in de overige creatieve beroepen werkzaam zijn (respectievelijk 55 en 62 procent).

Aan de creatieve hbo- en mbo-opleidingen halen jaarlijks 3 duizend tot 5 duizend personen een diploma. Dit gaat juist vaker om vrouwen (circa 60 procent), dan om mannen. Het is opmerkelijk dat het vaker de mannen zijn die als kunstenaar aan het werk gaan terwijl er meer vrouwen worden opgeleid.

Westerse allochtonen relatief vaak als kunstenaar werkzaam (15 procent tegenover 9 procent westerse allochtonen in de totale beroepsbevolking). Vooral aan de creatieve hbo-opleidingen worden ook relatief veel westerse allochtonen opgeleid en het aandeel westerse allochtonen neemt toe (van 14 procent in cohort 1994 naar 23 procent in cohort 2006).

Kunstenaars werken vaak in de zakelijke dienstverlening en de overige dienstverlening. Het aandeel kunstenaars dat werkt in de bedrijfstakken die als creatieve industrie worden aangeduid, is met 12 procent gering. Afgestudeerden aan de creatieve hbo-opleidingen, en dan met name diegene die als zelfstandige werkzaam zijn, komen vaker in de creatieve industrie terecht (50 tot 70 procent in 2007). Onder de werknemers ligt dat aandeel tussen de 20 en 30 procent.

Kunstenaars hebben vaak meerdere werkkringen in dezelfde referentieweek (16 procent ten opzichte van gemiddeld 7 procent) en werken vaak als zelfstandige. Ruim de helft van de kunstenaars is in eerste werkring zelfstandige, onder de gemiddelde beroepsbevolking is dit 12 procent. Dit beeld komt ook in het cohort-onderzoek terug. Afgestudeerden van creatieve hbo-opleidingen zijn vaker als zelfstandige werkzaam dan de overige afgestudeerden (20 tot 30 procent ten opzichte van minder dan 10 procent).

Ook hebben kunstenaars vaker dan de gemiddelde beroepsbevolking in de eerste werkring een volledige werkweek van 35 uur of meer (59 procent onder kunstenaars tegenover een gemiddelde van 53 procent).

Wel zijn kunstenaars vaker afhankelijk van een uitkering (7 procent tegen gemiddeld 4 procent in het EBB-onderzoek). Bij 2 procent van de kunstenaars gaat het om een WWIK-uitkering, een aanzienlijk deel van de kunstenaars met een uitkering maakt dus gebruik van de WWIK. Ook onder afgestudeerden van de creatieve hbo-opleidingen komt een iets grotere uitkeringsafhankelijkheid naar voren (6 tot 10 procent onder de afgestudeerden van creatieve opleidingen ten opzichte van 1 tot 4 procent onder de overige afgestudeerden). Vooral kort na afstuderen wordt door afgestudeerden van creatieve hbo-opleidingen een beroep gedaan op de WWIK.

Kunstenaars hebben vaker een beneden modaal persoonsinkomen (50 procent onder kunstenaars, 44 procent onder de totale werkzame beroepsbevolking). Het beeld van de

behoefte kunstenaar wordt echter ontkracht door de toevoeging van de gegevens over huishoudens. Op huishoudensniveau zijn de achterstanden in inkomen en vermogen veel kleiner (33 procent van de kunstenaars heeft een gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen onder de 20 duizend euro tegenover 30 procent van de werkzame beroepsbevolking, een kwart van zowel de kunstenaars als de werkzame beroepsbevolking heeft een vermogen beneden de 10 duizend euro). Ook in het cohortonderzoek zien we een achterstand in inkomens en in iets mindere mate in de vermogens van afgestudeerden van de creatieve opleidingen.

Het gangbare beeld dat de vakopleiding voor het kunstenaarsberoep een minder grote rol speelt dan in andere beroepen, wordt door dit onderzoek bevestigd. Wie een kunstopleiding heeft gevolgd, gaat niet altijd als kunstenaar of in de overige creatieve beroepen aan de slag. Van de werkzame beroepsbevolking met een kunstopleiding op hbo-niveau of hoger werkt 42 procent als kunstenaar of in de overige creatieve beroepen. Daarnaast heeft 59 procent van de personen die als professioneel kunstenaar werkt een kunstopleiding gevolgd.

4.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het onderzoek Kunstenaars in Nederland 2007 heeft al veel informatie over de beroepsgroep kunstenaars opgeleverd. Dit onderzoek heeft beoogd die informatie verder aan te vullen onder andere met gegevens over afgestudeerden. Gedurende het onderzoek zijn verschillende vragen naar voren gekomen waarop vervolgonderzoek kan worden gericht.

Hoewel bij aanvang van het onderzoek de ambitie bestond om tot eenduidige definities van de kernbegrippen te komen, moeten we constateren dat ook dit huidige onderzoek er niet in slaagt om deze eenduidige definities voor eens en voor altijd vast te leggen. De keuzes voor de definities in dit onderzoek moeten gezien worden als een nieuwe vervolgstap op weg naar eenduidige definities die in statistisch onderzoek gebruikt kunnen worden voor kunstenaars en kunstopleidingen.

Wanneer EBB jaargangen met de nieuwe Standaard Beroepenclassificatie 2010 (SBC 2010) beschikbaar komen, kan de afbakening van kunstenaars opnieuw tegen het licht gehouden worden. In verband met internationale vergelijkbaarheid van de resultaten kan in vervolgonderzoek ook worden gekozen om bij de afbakening van kunstenaars en kunstopleidingen uit te gaan van de International Standard Classification of Occupation (ISCO) en de International Standard Classification of Education (ISCED).

Het is interessant om verder onderzoek te doen naar de huishoudenssamenstelling van kunstenaars, ook in verband met de inkomens en vermogenspositie van kunstenaars.

Het cohort-onderzoek kan in potentie meer specifieke informatie over afgestudeerden aan de creatieve hbo- en mbo-opleidingen bieden. In dit onderzoek zijn de mogelijkheden verkend, maar nog niet ten volste benut. Dit was binnen het bereik van dit onderzoek helaas onmogelijk.

De verschillen in zelfstandig ondernemerschap tussen uitkomsten in het EBB-onderzoek en het cohort-onderzoek kunnen nader onderzocht worden. Ook is het mogelijk om aan het cohort-onderzoek meer informatie toe te voegen over de bedrijven en bedrijfstakken en -sectoren waarin afgestudeerden werkzaam zijn.

Met het toevoegen van meerdere, ook oudere afstudeercohorten, kan wellicht de 'uitval' van kunstenaars uit de kunstberoepen na 15 tot 20 jaar na afstuderen in kaart worden gebracht. De redenen voor deze uitval zijn nog niet in kaart gebracht. Dit vergt een kwalitatief onderzoek onder afgestudeerden van de creatieve opleidingen.

Ook het toevoegen van extra peilmomenten na het afstuderen draagt bij aan een beter zicht op de ontwikkeling van de arbeidsmarkt-, en inkomens- en vermogenspositie van afgestudeerden aan de creatieve hbo-opleidingen. Er zijn op dit moment nog niet genoeg

integrale databronnen beschikbaar, het CBS ziet hier op termijn mogelijkheden voor. In zo'n vervolgonderzoek kan het carrièreverloop van kunstenaars beter in beeld worden gebracht.

In een vervolgonderzoek kan dieper worden ingegaan op het soort dienstverband en de arbeidsduur van afgestudeerden op meerdere peilmomenten na het afstuderen. Met de uitgebreide gegevensset die in het kader van de polisadministratie voor het CBS beschikbaar is, behoort dit tot de mogelijkheden.

In een vervolgonderzoek kan de vergelijking met andere sectoren verder worden uitgewerkt. Daarbij is het interessant om een benchmark met andere sectoren te ontwikkelen.

5. Beschrijving van het onderzoek

5.1 Inleiding

Dit rapport beschrijft de resultaten van twee verschillende onderdelen van het onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van (afgestudeerde) kunstenaars in Nederland. Het eerste onderdeel gaat uit van personen die werkzaam zijn als kunstenaar en is gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Het tweede onderdeel gaat uit van cohorten afgestudeerden en is gebaseerd op onderwijsregistraties. Beide onderdelen hebben een eigen onderzoekspopulatie, onderzoeksvragen en onderzoeksmethoden. In dit hoofdstuk beschrijven we de beide onderdelen van het onderzoek afzonderlijk.

Afbakening kunstenaars en kunstopleidingen

De vraag wat onder een kunstenaarsberoep, een kunstopleiding en de creatieve sector moet worden verstaan, is in het kader van dit onderzoek ingevuld in nauwe samenwerking met het ministerie van OCW en een klankbordgroep van experts, betrokkenen en belanghebbenden. Hierbij is voortgebouwd op bestaande inzichten en praktijken (Kunstenaars in Nederland (KiN) 2007, CBS speerpunt Creatieve Industrie, ROA Kunstenmonitor³¹), commissie-Dijkgraaf) en theoretische achtergronden (Throsby³² en TNO³³). Het resultaat vormt een uitgangspunt voor nadere uitwerking.

5.2 Onderzoekopzet Kunstenaars op de Nederlandse arbeidsmarkt

In dit deel van het onderzoek is de arbeidsmarkt-, inkomens- en vermogenspositie bepaald voor personen die volgens de EBB werkzaam zijn als kunstenaar voor minimaal 1 uur per week. Ook zijn persoonskenmerken en opleidingsachtergrond vastgesteld. Deze gegevens voor kunstenaars worden afgezet tegen een aantal referentiegroepen (bv. personen werkzaam in overige creatieve beroepen en werkzame personen). Het onderzoek is een vervolg op het eerdere CBS-onderzoek naar kunstenaars (zie KiN'07) waarin de arbeidsmarktpositie van kunstenaars in de periode 2004–2006 is onderzocht. In het huidige onderzoek zijn twee perioden onderzocht, namelijk 2004–2006 en 2007–2009.

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit personen die op het moment van de enquête in de EBB tussen de 15 en 65 jaar oud waren, en op dat moment woonachtig waren in Nederland.

Binnen de steekproefpopulatie zijn kunstenaars afgebakend op grond van het beroep dat zij uitoefenen in hun hoofd baan. Hiervoor zijn beroepen, zoals gedefinieerd in de 'Standaard Beroepenclassificatie' (SBC) van het CBS, ingedeeld in kunstenaarsberoepen, overige creatieve beroepen en overige (niet-creatieve) beroepen (zie de paragraaf operationalisering).

³¹ M. de Vries en G. Ramaekers, *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het kunstonderwijs. Kunsten-monitor 2002*. Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), Universiteit Maastricht, 2004

³² D. Throsby, 'Defining the artistic workforce: The Australian experience' in: *Poetics*, 28 (2001) p. 255–271.

³³ P. Rutten, O. Koops, en M. Roso, *Creatieve industrie in de SBI 2008 bedrijfsindeling*, TNO, 2010

Onderzoeksmethode

Voor de berekening van de tabellen over personen werkzaam als kunstenaar heeft de EBB als uitgangspunt gediend. De EBB is verrijkt met gegevens over uitkeringen uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) en gegevens over inkomen en vermogen uit het Integraal Inkomensbestand (IIB) en het Integraal Vermogensbestand (IVB).

Deze gegevens zijn op persoonsniveau aan het onderzoeksbestand gekoppeld op basis van de datum waarop de persoon is geënquêteerd voor de EBB.

De gegevens hebben betrekking op de perioden 2004–2006 en 2007–2009. Voor beide perioden is een driejaarsgemiddelde berekend.

Bronnen

Enquête Beroepsbevolking (EBB)

De EBB is een doorlopende enquête onder personen van 15 jaar en ouder die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (de institutionele bevolking). Jaarlijks responderen ongeveer 90 duizend personen. Het doel van deze enquête is zicht te krijgen op de relatie tussen mens en arbeidsmarkt. Hiertoe wordt onder meer informatie verzameld over de positie op de arbeidsmarkt van personen en worden demografische kenmerken van huishoudens vastgelegd. Gegevens worden vastgesteld op het moment van enquêteren.

De EBB is een steekproef. Om uitkomsten te berekenen die representatief zijn voor de gehele populatie moeten de resultaten worden gewogen en opgehoogd. Hiervoor zijn vaste ophooggewichten berekend die ervoor zorgen dat de opgehoogde populatie van de steekproef naar een aantal belangrijke demografische kenmerken overeenkomt met het gemiddelde aantal personen van 15 jaar en ouder in Nederland in een jaar, exclusief de institutionele bevolking.

Het aantal kunstenaars in Nederland is niet groot genoeg om op gedetailleerd niveau voldoende nauwkeurige jaarcijfers te publiceren. Om betrouwbare uitspraken te kunnen doen zijn daarom twee sets van drie jaargangen EBB gebruikt, te weten 2004–2006 en 2007–2009. De schattingen van de populatiegegevens zijn berekend als gemiddelden over de perioden 2004–2006 en 2007–2009.

Sociaal Statistisch Bestand (SSB)

De gegevens uit het EBB zijn verrijkt met uitkeringsgegevens uit het Sociaal Statistisch Bestand. In het SSB zijn gegevens over personen uit registraties en enquêtes op micro-niveau gekoppeld, geïntegreerd en consistent gemaakt.

Uit het SSB zijn in dit onderzoek gegevens over uitkeringen van personen gebruikt. Het betreft gegevens over bijstands-, WW- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Gegevens over uitkeringen in het kader van de WWIK zijn ook aan de EBB toegevoegd vanuit het SSB. Deze gegevens worden door het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en de Nederlandse gemeenten aan het CBS geleverd.

Integraal inkomensbestand en integraal vermogensbestand

Alle gebruikte EBB jaargangen zijn verrijkt met gegevens uit het Integraal Inkomensbestand (IIB). Het IIB bevat informatie over inkomens van personen en huishoudens in een bepaald jaar. De EBB jaargangen 2007–2009 zijn tevens verrijkt met gegevens uit het Integraal Vermogensbestand (IVB). Het IVB bevat informatie over het vermogen van huishoudens op 31 december van het betreffende jaar. Wegens het ontbreken van vermo-

gensgegevens voor 2009, zijn vermogensgegevens over 2008 als proxy gekoppeld aan de EBB jaargang 2009. De IIB en IVB maken beide gebruik van gegevens die ontleend zijn aan de administratie van de Belastingdienst.

Operationalisering

Afbakening van de kunstenaarsberoepen

Eind 2010 is in het kader van het CBS speerpunt Creatieve Industrie een indeling voorgesteld voor de creatieve industrie, creatieve beroepen en creatieve opleidingen (Braams, 2011)³⁴. De afbakening van creatieve beroepen zoals geformuleerd door het speerpunt heeft als uitgangspunt gediend voor dit onderzoek naar personen die werkzaam zijn als kunstenaar. Kunstenaars zijn ingedeeld op basis van hun hoofdberoep in de EBB. De EBB bevat de Standaard Beroepenclassificatie (SBC) voor de indeling van beroepen. In het kader van dit onderzoek zijn beroepen ingedeeld in drie groepen: kunstenaarsberoepen, overige creatieve beroepen, en overige (niet-creatieve) beroepen.

De afbakening van kunstenaarsberoepen en overige creatieve beroepen is gebaseerd op de beroepen die binnen de definitie van de creatieve beroepen van het CBS speerpunt Creatieve Industrie vallen, aangevuld met een aantal beroepen in het kader van de overdracht (kunstdocenten) en niet nader gespecificeerde hogere kunstzinnige beroepen. De selectie is met behulp van de Standaard Beroepsclassificatie (SBC)³⁵ uitgevoerd. Binnen de klankbordgroep is per beroep bediscussieerd en besloten of een persoon zelfstandig artistiek te werk kan gaan in zijn beroep of een creatief artistieke bijdrage levert aan een artistiek proces. Zo niet, dan is het beroep bij de overige creatieve beroepen ingedeeld. Schema 6 geeft het overzicht van de beroepen met SBC-code die tot de kunstenaarsberoepen en de overige creatieve beroepen zijn ingedeeld.

De groep kunstenaarsberoepen vormt de meest smalle klasse. De klasse 'overige creatieve beroepen' is omvangrijker en omvat samen met de kunstenaarsberoepen alle beroepen die het speerpunt Creatieve Industrie tot de creatieve beroepen rekent (zie Braams, 2011), plus de beroepsgroepen in het kader van de kennisoverdracht (kunstdocenten). De laatstgenoemde beroepsgroepen zijn toegevoegd om betere aansluiting te vinden bij de kunstopleidingen. De opleidingen tot kunstdocent maken immers ook deel uit van de Dijkgraaf-indeling³⁶. Deze indeling is gevolgd bij het vaststellen van de kunstopleidingen. De keuze om de docenten beroepen op te nemen in de definitie van overige creatieve beroepen is ingegeven om geen discrepantie te laten ontstaan tussen personen die een opleiding tot kunstdocent hebben gevolgd (deze opleidingen rekenen we tot de kunstopleidingen) en de personen die werkzaam zijn als kunstdocent.

Onder de overige (niet-creatieve) beroepen vallen alle beroepen die niet als kunstenaarsberoep of als overig creatief beroep zijn ingedeeld, met andere woorden alle resterende beroepen die in de SBC worden onderscheiden. Dit leidt tot de onderstaande indeling van kunstenaarsberoepen en overige creatieve beroepen (zie Schema 6).

³⁴ N. Braams, *Onderzoeksrapportage Creatieve Industrie*, CBS, 2011

³⁵ Meer informatie over de SBC indeling, en de onderliggende indeling in werksoorten en vaardigheden is te vinden via:
<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/classificaties/overzicht/default.htm>

³⁶ R. Dijkgraaf, *Onderscheiden, verbinden, vernieuwen. De toekomst van het kunstonderwijs. Advies van de commissie-Dijkgraaf voor een sectorplan kunstonderwijs* (Den Haag, 2010), p. 62–63.

Schema 6
Beroepenoverzicht³⁷⁾

Kunstenaarsberoepen

SBC omschrijving	SBC code
Circusartiest	21105
Boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar)	55401
Tuin- en landschapsarchitect (hoger)	64206
Binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger)	66204
Auteur, scenarioschrijver, tolk, vertaler	75204
Hogere kunstzinnige beroepen (z.n.s.)	75400
Filmer, cineast	75405
Choreograaf	75406
Portretfotograaf kunstzinnig	75410
Acteur, cabaretier, variété-artiest, zanger opera, operette, revue, musical	75411
Balletdanser, ballroomdanser	75412
Zanger (excl opera, operette, revue, musical), koordirigent	75413
Instrumentalist, componist, dirigent (excl koor), songwriter	75414
Beeldend kunstenaar; museummedewerker presentaties; mode-ontwerper; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (hoger)	75415
Regisseur toneel, film	75418
Regisseur radio, tv	76404
Tuin- en landschapsarchitect (wetens)	84205
Stedenbouwkundige; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (wetens)	86204
Industrieel vormgever, industrieel ontwerper	87206

Overige creatieve beroepen⁹⁾

SBC omschrijving	Niveau	SBC code
Disc-jockey	Lager	21106
Mannequin, model, toneelfigurant	Lager	21107
Tekenaar tuin- en landschap	Lager	24201
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (lager)	Lager	24211
Leerling-bouwkundig tekenaar	Lager	26202
Cartografisch-, landmeetkundig tekenaar (lager)	Lager	26301
Fotolaboratoriumbediende (geen laborant); tweede camera-assistent	Lager	26805
Bioscoopoperateur	Lager	27208
Telefonist	Lager	31517
Reclamatekenaar	Lager	31601
Etaleur (lager)	Lager	32101
Nieuwslezer, programma-aankondiger	Middelbaar	41101
Dansleraar ballroom, volksdansen	Middelbaar	43301
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (middelbaar)	Middelbaar	44209
Geologisch, meteorologisch assistent, -waarnemer	Middelbaar	45102
Bouwkundig, meubeltekenaar; bouwkundig tekenaar-constructeur (middelbaar)	Middelbaar	46203
Meubelmaker (ambachtelijk)	Middelbaar	46204
Landmeettechnicus, weg- en waterbouw tekenaar; cartografisch, landmeet tekenaar, weg- en waterbouw Tekenaar-constructeur (middelbaar)	Middelbaar	46302
Metaalkundige, gieterijtechnicus, lastechnicus (middelbaar)	Middelbaar	46402
Houtmodelmaker	Middelbaar	46403
Goud- en zilversmid (massa-fabricage)	Middelbaar	46421
Tekenaar werktuigbouw (excl liften); tekenaar-constructeur (excl liften; middelbaar)	Middelbaar	46501
Tekenaar meet- en regel-, informatietechniek; tekenaar-constructeur meet- en regel-, informatietechniek (middelbaar)	Middelbaar	46601
Tekenaar elektrotechniek; tekenaar-constructeur elektrotechniek (excl meet- en regel-, informatietechniek; middelbaar)	Middelbaar	46701
Zend-, geluids-, beeldapparatuurbedieners	Middelbaar	46714
Lithografisch, reproductietechnicus, technisch illustrator	Middelbaar	46801
Fotograaf, film- en tv-camera-operateur, film-editor, -monteur, fotolaborant	Middelbaar	46812
Patroontekenaar kleding, schoeisel	Middelbaar	47202
(bont)Kleermaker, zeil-, tenten-, markiezen-, dekkledenmaker (incl patroontekenen, in-, verkoop)	Middelbaar	47203
Kleermaker (excl bont), zeil-, tenten-, markiezen-, dekkledenmaker (incl patroontekenen, excl in-, verkoop)	Middelbaar	47204
Bontkleermaker (incl patroontekenen, excl in-, verkoop)	Middelbaar	47205
Radarwaarnemer	Middelbaar	48303
Telegrafist, telexist	Middelbaar	51515
Tektschrijver reclame (middelbaar)	Middelbaar	51620
Etaleur (middelbaar)	Middelbaar	52106
Docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (2e en 3e graads)	Hoger	63301
Bouwkundig tekenaar-constructeur (hoger), bouwkundig bestekschrijver	Hoger	66205
Weg- en waterbouwkundig ontwerper-constructeur, verkeersplanoloog (hoger)	Hoger	66305
Bedrijfshoofd klein ingenieursbureau weg- en waterbouw	Hoger	66306
Weg- en waterbouwkundig tekenaar-constructeur (hoger)	Hoger	66307
Ontwerper-constructeur werktuigbouw (excl liften; hoger)	Hoger	66501
Tekenaar-constructeur werktuigbouw (excl liften; hoger)	Hoger	66502
Ontwerper-constructeur informatie-, meet- en regeltechniek (hoger)	Hoger	66603
Bedrijfshoofd klein bedrijf bouw en reparatie computers, meet- en regeltechnische apparaten	Hoger	66604
Tekenaar-constructeur informatie-, meet- en regeltechniek (hoger)	Hoger	66605
Ontwerper-constructeur energie-, telecommunicatietechniek, elektromotoren, elektronica (hoger)	Hoger	66702
Tekenaar-constructeur elektrotechniek (excl meet- en regel-, informatietechniek; hoger)	Hoger	66703
Bedrijfshoofd klein ingenieursbureau procestechologie	Hoger	67102
Redacteur (uitgeverij) boeken; hoger)	Hoger	75203
Impresario, theateragent	Hoger	75404
Journalist, recensent, criticus; redacteur (uitgeverij) bladen; hoger)	Hoger	76401
Commentator tv	Hoger	76402
Hoofdredacteur, algemeen redactiechef (uitgeverij) bladen; hoger)	Hoger	76403
Docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (1e graads)	Wetenschappelijk	83302
Weg- en waterbouwkundig ontwerper-constructeur, verkeersplanoloog (wetens)	Wetenschappelijk	86304
Ontwerper-constructeur werktuigbouw (excl liften; wetens)	Wetenschappelijk	86502
Ontwerper-constructeur informatie-, meet- en regeltechniek (wetens)	Wetenschappelijk	86602
Ontwerper-constructeur energie-, telecommunicatietechniek, elektromotoren, elektronica (wetens)	Wetenschappelijk	86702
Bedrijfshoofd ingenieursbureau industriële vormgeving	Wetenschappelijk	87205
Redacteur (uitgeverij) bladen, boeken; wetens)	Wetenschappelijk	96402

³⁷⁾ De beroepen disc-jockey (SBC 21106) en fotograaf, film- en tv-camera-operateur, film-editor, -monteur, fotolaborant (SBC 46812) worden door het speerpunt Creatieve Industrie tot de enge definitie van creatieve beroepen gerekend. Tot deze enge definitie worden verder de in Schema 6 opgenomen beroepen op hoger en wetenschappelijk niveau gerekend, met uitzondering van de beroepen docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (2e en 3e graads) (SBC 63301) en docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (1e graads) (SBC 83302). Deze docenten worden gerekend tot de categorie kennisoverdragers en zijn samen met het beroep dansleraar ballroom, volksdansen (SBC 43301) in het kader van ons onderzoek aan de definitie van de overige creatieve beroepen toegevoegd.

Afbakening van de kunstopleidingen

Voor de afbakening van de kunstopleidingen heeft het rapport *Onderscheiden, verbinden, vernieuwen* (2010) van de commissie-Dijkgraaf in als uitgangspunt gediend. De commissie-Dijkgraaf richt zich op de kunstopleidingen binnen het hbo (KUO) en meer algemeen het aanbod aan opleidingen dat zich richt op de kunstpraktijk, waaronder de creatieve industrie en het kunstdocentschap.³⁸⁾

Om praktische redenen wijkt de afbakening van kunstopleidingen zoals gehanteerd in hoofdstuk 2 af van de opleidingen die de commissie-Dijkgraaf meerekent. Binnen het onderzoek dat gebaseerd is op de EBB is de Standaard Onderwijsindeling (SOI) beschikbaar om opleidingen te classificeren. De commissie-Dijkgraaf heeft daarentegen gebruik gemaakt van de zogeheten CROHO-classificatie.

Het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO), bevat de lijst van alle in Nederland georganiseerde opleidingen voor hoger onderwijs, die door het Ministerie van OCW worden erkend. Elke opleiding aan het hoger onderwijs krijgt een code toegekend en is daarmee identificeerbaar.

De Standaard Onderwijs Indeling (SOI) is een classificatie van opleidingen naar niveau en richting die het CBS gebruikt voor het classificeren van de respons in steekproefonderzoek. De SOI is ontwikkeld voor gebruik bij statistiek, onderzoek en voor administratieve doeleinden in Nederland en is nauw verwant aan de International Standard Classification of Education (ISCED). De SOI-code bestaat uit zes cijfers die zo gedetailleerd mogelijk niveau en richting van een opleiding coderen. De eerste twee cijfers geven het niveau (1–7) respectievelijk het subniveau (0–3) van een opleiding aan. Uit de volgende vier cijfers kan de richting van een opleiding worden afgeleid: sector, subsector, rubrieksgroep en rubriek.

De SOI-indeling is zodanig opgezet dat zowel actuele als historische opleidingen en zowel reguliere – door de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) gesubsidieerde en bekostigde opleidingen – als particuliere opleidingen in de classificatie kunnen worden ondergebracht. In het kader van het onderzoek is gebruik gemaakt van de meest actuele versie van de SOI 2006 classificatie die in de databestanden is opgenomen. Doordat de classificatie altijd achterloopt op actuele ontwikkelingen op het terrein van het opleidingsaanbod, zijn er beperkte mogelijkheden om nieuwe opleidingen te onderscheiden. Er is geen één op één koppeling tussen CROHO-codes en de SOI-classificatie.

De CROHO-codes die door de commissie-Dijkgraaf tot het kunstvakonderwijs worden gerekend zijn vertaald naar codes binnen de SOI-classificatie. In enkele gevallen leidde dit ertoe dat de SOI-selectie te breed werd, waardoor bijvoorbeeld naast de opleiding Danstherapie nog enkele andere opleidingen binnen de betreffende SOI categorie zou worden meegenomen. In die gevallen is besloten de betreffende SOI-code buiten het onderzoek te houden.³⁹⁾

De opleidingen in Schema 7 zijn op basis van de koppeling SOI-code en CROHO-code aangemerkt als kunstopleidingen.

³⁸⁾ R. Dijkgraaf, *Onderscheiden, verbinden, vernieuwen. De toekomst van het kunstonderwijs. Advies van de commissie-Dijkgraaf voor een sectorplan kunstonderwijs* (mei 2010), p. 62–63.

³⁹⁾ De klankbordgroep heeft er daarom voor gekozen de SOI codes 2314 Culturele wetenschappen (waaronder hbo film), 2411 Communicatie algemeen (waaronder hbo media, informatie en communicatie), 8131 Verpleging (waaronder hbo kunstzinnige therapie), 8153 Psychotherapie (waaronder hbo danstherapie), 8159 Therapie overig (waaronder hbo creatieve therapie, arts therapies en muziek therapie), 8228 Sociaal-cultureel werk, activiteitenbegeleiding (waaronder hbo creatief educatief werk), 9132 Recreatie (waaronder hbo entertainment management) en 9713 Vrijtijdsbesteding, recreatie (waaronder hbo media en entertainment management).

Schema 7
Kunstopleidingen

SOI richting omschrijving	SOI richting code
Leraren kunst-, expressievakken	1270
Leraren beeldende vorming algemeen	1271
Leraren tekenen	1272
Leraren handvaardigheid	1273
Leraren textiele werkvormen	1274
Leraren muziek	1275
Leraren theater	1276
Leraren expressievakken overig	1277
Kunst, expressie	2500
Kunst algemeen	2510
Kunst algemeen	2511
Beeldende kunst	2520
Beeldende kunst algemeen	2521
Fotografie, film, video	2522
Beeldende kunst overig	2529
Mediadesign	2530
Grafisch ontwerpen	2531
Web-, multimediadesign	2532
Toegepaste beeldende kunst overig	2540
Modeontwerpen	2541
Beeldende vormgeving overig	2550
Vormgeving overig	2551
Radio-, tv-productie	2560
Radio-, tv-productie	2561
Theater	2570
Theater	2571
Muziek	2580
Muziek	2581
Communicatie(-media), informatie met informatica	2730
Mediatechnologie	2731
Grafische techniek algemeen	2741
Grafische voorbereiding	2743
Kunst, expressie met management/ economie/ commercieel	2760
Kunst, expressie met management/ economie/ commercieel	2761
Kunst, expressie met techniek	2770
Kunst, audiovisueel met techniek	2771
Bouwkundige architectuur, stedenbouw	6321
Binnenhuisarchitectuur	6331
Maatklleding, confectie	6611
Industriële vormgeving	6691
Landschapsarchitectuur	7191

Indeling van bedrijfstakken

In een deel van de tabellen in het onderzoek naar personen werkzaam als kunstenaar wordt aangegeven of een persoon al dan niet werkzaam is binnen de creatieve industrie. Hiermee wordt de creatieve industrie bedoeld, zoals afgebakend door het CBS speerpunt Creatieve Industrie. Het CBS speerpunt heeft bedrijfstakken ingedeeld op basis van de Standaard Bedrijven Classificatie 2008 (SBI'08). De bedrijfstakken in Schema 8 worden tot de creatieve industrie geteld.

Schema 8
Bedrijfstakken creatieve industrie

Kunsten en cultureel erfgoed

SBI 2008 omschrijving	SBI 2008 code	SBI 1993 code
Reisinformatie- en reserveerbureaus	7990	63303
Beoefening van podiumkunst	90011	92311
Producers van podiumkunst	90012	92312
Diensten voor uitvoerende kunst	9002	92323
Scheppende kunst	9003	92313
Theaters, schouwburgen en concertgebouwen	90041	92321
Openbare bibliotheken	91011	92511
Kunstuitleencentra	91012	92512
Openbare archieven	91019	92513
Musea	91021	92522
Kunstgalerieën en expositieruimten	91022	92521
Monumentenzorg	9103	92523
Fondsen (niet voor welzijnszorg)	94993	91333
Vriendenkringen van cultuur	94994	91334

Schema 8 (vervolg)
Bedrijfstakken creatieve industrie

Media en entertainment

SBI 2008 omschrijving	SBI 2008 code	SBI 1993 code
Uitgeverijen van boeken	5811	2211
Uitgeverijen van kranten	5813	2212
Uitgeverijen van tijdschriften	5814	2213
Overige uitgeverijen, geen software	5819	2215
Uitgeverijen van computergames	5821	2215
Software-uitgeverijen, geen games	5829	2215
Filmproductie, geen televisiefilms	59111	92111
Productie van televisieprogramma's	59112	92202
Facilitaire diensten voor film, tv	5912	92112
Distributie films en tv-producties	5913	9212
Distributie films en tv-producties	5913	92203
Bioscopen	5914	9213
Maken en uitgeven geluidsopnamen	5920	2214
Radio-omroepen	6010	92201
Televisieomroepen	6020	92201
Pers- en nieuwsbureaus	6321	9240
Overige informatievoorziening	6329	74876
Fotografie	74201	74811
Circus en variété	90013	92343
Pret- en themaparken	93211	92332
Kermisattracties	93212	92331

Creatieve zakelijke dienstverlening

SBI 2008 omschrijving	SBI 2008 code	SBI 1993 code
Public relationsbureaus	7021	74142
Architectenbureaus	7111	74201
Reclamebureaus	7311	74401
Handel in advertentieruimte	7312	74402
Industrieel design	7410	74875
Organisatie van congressen, beurzen	8230	74872

Creatieve detailhandel

SBI 2008 omschrijving	SBI 2008 code	SBI 1993 code
Boekenwinkels	4761	52471
Winkels in lectuur en schrijfwaren	4762	52471
Winkels in lectuur en schrijfwaren	4762	52472
Winkels in audio- en video-opnamen	4763	52453

Kennisintensieve diensten

SBI 2008 omschrijving	SBI 2008 code	SBI 1993 code
Software-ontwikkeling	6201	7221
Software-ontwikkeling	6201	7222
Hardware consultancy	6202	7210
Adviesbureaus op het gebied van IT	6202	7222
Biotechnologische landbouwresearch	72111	73101
Medisch-biotechnologische research	72112	73103
Overige biotechnologische research	72113	73104
Landbouwresearch (geen biotech)	72191	73101
Technische research	72192	73102
Medische research (geen biotech)	72193	73103
R&D natuurwetenschap, geen biotech	72199	73104
Geesteswetenschappelijke research	7220	7320

Overig

SBI 2008 omschrijving	SBI 2008 code	SBI 1993 code
Kledingindustrie (geen bontkleding)	141	181
Kledingindustrie (geen bontkleding)	141	182
Looierijen en lederwarenindustrie	151	19
Meubelindustrie	310	361
Meubelindustrie	310	3661
Munten- en sieradenindustrie	321	3621
Munten- en sieradenindustrie	321	3622
Speelgoedindustrie	324	3650
Veilingen van roerende goederen	82992	74874
Evenementenhallen	90042	92322
Overige recreatie	932	92644
Overige recreatie	932	92724

Het CBS speerpunt maakt gebruik van de SBI 2008. In dit onderzoek kon nog geen gebruik worden gemaakt van deze indeling, omdat die versie nog niet is opgenomen in de EBB. De meest actuele SBI-indeling die beschikbaar is in de EBB, is SBI 1993 versie 2004. De SBI 2008 biedt in vergelijking tot de SBI 1993 versie 2004 iets meer mogelijkheden tot detaillering.

Kwaliteit van de uitkomsten

Verschillen met Kunstenaars in Nederland 2007

In dit onderzoek zijn de tabellen uit *Kunstenaars in Nederland 2007* opnieuw berekend voor de periode 2004–2006. De aantallen zijn om drie redenen niet goed te vergelijken. In de eerste plaats zijn kunstenaars op een andere manier afgebakend. In de tweede plaats is gebruik gemaakt van een nieuwe versie van de EBB databronnen waarin verbeterde ophooggewichten zijn opgenomen. Ten slotte zijn in dit onderzoek ook de resultaten uit de telefonische interviews opgenomen en niet alleen de resultaten uit het persoonlijke interview. De laatste twee wijzigingen hebben tot doel om de betrouwbaarheid van de resultaten te verbeteren. De eerste wijziging is doorgevoerd omdat na publicatie van *Kunstenaars in Nederland 2007* discussie is ontstaan over de keuze van de kunstenaarsberoepen. Daarom is deze selectie in een breed samengestelde klankbordgroep opnieuw tegen het licht gehouden met als doel beter aan te sluiten bij de praktijk. De doorgevoerde verbeteringen hebben niet tot grote wijzigingen geleid in het beeld dat uit *Kunstenaars in Nederland 2007* naar voren kwam.

Verschillen met StatLine

De uitkomsten van dit onderzoek betreffen driejaarsgemiddelden. De resultaten wijken daarmee af van andere op StatLine gepubliceerde gegevens uit het EBB bijvoorbeeld over de werkzame beroepsbevolking. De EBB resultaten op StatLine hebben veelal betrekking op 1 jaar en op de nationale definitie van de beroepsbevolking, waarbij een persoon minimaal 12 uur per week moet werken om tot de werkzame beroepsbevolking geteld te worden.

Marges in de uitkomsten

De uitkomsten in dit rapport zijn gebaseerd op steekproefgegevens. Zoals in ieder steekproefonderzoek hebben de uitkomsten een onnauwkeurigheidsmarge. Het samenvoegen en middelen van gegevens uit drie verschillende EBB-jaargangen vergroot de omvang van het onderzoeksbestand en beperkt deze marges. Op die manier kan op meer gedetailleerd niveau uitspraken gedaan worden over kunstenaars in Nederland. Toch zijn sommige gegevens niet gepubliceerd vanwege hun grote relatieve onnauwkeurigheid. Het gaat hier om opgehoogde aantallen kleiner dan duizend personen. Deze zijn in de tabelenset vervangen door een punt (.).

De lezer moet er echter rekening mee houden dat op alle gepubliceerde cijfers betrouwbaarheidsmarges van toepassing zijn. Een voorbeeld: de betrouwbaarheidsmarge voor het opgehoogde aantal van 5 duizend personen in een tabel bedraagt 20 procent, oftewel duizend personen. Dit betekent dat we met 95 procent zekerheid kunnen stellen dat dit aantal in werkelijkheid tussen de 4 000 en 6 000 personen ligt.⁴⁰⁾ Hierbij geldt steeds: hoe hoger het aantal opgehoogde waarnemingen in de tabellen, hoe groter de betrouwbaarheid. Wij verzoeken de lezers dan ook voorzichtig te zijn met conclusies op basis van kleine aantallen, met name ook ten aanzien van ontwikkelingen waarbij de verschillen tussen de twee onderzochte periodes kleiner zijn dan duizend opgehoogde waarnemingen.

Doordat in dit onderzoek verschillende bronnen in combinatie met de EBB zijn gebruikt, kunnen sommige uitkomsten verschillen van eerder door het CBS gepubliceerde cijfers.

⁴⁰⁾ Wanneer we gebruik zouden maken van één jaargang EBB bedraagt de betrouwbaarheidsmarge op 5 duizend personen in de tabel bijna 28 procent, oftewel 1 400 personen.

5.3 Onderzoeksofzet Personen met een creatieve opleiding

Het tweede deel van het onderzoek is nieuw ten opzichte van KiN'07 en volgt vier hbo/wo-cohorten en een mbo-cohort door de tijd. Hierbij gaat het om hbo/wo-cohorten uit de jaren 1994, 1998, 2002 en 2006 en een mbo-cohort uit 2006. Voor alle cohorten (behalve het cohort 2006) is de arbeidsmarktpositie op twee peilmomenten in kaart gebracht, namelijk ultimo 2003 en ultimo 2007. De resultaten zijn afzonderlijk berekend voor personen die zijn afgestudeerd aan een creatieve hbo- of mbo-opleiding en personen die zijn afgestudeerd aan overige opleidingen, zodat deze beide groepen met elkaar vergeleken kunnen worden.

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit personen die in 1994, 1998, 2002 of 2006 een doctoraal, bachelor of master diploma hebben behaald aan het hbo of wo of in 2006 een mbo-diploma hebben behaald en die op het peilmoment in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) waren geregistreerd. Dit wil zeggen dat zij in Nederland woonachtig waren op het peilmoment.

Onderzoeksmethode

Als basis voor dit deel van het onderzoek is het SSB gebruikt. Uit het SSB zijn cohorten van afgestudeerden aan het hoger onderwijs uit 2002 en 2006 en mbo uit 2006 afgeleid. Voor de ho-cohorten uit 1994 en 1998 is gebruik gemaakt van de Hoger onderwijsregistratie, omdat informatie over afgestudeerden aan het ho pas vanaf het jaar 2000 is opgenomen in het SSB.

Voor alle personen uit de cohorten is per persoon uit het SSB informatie over de woonregio, arbeidsmarktpositie, soort uitkering, sector waarin men werkzaam is en het inkomen vastgesteld op de peilmomenten ultimo 2003 en ultimo 2007. Voor het peilmoment ultimo 2007 is daarnaast ook het vermogen vastgesteld⁴¹⁾.

Bronnen

Sociaal Statistisch Bestand

Zie omschrijving paragraaf 5.2. In dit deel van het onderzoek is het SSB gebruikt voor het afleiden van de onderzoekspopulatie afgestudeerden in 2002 en 2006 en het afleiden van informatie over arbeidsmarktpositie, woonplaats, woonregio, soort uitkering en bedrijfstak ultimo 2003 en 2007.

De informatie over de afgestudeerden in 2002 en 2006 is afkomstig van het Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs (CRIHO) en de onderwijsnummerbestanden van de IB-groep. Informatie over de woonplaats en woonregio is afkomstig van de Nederlandse gemeenten. Informatie over de arbeidsmarktpositie en de bedrijfstak wordt samengesteld op basis van informatie uit gegevens over banen van werknemers en zelfstandigen afkomstig van de belastingdienst en uitkeringsgegevens afkomstig van het UWV en de Nederlandse gemeenten. Ook wordt gebruik gemaakt van gegevens van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO, voorheen Informatie Beheer Groep).

Ho-registratie

Als basis voor het afleiden van de cohorten uit 1994 en 1998 is gebruik gemaakt van het CRIHO. In deze registratie wordt informatie verzameld over alle ingeschrevenen in het hoger onderwijs, inclusief de diploma's die zij behalen.

⁴¹⁾ Gegevens over het vermogen van huishoudens zijn pas vanaf 2007 beschikbaar.

Mbo-registratie

De registratie van afgestudeerde mbo'ers is bij het CBS beschikbaar vanaf examenjaar 2005. Dit betekent dat binnen dit onderzoek één cohort afgestudeerden aan mbo-opleidingen kan worden gevolgd.

Integraal inkomensbestand en integraal vermogensbestand

Zie omschrijving paragraaf 5.2.

Operationalisering

Afbakening van de creatieve hbo- en mbo-opleidingen

In het cohort-onderzoek worden afgestudeerden ingedeeld in personen die een diploma hebben behaald aan een creatieve hbo-opleiding en personen met overige behaalde diploma's.

Schema 9
Kunstopleidingen⁴²⁾

Opleiding	CROHO code ⁴²⁾
Autonome beeldende kunst	39110
Vormgeving	39111
Film en televisie	34733
Muziek	34739
Muziektherapie	39206
Docent beeldende kunst en vormgeving	39100
Docent muziek	39112
Theater	34860
Docent drama	34745
Docent dans	34940
Dans	34798
Circus arts	34128
Circus and performance art	30014
M Autonome Beeldende Kunst	44853
M Choreografie	49103
M Danstherapie	49108
M Fashion	49102
M Film	44733
M Fotografie	44756
M Grafisch Ontwerpen	44758
M Interieurarchitectuur	49238
M Interior Architecture & Retail Design	44760
M Media Design and Communication	49107
M MFA Interactive Media and Environments	44714
M MFA Schilderkunst	49113
M MFA Theatervormgeving/Beeldregie	49114
M Modevormgeving	44804
M Muziek	44739
M Opera	49105
M Sonologie	49104
M Theater	44874
M Type and Media	49106
M Typografie	49101
M Vormgeving	44759
M Vrije Vormgeving	44749
M Architectuur	44336
M Landschapsarchitectuur	44337
M Stedenbouw	44338
M Kunsteducatie	49117
B Communication and Multimedia Design	34092
B Game Architecture and Design	39279
B Grafimatechnologie (heet inmiddels Mediatechnologie)	34060
B Engineering, Design and Innovation	39240
B Industrieel Produkt Ontwerpen	34389
B Kunst en Techniek	34713
B Stedenbouwkundig Ontwerpen	34133
B Kunst en economie	34951
B Media en entertainment management	34952
B Media, informatie en communicatie	34105

De afbakening van de kunstopleidingen is gebaseerd op de kunstopleidingen die door de commissie-Dijkgraaf betrokken zijn in het rapport Onderscheiden, verbinden, vernieuwen

⁴²⁾ Het betreft de actuele CROHO-code van de opleidingen per schooljaar 2010/'11. Bijlage I bevat een overzicht van de geselecteerde creatieve hbo-opleidingen en hun CROHO-code per cohortjaar.

(2010). Het betreft hier hbo-opleidingen die tot het kunstonderwijs worden gerekend en waarvoor een selectiecriteria geldt. Daarnaast bevat de indeling twee takken van opleidingen die wat verder van de kunsten afliggen: kunst en economie, en kunst en techniek. Voor deze opleidingen geldt geen selectiecriteria.⁴³⁾

De commissie-Dijkgraaf heeft gebruik gemaakt van de zogeheten CROHO-classificatie. In tegenstelling tot het onderzoek op basis van de EBB, zijn CROHO-codes wel beschikbaar in het SSB. De CROHO-codes zijn dan ook gebruikt voor het cohort-onderzoek. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat de indeling van de commissie-Dijkgraaf op basis van CROHO-codes uit schooljaar 2010/'11 op de historische afgestudeerdecohorten 1994, 1998, 2002 en 2006 is gelegd. Inhoudelijk heeft dit geen gevolgen. Het gaat om dezelfde soort opleidingen. Het overzicht in bijlage I geeft aan welke opleidingen zijn geselecteerd in het kader van dit onderzoek. De opleidingen in Schema 9 zijn in dit onderzoek aange-merkt als creatieve hbo-opleidingen.

Binnen deze selectie van CROHO-codes is onderscheid gemaakt tussen de opleidings-richtingen Beeldende kunst, Dans, Muziek, Theater, Bouwkunst, Creatieve Industrie Techniek (deze opleidingsrichting levert binnen dit onderzoek alleen in de cohorten 1998, 2002 en 2006 afgestudeerden) en Creatieve Industrie Economie (deze opleidingsrichting levert binnen dit onderzoek alleen in het cohort 2006 afgestudeerden). Diploma's voor alle overige CROHO-codes worden gerekend tot de niet-creatieve opleidingen.

Binnen het onderzoek naar het cohort van afgestudeerden van mbo-opleidingen is gebruik gemaakt van de indeling zoals die wordt gebruikt door het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) in het onderzoek naar de creatieve mbo-opleidingen.⁴⁴⁾ De clustering van creatieve mbo-opleidingen is ook in dit cohort-onderzoek gehanteerd. Wel zijn daaraan extra mbo-opleidingen toegevoegd. De selectie is gemaakt op basis van de mbo-opleidingen volgens het Centraal Register Beroepsopleidingen (CREBO). De opleidingen in Schema 10 worden in het kader van dit onderzoek tot de creatieve mbo-opleidingen gerekend.

Schema 10
Creatieve mbo-opleidingen

Goud- en Zilversmeden

Opleiding	CREBO code
Juwelier/Ondernemer	10293
Zilversmid/Ondernemer	10295
Goudsmid/Ondernemer	10296
Juwelier	10297
Zilversmid	10299
Goudsmid	10300
Aspirant Juwelier	10301
Productiemedewerker Goud- en Zilversmeden	10303
Goudsmid Specialist	10822
Goud- en zilvermeden (Basisgoudsmid)	92790
Goud- en zilvermeden	92800
Goud- en zilvermeden (Goudsmid)	92801
Goud- en zilvermeden (Zilversmid)	92802
Juweliersbedrijf (Medewerker Juwelier)	92810
Juweliersbedrijf (Juwelier)	92820

Mode en Kleding

Opleiding	CREBO code
Middenkader Medewerker Productie	10360
Middenkader Medewerker Ontwikkeling	10361
Middenkader Medewerker Commercie	10362
Medewerker Grootvak Maatkleding	10363
Eerste Medewerker Naai-/Perszaal	10364
Eerste Medewerker Snijzaal	10365
Ondernemer/Middenkader Medewerker Breedvak Maatkleding	10366
Uitvoerend Medewerker Kleinvak Maatkleding	10370
Uitvoerend Medewerker Naai-/Perszaal	10371
Uitvoerend Medewerker Snijzaal	10372
Assistent Medewerker Naaizaal	10378
Medewerker mode/maatkleding (Basismedewerker mode/maatkleding)	91240
Medewerker mode/maatkleding (Allround medewerker mode/maatkleding)	91250
Medewerker mode/maatkleding (Specialist mode/maatkleding)	91260
Assistent medewerker mode/maatkleding/interieur (Assistent medewerker mode/maatkleding/interie	92520

⁴³⁾ R. Dijkgraaf, *Onderscheiden, verbinden, vernieuwen. De toekomst van het kunstonderwijs. Advies van de commissie-Dijkgraaf voor een sectorplan kunstonderwijs* (mei 2010), p. 62–63.

⁴⁴⁾ J. Coenen, T. Huijgen, C. Meng en G. Ramaekers, *Kwaliteit van gediplomeerde schoolverlaters van creatieve MBO-opleidingen* (ROA, Maastricht 2010)

Schema 10 (vervolg)
Creatieve mbo-opleidingen

Theater en Podiumtechniek

Opleiding	CREBO code
Inspicient/Theatertechnicus	10694
Artiest	74001
Podium- en evenemententechniek	74003
Podium- en evenemententechniek	74004
Podium- en evenemententechniek	74005
Artiest	90030
Artiest (Dans)	90031
Artiest (Drama)	90032
Artiest (Musical)	90033
Artiest (Muziek)	90034
Artiest (Sounddesign)	90035
Artiest (Muziek sounddesign)	90036
Artiest (Muziek uitvoerend)	90037
Podium- en evenemententechniek (Medewerker Podium- en evenemententechniek)	90320
Podium- en evenemententechniek (Podiumtechnicus)	90330
Podium- en evenemententechniek (Podiumtechnicus toneel)	90340
Podium- en evenemententechniek	93340
Podium- en evenemententechniek (Podium- en evenemententechnicus geluid)	93341
Podium- en evenemententechniek (Podium- en evenemententechnicus licht)	93342
Podium- en evenemententechniek (Podium- en evenemententechnicus toneel)	93343

Media en Grafische Vormgeving

Opleiding	CREBO code
Vormgever Reclame, Presentatie en Communicatie	10155
Medewerker Toegepaste Vormgeving	10156
Grafisch Management	10340
Multimedia Vormgever	10341
Grafisch Vormgever	10342
Grafisch Intermediair	10343
Grafisch Assistent	10359
Middenkaderfunctionaris Fotonica	10416
IT Mediaproductie	10740
Vormgever leefomgeving	70002
Mediatechnologie	74006
Mediamanagement	74007
Mediavormgever	74504
Vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie	75501
Vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie	75502
Mediavormgever	90400
Mediavormgever (Animatie/audioviseuele vormgeving Savantis)	90401
Mediavormgever (Art & design Savantis)	90402
Mediavormgever (Grafische vormgeving Savantis)	90403
Mediavormgever (Interactieve vormgeving Savantis)	90404
Mediavormgever (Animatie/audioviseuele vormgeving KC GOC)	90411
Mediavormgever (Art & design KC GOC)	90412
Mediavormgever (Grafische vormgeving KC GOC)	90413
Mediavormgever (Interactieve vormgeving KC GOC)	90414
Mediavormgever (Animatie/audioviseuele vormgeving KC PMLF)	90421
Mediavormgever (Art & design KC PMLF)	90422
Mediavormgever (Interactieve vormgeving KC PMLF)	90423
Mediavormgever (Grafische vormgeving KC PMLF)	90424
Mediamanagement	90600
Mediamanagement (Media intermediair)	90601
Mediamanagement (Mediacontent management)	90602
Mediamanagement (Mediaproductie management)	90603
Mediatechnologie	90610
Mediatechnologie (Crossmedia publishing)	90611
Mediatechnologie (Webmaster)	90612
Mediatechnologie (Workflow beheer)	90613
Mediatechnologie (Gamedeveloper)	90614
Vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie (Medewerker productpresentatie)	91530
Vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie	91540
Vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie (Stand-, winkel- en decorvormgeve)	91541
Vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie (Vormgever productpresentatie)	91542
Vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie (Winkelpubliciteitsvormgever)	91543
Gaming (Gamedesigner)	93220
Vormgever leefomgeving	97260
Vormgever leefomgeving (Arrangeur/vormgever)	97261
Vormgever leefomgeving (Ondernemer bloemist)	97262
Vormgever leefomgeving (Vormgever)	97480
Vormgever leefomgeving (Senior vormgever)	97490

Indeling van bedrijfstakken

In het cohort-onderzoek worden bedrijfstakken van werknemers en zelfstandigen ingedeeld in zeven categorieën:

- Kunsten en cultureel erfgoed
- Media en entertainment industrie
- Creatieve zakelijke dienstverlening
- Creatieve detailhandel
- Kennisintensieve diensten
- Overige creatieve industrie
- Overige economische activiteiten

De indeling in bedrijfstakken is gebaseerd op het CBS speerpunt Creatieve Industrie en is samengesteld op de Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI 93). Zie paragraaf 5.2 voor een nadere toelichting op de SBI en Schema 3 voor een overzicht van de indeling van de creatieve industrie.

Kwaliteit van de uitkomsten

Afronding

De resultaten in dit deel van het onderzoek zijn gebaseerd op registraties. Daarbij is geen gebruik gemaakt van gegevens die gebaseerd zijn op een steekproefonderzoek zoals de EBB. Op de resultaten zijn daarom geen betrouwbaarheidsmarges van toepassing. Wel kunnen in registraties administratieve fouten voorkomen. De aantallen in de tabellen zijn daarom afgerond op tientallen.

Verschillen met StatLine

Op StatLine worden ook aantallen afgestudeerden per jaar gepubliceerd. Er zijn twee belangrijke verschillen met de onderzoekspopulatie in dit onderzoek. In de eerste plaats gaat het in dit onderzoek om alle personen die een diploma halen in het cohortjaar. De StatLinepublicatie levert alleen informatie over personen die in het betreffende jaar een diploma halen en niet meer verder studeren. Ook het tweede verschil is een populatieverschil. In dit onderzoek zijn alleen resultaten berekend over personen die tot de GBA-bevolking behoren op het peilmoment. In de StatLinetabel zijn ook personen meegeteld die niet tot de GBA-bevolking behoren. Dit leidt tot verschillen met de aantallen in de tabellen uit dit onderzoek.

6. Begrippen en afkortingen

6.1 Begrippen

Allochtoon – Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. In dit onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen niet-westerse en westerse allochtonen:

- niet-westerse allochtonen: het land van herkomst is Turkije of een land in Afrika, Azië (met uitzondering van Indonesië en Japan) of Latijns-Amerika;
- westerse allochtonen: het land van herkomst is gelegen in Europa (met uitzondering van Nederland en Turkije), Noord-Amerika, Indonesië, Japan en Oceanië.

Arbeidsduur – De arbeidsduur is bepaald op basis van het aantal betaalde werkuren. De arbeidsduur is onderverdeeld in de volgende klassen: 0–19 uur, 20–34 uur en 35 uur of meer.

Autochtoon – Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren.

Bedrijfsklasse – In dit rapport wordt een bedrijfsklasse aangeduid door het 5-digit niveau van de Standaard Bedrijfsindeling 1993.

Bedrijfstak – In dit rapport wordt een bedrijfstak aangeduid door het 2-digit niveau van de Standaard Bedrijfsindeling 1993.

Beroepsbevolking – Volgens de nationale definitie vallen alle personen (15 tot en met 64 jaar) die ten minste twaalf uur per week werkzaam zijn, die daartoe bereid, beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk te vinden van ten minste 12 uur per werk, horen tot de beroepsbevolking. Volgens de internationale definitie behoren alle personen van 15 tot en met 64 jaar die ten minste één uur per week werkzaam zijn tot de beroepsbevolking.

COROP – Een indeling van Nederland in 40 gebieden waardoor een regionaal niveau tussen gemeenten en provincies ontstaat. De COROP-indeling is in 1970 ontworpen door de Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoeksprogramma. In principe is het COROP-gebied van de werkkring van de personen in de onderzoekspopulatie uit de EBB gebruikt. Indien deze onbekend is, is gekozen voor het COROP-gebied van de woonplaats van de personen in het EBB-onderzoek.

Dijkgraaf-indeling – Indeling van kunstopleidingen volgens het rapport Onderscheiden, verbinden, vernieuwen (2010), van de commissie-Dijkgraaf.

Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van het huishouden – Het bruto huishouden inkomen verminderd met inkomensoverdrachten, inkomensverzekeringen, ziektekostenverzekeringen, en belastingen op inkomen en vermogen. De standaardisatie houdt rekening met de het aantal personen en hun leeftijden binnen het huishouden.

Herkomstgroepering – Voor de indeling van personen naar etnische achtergrond is de CBS-indeling naar herkomstgroepering gebruikt. De herkomstgroepering van een persoon wordt vastgesteld aan de hand van diens geboorteland en dat van zijn ouders. In dit onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen autochtonen, niet-westerse allochtonen en westerse allochtonen.

Hoger beroepsniveau – Zie SBC.

Kunstenaar – Een persoon werkzaam als kunstenaar. Dit is bepaald aan de hand van het beroep van de hoofdbaan van de persoon volgens de beroepenindeling van de Standaard Beroepenclassificatie 1992.

Kunstenaarsberoep – De kunstenaarsberoepen zijn gebaseerd op de Standaard Beroepenclassificatie 1992. In overleg met de klankbordgroep is bepaald welke beroepen wel

en niet tot de kunstenaarsberoepen horen. Een overzicht van de kunstenaarsberoepen wordt gegeven in schema 1.

Kunstopleiding – De kunstopleidingen zijn gebaseerd op de Standaard Onderwijsindeling van 2006. Welke opleidingen wel en niet tot de kunstopleidingen horen is bepaald in overleg met de klankbordgroep. Een overzicht van de kunstopleidingen wordt gegeven in schema 2.

Opleiding – Opleiding geeft de hoogst afgeronde opleiding weer. Deze is gebaseerd op de Standaard Onderwijsindeling (SOI) 2006 van het CBS. De Standaard Onderwijsindeling (SOI) is een door het CBS gehanteerde indeling van opleidingen naar niveau en richting, ontwikkeld voor gebruik bij statistiek en onderzoek en voor administratieve doeleinden in Nederland. Voor meer informatie over deze classificatie zie: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/classificaties/overzicht/default.htm>.

Persoonlijk bruto inkomen – Het persoonlijk primair inkomen, plus uitkeringen inkomensverzekeringen (WW, ZW, WAO, pensioen), uitkeringen sociale voorziening (Bijstand, IOAW, Wajong), en overige.

Positie in de werkkring – De positie in de werkkring geeft aan of een persoon werkzaam is als werknemer of als zelfstandige.

Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI) – De Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI '93) is een Nederlandse hiërarchische indeling van economische activiteiten die vanaf 1993 door het CBS wordt gebruikt om bedrijfseenheden te rubriceren naar hun hoofdactiviteit. Een bedrijfstak betreft het 2-digit-niveau van de SBI en een bedrijfsklasse betreft het 4-digit of 5-digit niveau van de SBI.

Standaard Beroepenclassificatie 1992 (SBC) – De indeling naar beroep is overeenkomstig de Standaard Beroepenclassificatie 1992 (SBC 1992). Voor het vaststellen van beroep worden de volgende gegevens gebruikt: de beroepsbenaming, de voornaamste werkzaamheden, het leiding geven, de leidinggevende werkzaamheden en het aantal mensen waaraan leiding gegeven wordt, de omschrijving van het soort bedrijf. In een aantal gevallen wordt hiernaast gebruik gemaakt van gegevens over het gevolgde onderwijs en de positie in de werkkring. Voor een gedetailleerde beschrijving van de classificatie wordt verwezen naar de CBS-publicatie 'Standaard Beroepenclassificatie 1992 editie 2001'. Op basis van de SBC kunnen beroepen ingedeeld worden naar niveau: elementair, lager, middelbaar, hoger en wetenschappelijk.

Standaard Onderwijsindeling (SOI) – zie Opleiding.

Uitkeringspositie – In dit onderzoek worden vier typen uitkeringen onderscheiden: bijstandsuitkeringen, WIK/WWIK-uitkeringen, werkloosheidsuitkeringen en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Werknemers – Werknemers zijn mensen die arbeid verrichten op basis van loon of salaris.

Werkzame personen – Personen die betaald werk hebben voor ten minste 1 uur per week. In dit onderzoek is de populatie werkzame personen afgebakend tot de personen van 15 tot en met 64 jaar, woonachtig in Nederland. De gehanteerde definitie komt overeen met de internationale definitie van de werkzame beroepsbevolking – zie Beroepsbevolking.

Zelfstandigen – Personen die werkzaam zijn in eigen bedrijf of praktijk of in het bedrijf of de praktijk van hun partner of ouders.

6.2 Afkortingen

AO	- Arbeidsongeschiktheid
CBS	- Centraal Bureau voor de Statistiek
COROP	- Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoekprogramma
CREBO	- Centraal Register Beroepsopleidingen
CRIHO	- Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs
CROHO	- Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
CvB	- Centrum voor Beleidsstatistiek
EBB	- Enquête beroepsbevolking
DUO	- Dienst Uitvoering Onderwijs
GBA	- Gemeentelijke Basisadministratie
hbo	- Hoger beroepsonderwijs
HO	- Hoger onderwijs
IB- Groep	- Informatie Beheer Groep
IIB	- Integraal Inkomensbestand
ILO	- International Labour Organisation
ISCED	- International Standard Classification of Education
IVA	- Instituut voor Arbeidsvraagstukken (tegenwoordig bekend onder IVA beleids- onderzoek en advies)
IVB	- Integraal Vermogensbestand
KiN'07	- Kunstenaars in Nederland 2007
KUO	- Kunstonderwijs aan het hoger beroepsonderwijs
LNV	- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
OCW	- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ROA	- Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
SBC	- Standaard Beroepenclassificatie
SBI	- Standaard Bedrijfsindeling
SEO	- Stichting Economisch Onderzoek (tegenwoordig bekend onder SEO Econo- misch Onderzoek)
SOI	- Standaard Onderwijsindeling
SSB	- Sociaal Statistisch Bestand
TNO	- Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
UWV	- Uitvoeringsorgaan Werknemersverzekeringen
WAO	- Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WIK	- Wet inkomensvoorziening kunstenaars
WW	- Werkloosheidswet
WWIK	- Wet werk en inkomen kunstenaars

Literatuurlijst

Allen, J., J. Coenen, F. Kaiser en E. de Weert (ROA), *WO-Monitor 2004 en 2005*. VSNU-kengetallen, Analyse en Interpretatie (VSNU, Den Haag, 2007)

Braams, N., *Onderzoeksrapportage Creatieve Industrie* (CBS, Den Haag/Heerlen 2011).

Braams, N. en N. Urlings, *Creatieve industrie in Nederland. Creatieve bedrijven* (CBS, Den Haag/Heerlen, 2010)

Coenen, J., T. Huijgen, C. Meng en G. Ramaekers, *Kwaliteit van gediplomeerde schoolverlaters van creatieve MBO-opleidingen* (ROA, Maastricht 2010).

Dijkgraaf R., *Onderscheiden, verbinden, vernieuwen. De toekomst van het kunstonderwijs. Advies van de commissie-Dijkgraaf voor een sectorplan kunstonderwijs* (Den Haag 2010).

Europese Commissie, *Groenboek Ontsluiten van het potentieel van culturele en creatieve industrieën* (Brussel 2010)

Florida, R., *The rise of the creative class ...and how it's transforming work, leisure, community, & everyday life* (New York 2002).

Jenje-Heijdel, W. en Ter Haar, D., *Kunstenaars in Nederland* (CBS, Den Haag/Heerlen 2007).

Marlet G., en Poort J., *Cultuur en creativiteit naar waarde geschat* (Stichting Atlas voor Gemeenten & SEO, Utrecht/Amsterdam 2005).

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), *Fact Sheet: Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2010. Feiten en cijfers* (ROA, Maastricht september 2011)

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), *Fact Sheet: Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2009. Feiten en cijfers* (ROA, Maastricht juni 2010)

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), *Statistisch supplement HBO-Monitor 2010*.

Rutten, P., Koops, O. en Roso, M., *Creatieve industrie in de SBI 2008 bedrijfsindeling*, (TNO, Delft 2010).

Throsby D, 'Defining the artistic workforce: The Australian experience' in: *Poetics*, 28 (2001) p. 255–271.

Urlings, N. en N. Braams, *Creatieve industrie in Nederland. Creatieve beroepen* (CBS, Den Haag/Heerlen, 2011).

Vries, M. de, en G. Ramaekers, *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het kunstonderwijs. Kunsten-monitor 2002* (ROA, Maastricht 2004).

Werkconferentie Afstemming van onderzoek naar de relatie tussen kunstopleidingen en de beroepspraktijk en arbeidsmarkt van kunstenaars (Tilburg, 28 januari 2010)

Tabellenoverzicht

Inhoud

- Tabel A1a Kunstenaars, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A1b Overige creatieve beroepen, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A2 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A3 Kunstenaars naar beroepsgroepen, geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A4 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen en werkzame personen naar bedrijfstakken en -klassen, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A5 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar aantal werkkringen, positie in de werkring, arbeidsduur en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A6 Kunstenaars naar beroepsgroepen, positie in de werkring, arbeidsduur en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A7 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar persoonlijk bruto-inkomen en besteedbaar inkomen van het huishouden, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A8 Kunstenaars naar beroepsgroepen, persoonlijk bruto-inkomen en besteedbaar inkomen van het huishouden, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A9 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar provincie en meest voorkomende COROP-gebieden, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A10 Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar al dan niet werkzaam als kunstenaar naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A11 Personen met een kunstopleiding naar soort beroep, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A12 Aantal afgeronde kunstopleidingen van de totale werkzame bevolking, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A13 Personen al dan niet werkzaam als kunstenaar, met of zonder kunstopleiding, naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A14 Kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen met kunstopleiding naar hoogstbehaalde opleiding, gemiddelden 2004–2006
- Tabel A15 Kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen zonder kunstopleiding naar hoogstbehaalde opleidingsniveau, gemiddelden 2004–2006
- Tabel B1a Kunstenaars, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B1b Overige creatieve beroepen, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B2 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B3 Kunstenaars naar beroepsgroepen, geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B4 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen en werkzame personen naar bedrijfstakken en -klassen, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B5 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar aantal werkkringen, positie in de werkring, arbeidsduur en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B6 Kunstenaars naar beroepsgroepen, positie in de werkring, arbeidsduur en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B7 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar persoonlijk bruto-inkomen en besteedbaar inkomen van het huishouden, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B8 Kunstenaars naar beroepsgroepen, persoonlijk bruto-inkomen, besteedbaar inkomen en vermogen van het huishouden, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B9 Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar provincie en meest voorkomende COROP-gebieden, gemiddelden 2007–2009

- Tabel B10 Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar al dan niet werkzaam als kunstenaar naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B11 Personen met een kunstopleiding naar soort beroep, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B12 Aantal afgeronde kunstopleidingen van de totale werkzame bevolking, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B13 Personen al dan niet werkzaam als kunstenaar, met of zonder kunstopleiding, naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B14 Kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen met kunstopleiding naar hoogstbehaalde opleiding, gemiddelden 2007–2009
- Tabel B15 Kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen zonder kunstopleiding naar hoogstbehaalde opleidingsniveau, gemiddelden 2007–2009

Hbo/wo afstudeercohort 1994

- Tabel C1 Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar
- Tabel C1a Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar arbeidsmarktpositie en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C1b Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C1c Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C1d Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C1e Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C1f Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

Hbo/wo afstudeercohort 1998

- Tabel C2 Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar
- Tabel C2a Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar arbeidsmarktpositie en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C2b Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C2c Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C2d Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C2e Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C2f Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

Hbo/wo afstudeercohort 2002

- Tabel C3 Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar
- Tabel C3a Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar arbeidsmarktpositie en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C3b Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C3c Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007
- Tabel C3d Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

Tabel C3e Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

Tabel C3f Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

Hbo/wo afstudeercohort 2006

Tabel C4 Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar

Tabel C4a Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar arbeidsmarktpositie en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C4b Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C4c Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C4d Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C4e Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C4f Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2007

Mbo afstudeercohort 2006

Tabel C5 Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar

Tabel C5a Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding naar arbeidsmarktpositie en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C5b Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C5c Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C5d Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C5e Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel C5f Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2007

Tabel A1a
Kunstenaars, gemiddelden 2004–2006

	Totaal	
	x 1 000	%
Totaal	117	100
<i>Beeldende beroepen</i>	29	25
Beeldend kunstenaar, museummedewerker presentaties, mode-ontwerper, decor-, reclame-, grafisch ontwerper (Portret)fotograaf kunstzinnig	29	24
	.	.
<i>Ontwerpde beroepen</i>	48	41
Boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar)	20	17
Tuin- en landschapsarchitect (hoger en wetenschappelijk)	3	2
Binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger en wetenschappelijk)	22	19
Industrieel vormgever, industrieel ontwerper	3	3
<i>Uitvoerende beroepen</i>	20	17
Circusartiest	.	.
Choreograaf	.	.
Acteur, cabaretier, variété-artiest, zanger opera, operette, revue, musical	5	4
Balletdanser, ballroomdanser	.	.
Regisseur toneel, film	.	.
Regisseur radio, tv	1	1
Filmer, cineast	.	.
Zanger (excl. opera operette, revue, musical), koordirigent	.	.
Instrumentalist, componist, dirigent (excl. koor), songwriter	12	10
<i>Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen</i>	20	17
Auteurs	14	12
Hogere kunstzinnige beroepen (z.n.s.)	6	5

Tabel A1b
Overige creatieve beroepen, gemiddelden 2004–2006

	Totaal	
	x 1 000	%
Totaal	186	100
<i>Hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus</i>	78	42
Journalist, recensent, criticus; redacteur (uitgeverij bladen; hoger)	21	11
Docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (2e en 3e graads, hoger)	18	9
Ontwerper-constructeur werktuigbouw (excl liften; hoger)	8	4
Docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (1e graads, wetenschappelijk)	4	2
Redacteur (uitgeverij bladen, boeken; wetenschappelijk)	3	2
Ontwerper-constructeur energie-, telecommunicatietechniek, elektromotoren, elektronica (hoger)	3	2
Weg- en waterbouwkundig ontwerper-constructeur, verkeersplanoloog (hoger)	3	2
Tekenaar-constructeur werktuigbouw (excl liften; hoger)	2	1
Ontwerper-constructeur werktuigbouw (excl liften; wetenschappelijk)	2	1
Weg- en waterbouwkundig ontwerper-constructeur, verkeersplanoloog (wetenschappelijk)	2	1
Ontwerper-constructeur energie-, telecommunicatietechniek, elektromotoren, elektronica (wetenschappelijk)	2	1
Overig	9	5
<i>Lagere en middelbare beroepsniveaus</i>	108	58
Telefoniste (lager)	39	21
Meubelmaker (ambachtelijk; lager)	15	8
Fotograaf, film- en tv-camera-operateur, film-editor, -monteur, fotolaborant	13	7
Bouwkundig, meubeltekenaar; bouwkundig tekenaar-constructeur (middelbaar)	12	6
Zend-, geluids-, beeldapparatuurbedieners (lager)	5	3
Tekenaar werktuigbouw (excl liften); tekenaar-constructeur (excl liften; middelbaar)	4	2
Landmeettechnicus, weg- en waterbouwkundig tekenaar; cartografisch, landmeetkundig tekenaar (middelbaar)	4	2
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (middelbaar)	4	2
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (lager)	2	1
Overige creatieve beroepen	11	6

Tabel A2

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2004-2006

	Kunste- naars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werk- zaam op een hoger beroeps- niveau	Werk- zame perso- nen	Kunste- naars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werk- zaam op een hoger beroeps- niveau	Werk- zame perso- nen
		totaal	hogere en weten- schappe- lijke beroeps- niveaus	lagere en middel- bare beroeps- niveaus				totaal	hogere en weten- schappe- lijke beroeps- niveaus	lagere en middel- bare beroeps- niveaus		
	x 1 000						%					
Totaal	117	186	78	108	2 121	7 844	100	100	100	100	100	100
<i>Geslacht</i>												
Mannen	69	114	49	65	1 239	4 355	59	61	63	60	58	56
Vrouwen	48	72	29	43	882	3 490	41	39	37	40	42	44
<i>Leeftijd</i>												
15-24 jaar	6	25	3	22	83	1 204	5	13	4	20	4	15
25-34 jaar	33	48	20	28	545	1 802	28	26	25	26	26	23
35-44 jaar	35	50	23	27	651	2 151	30	27	29	25	31	27
45-54 jaar	27	43	21	21	570	1 816	23	23	28	20	27	23
55-64 jaar	16	21	11	10	272	872	14	11	14	9	13	11
<i>Herkomstgroepering</i>												
Autochtonen	91	155	67	88	1 800	6 498	77	84	86	82	85	83
Westerse allochtonen	20	18	8	10	219	702	17	10	10	10	10	9
Niet-westerse allochtonen	6	12	3	9	100	636	5	6	4	8	5	8
Onbekend	.	.	.	.	2	8	.	.	.	.	0	0
<i>Uitkeringspositie¹⁾</i>												
Bijstandsuitkering	4	2	.	1	8	44	3	1	.	1	0	1
w.o. WWIK uitkering	2	.	.	.	2	3	2	.	.	.	0	0
Werkloosheidsuitkering	3	3	.	2	18	65	3	1	.	2	1	1
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	5	5	2	3	44	223	4	3	3	3	2	3
Geen of onbekend	106	176	74	102	2 051	7 512	90	95	95	94	97	96

¹⁾ Een persoon kan op hetzelfde moment meerdere uitkeringen ontvangen. Personen zijn in de tabel in één categorie ingedeeld, volgens de volgende prioritering: bijstandsuitkering (inclusief WWIK), werkloosheidsuitkering, arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Tabel A3

Kunstenaars naar beroepsgroepen, geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2004-2006

	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpde beroepen	Uitvoerende beroepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaars- beroepen	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpde beroepen	Uitvoerende beroepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaars- beroepen
Totaal	117	29	48	20	20	100	100	100	100	100
<i>Geslacht</i>										
Mannen	69	14	35	13	8	59	47	73	66	37
Vrouwen	48	15	13	7	13	41	53	27	34	63
<i>Leeftijd</i>										
15-24 jaar	6	.	3	2	.	5	.	7	9	.
25-34 jaar	33	7	17	5	4	28	24	36	23	19
35-44 jaar	35	9	15	6	6	30	31	31	30	28
45-54 jaar	27	7	8	5	6	23	26	17	25	30
55-64 jaar	16	5	5	2	4	14	16	9	12	21
<i>Herkomstgroepering</i>										
Autochtonen	91	23	40	15	13	77	80	82	73	66
Westerse allochtonen	20	4	6	4	6	17	15	13	19	27
Niet-westerse allochtonen	6	1	2	1	1	5	5	4	7	6
<i>Uitkeringspositie¹⁾</i>										
Bijstandsuitkering	4	1	.	.	1	3	5	.	.	6
w.o. WWIK uitkering	2	.	.	.	.	2	.	.	.	.
Werkloosheidsuitkering	3	.	.	1	.	3	.	.	7	.
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	5	1	1	.	1	4	4	3	.	6

¹⁾ Een persoon kan op hetzelfde moment meerdere uitkeringen ontvangen. Personen zijn in de tabel in één categorie ingedeeld, volgens de volgende prioritering: bijstandsuitkering (inclusief WWIK), werkloosheidsuitkering, arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Tabel A4

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen en werkzame personen naar bedrijfstakken en -klassen, gemiddelden 2004-2006

	SBI-code	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Werkzame personen
			totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus	
	code	x 1 000				
Totaal		117	186	78	108	7 844
Landbouw en visserij	1-5	.	.	.	.	244
Delfstoffenwinning	10-14	.	.	.	.	9
Industrie	15-37	11	40	21	19	1 003
w.o.						
uitgeverijen, drukkerijen en reproductie van opgenomen media	22	6	12	11	1	117
w.o.						
uitgeverijen	221	2	11	11	.	62
drukkerijen en aanverwante activiteiten	222	3	.	.	.	45
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	.	2	.	2	39
Bouwnijverheid	45	.	6	2	5	491
Handel	50-52	3	14	.	13	1 169
Horeca	55	.	.	.	.	303
Vervoer en communicatie	60-64	.	10	2	8	474
Financiële instellingen	65-67	.	4	.	4	262
Zakelijke dienstverlening	70-74	52	43	10	33	988
w.o.						
overige zakelijke dienstverlening	74	49	40	9	31	708
w.o.						
architecten-, ingenieursbureaus e.d.	742	16	15	6	10	87
w.o.						
architecten-, ingenieursbureaus e.d. voor burg. en utiliteitsbouw	74201	2	.	.	.	5
reclamebureaus e.d.	744	13	1	.	1	49
w.o.						
reclame-, reclameontwerp- en -adviesbureaus	74401	2	.	.	.	4
uitzendbureaus, arbeidsbemiddeling e.d.	745	2	2	.	1	81
overige zakelijke dienstverlening n.e.g.	748	9	15	.	15	60
w.o.						
secretariaats- en vertaalwerk	7485	7	.	.	.	10
overige zakelijke dienstverlening n.e.g.	7487	2	.	.	.	21
w.o.						
interieur-, modeontwerpers e.d.	74875	2	.	.	.	2
Openbaar bestuur, overheidsdiensten, en verpl. sociale verzekeringen	75	4	9	4	6	518
w.o.						
algemeen overheidsbestuur	7511	3	6	3	3	299
w.o.						
gemeente	7511g	1	1	.	.	76
Onderwijs	80	1	15	14	.	508
Gezondheids- en welzijnszorg	85	.	3	.	2	1 202
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	35	28	19	9	349
w.o.						
beoefening van kunst	9231	23	1	.	.	27
w.o.						
beoefening van podiumkunst	92311	3	.	.	.	3
beoefening van scheppende kunst	92313	4	.	.	.	5
Particuliere huishoudens met personeel in loondienst	95	.	.	.	.	4
Extra-territoriale lichamen en organisaties	99	.	.	.	.	2
Onbekend		8	9	3	6	279

Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Werkzame personen	Kunstenaars t.o.v. werkzame personen	Totaal overige creatieve beroepen t.o.v. werkzame personen
	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus			
%						
100	100	100	100	100	1	2
.	.	.	.	3	.	.
9	21	27	18	13	1	4
5	7	14	1	1	5	11
2	6	14	.	1	4	18
2	.	.	.	1	6	.
.	1	.	1	0	.	6
3	3	2	4	6	.	1
.	8	.	12	15	0	1
.	5	2	7	4	.	2
.	2	.	4	3	.	2
44	23	13	31	13	5	4
42	22	11	29	9	7	6
13	8	7	9	1	18	18
1	.	.	.	0	30	.
11	1	.	1	1	27	3
2	.	.	.	0	48	.
2	1	.	1	1	2	2
8	8	.	14	1	15	25
6	.	.	.	0	68	.
2	.	.	.	0	10	.
1	.	.	.	0	74	.
3	5	5	5	7	1	2
3	3	4	3	4	1	2
1	1	.	.	1	2	1
1	8	18	.	6	0	3
.	2	.	2	15	.	0
30	15	25	8	4	10	8
19	1	.	.	0	84	4
2	.	.	.	0	81	.
3	.	.	.	0	79	.
.	.	.	.	0	.	.
.	.	.	.	0	.	.
7	5	4	5	4	3	3

Tabel A5

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar aantal werkkringen, positie in de werkring, arbeidsduur en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2004-2006

	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
		totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
<i>x 1 000</i>						
Totaal	117	186	78	108	2 121	7 844
<i>Aantal werkkringen¹⁾</i>						
1 werkring	99	166	66	100	1 954	7 349
2 werkkringen	15	17	10	7	147	452
Meer dan 2 werkkringen	3	3	3	.	19	44
<i>Positie in de eerste werkring</i>						
Werknemer	51	147	61	86	1 794	6 910
Zelfstandige	66	39	17	22	327	935
<i>Arbeidsduur in de eerste werkring</i>						
0-19 uur	18	37	15	22	202	1 612
20-34 uur	34	49	20	29	606	1 950
35 uur of meer	65	100	43	57	1 313	4 283
<i>Bedrijfsgrootte in de eerste werkring</i>						
1-9 werknemers	75	55	21	35	440	1 896
10-99 werknemers	21	56	23	33	716	2 777
100 of meer werknemers	15	65	31	33	904	2 758
Onbekend	6	10	4	6	61	413
<i>Werkzaam (eerste werkring) binnen de creatieve industrie²⁾</i>						
Werkzaam in de creatieve industrie	15	20	5	15	45	139
Niet werkzaam in de creatieve industrie	95	157	70	87	2 005	7 426
Onbekend	8	9	3	6	72	279
<i>Positie in de tweede werkring</i>						
Werknemer	13	14	8	6	115	382
Zelfstandige	5	6	4	2	51	114
<i>Arbeidsduur in de tweede werkring</i>						
0-19 uur	15	18	11	7	146	438
20-34 uur	3	2	.	.	19	50
35 uur of meer	.	.	.	.	2	7
<i>Bedrijfsgrootte in de tweede werkring</i>						
1-9 werknemers	7	9	5	4	73	207
10-99 werknemers	5	5	3	2	40	130
100 of meer werknemers	3	3	2	.	31	89
Onbekend	3	3	2	1	23	70
<i>Werkzaam (tweede werkring) binnen de creatieve industrie²⁾</i>						
Werkzaam in de creatieve industrie	2	2	1	.	9	23
Niet werkzaam in de creatieve industrie	14	16	9	7	138	416
Onbekend	2	3	2	1	20	57

¹⁾ Het betreft het aantal werkkringen in de week waarin de respondent geïnterviewd wordt.

²⁾ Creatieve industrie volgens de definitie van het CBS Speerpunt 'Creatieve Industrie'

Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
%					
100	100	100	100	100	100
84	89	84	92	92	94
13	9	12	7	7	6
3	2	3	.	1	1
44	79	78	79	85	88
56	21	22	21	15	12
16	20	19	21	10	21
29	26	26	27	29	25
55	54	55	53	62	55
64	30	26	32	21	24
18	30	29	31	34	35
12	35	40	31	43	35
5	5	4	6	3	5
12	11	6	14	2	2
81	85	89	81	95	95
7	5	4	5	3	4
73	70	66	75	69	77
27	30	34	25	31	23
83	89	91	87	87	88
15	9	.	.	11	10
.	.	.	.	1	1
40	46	45	49	44	42
30	27	28	24	24	26
17	13	13	.	19	18
14	14	14	15	14	14
11	9	11	.	6	5
78	77	75	81	83	84
11	14	14	13	12	12

Tabel A6
Kunstenaars naar beroepsgroepen, positie in de werkring, arbeidsduur en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2004–2006

	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpde beroepen	Uitvoerende beroepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaars-beroepen	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpde beroepen	Uitvoerende beroepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaars beroepen
	<i>x 1 000</i>					<i>%</i>				
Totaal	117	29	48	20	20	100	100	100	100	100
<i>Aantal werkkringen¹⁾</i>										
1 werkring	99	24	44	14	17	84	84	91	72	82
2 werkkringen	15	4	4	4	3	13	14	9	20	16
Meer dan 2 werkkringen	3	.	.	2	.	3	.	.	8	.
<i>Positie in de eerste werkring</i>										
Werknemer	51	9	29	10	4	44	30	59	49	21
Zelfstandige	66	20	20	10	16	56	70	41	51	79
<i>Arbeidsduur in de eerste werkring</i>										
0–19 uur	18	3	4	7	4	16	11	9	33	22
20–34 uur	34	10	12	5	7	29	35	24	26	36
35 uur of meer	65	16	32	8	9	55	54	67	41	42
<i>Bedrijfsgrootte in de eerste werkring</i>										
1–9 werknemers	75	22	24	12	17	64	77	51	60	83
10–99 werknemers	21	4	14	3	1	18	12	29	14	5
100 of meer werknemers	15	2	9	3	1	12	7	18	15	5
Onbekend	6	1	1	2	1	5	4	2	11	7
<i>Werkzaam (eerste werkring) binnen de creatieve industrie²⁾</i>										
Werkzaam in de creatieve industrie	15	4	5	4	.	12	15	10	22	.
Niet werkzaam in de creatieve industrie	95	22	41	14	18	81	76	85	68	87
Onbekend	8	2	2	2	2	7	8	4	10	8
<i>Positie in de tweede werkring</i>										
Werknemer	13	3	3	5	3	73	69	56	83	82
Zelfstandige	5	1	2	.	.	27	31	44	.	.
<i>Arbeidsduur in de tweede werkring</i>										
0–19 uur	15	4	4	5	3	83	81	83	88	79
20–34 uur	3	.	.	.	.	15	.	.	.	.
35 uur of meer	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Bedrijfsgrootte in de tweede werkring</i>										
1–9 werknemers	7	2	2	2	1	40	34	55	36	35
10–99 werknemers	5	1	.	2	1	30	31	.	37	35
100 of meer werknemers	3	.	.	.	.	17	.	.	.	.
Onbekend	3	.	.	.	.	14	.	.	.	.
<i>Werkzaam (tweede werkring) binnen de creatieve industrie²⁾</i>										
Werkzaam in de creatieve industrie	2	.	.	.	.	11	.	.	.	.
Niet werkzaam in de creatieve industrie	14	4	4	4	3	78	79	77	71	87
Onbekend	2	.	.	.	.	11	.	.	.	.

¹⁾ Het betreft het aantal werkkringen in de week waarin de respondent geïnterviewd wordt.

²⁾ Creatieve industrie volgens de definitie van het CBS Speerpunt 'Creatieve Industrie'

Tabel A7

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar persoonlijk bruto-inkomen en besteedbaar inkomen van het huishouden, gemiddelden 2004–2006

	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
		totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
	%					
Totaal	100	100	100	100	100	100
<i>Persoonlijk bruto-inkomen¹⁾</i>						
Minder dan 2 000 euro ²⁾	10	4	3	5	2	5
2 000 tot 10 000 euro	15	11	6	15	3	11
10 000 tot 20 000 euro	17	18	11	23	7	15
20 000 tot 30 000 euro	14	16	12	19	10	16
30 000 tot 40 000 euro	14	16	13	18	14	17
40 000 tot 50 000 euro	10	12	16	10	15	13
50 000 tot 60 000 euro	7	9	13	5	14	8
60 000 euro of meer	12	13	25	4	35	14
Onbekend	2	1	.	1	1	1
<i>Besteedbaar inkomen van het huishouden³⁾</i>						
Minder dan 2 000 euro	3	1	.	1	1	1
2 000 tot 10 000 euro	9	5	3	6	2	4
10 000 tot 20 000 euro	33	37	30	42	21	37
20 000 tot 30 000 euro	33	39	41	38	41	39
30 000 tot 40 000 euro	14	12	17	9	21	13
40 000 tot 50 000 euro	4	3	4	2	7	3
50 000 tot 60 000 euro	1	1	.	.	3	1
60 000 euro of meer	1	1	.	.	3	1
Onbekend	2	1	.	1	1	1

¹⁾ Persoonlijk bruto-inkomen is de som van het inkomen uit arbeid en eigen onderneming, plus inkomensverzekeringen en sociale voorzieningen.

²⁾ Onder deze categorie vallen ook negatieve inkomsten uit arbeid van personen.

³⁾ Besteedbaar inkomen van het huishouden is het gestandaardiseerde bruto-huishoudinkomen verminderd met inkomensoverdrachten, inkomensverzekeringen, ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. De standaardisatie houdt rekening met de het aantal personen en hun leeftijden binnen het huishouden.

Tabel A8

Kunstenaars naar beroepsgroepen, persoonlijk bruto-inkomen en besteedbaar inkomen van het huishouden, gemiddelden 2004–2006

	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpde beroepen	Uitvoerende beroepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaars-beroepen
Totaal	100	100	100	100	100
<i>Persoonlijk bruto-inkomen¹⁾</i>					
Minder dan 2 000 euro ²⁾	10	16	5	11	13
2 000 tot 10 000 euro	15	20	9	16	19
10 000 tot 20 000 euro	17	20	10	20	24
20 000 tot 30 000 euro	14	13	15	15	15
30 000 tot 40 000 euro	14	12	19	9	7
40 000 tot 50 000 euro	10	6	15	7	8
50 000 tot 60 000 euro	7	5	10	8	.
60 000 euro of meer	12	7	16	12	6
Onbekend	2	.	.	.	.
<i>Besteedbaar inkomen van het huishouden³⁾</i>					
Minder dan 2 000 euro	3	4	2	.	.
2 000 tot 10 000 euro	9	14	6	8	10
10 000 tot 20 000 euro	33	35	29	37	35
20 000 tot 30 000 euro	33	28	41	30	26
30 000 tot 40 000 euro	14	12	15	14	13
40 000 tot 50 000 euro	4	.	4	.	6
50 000 tot 60 000 euro	1	.	.	.	.
60 000 euro of meer	1	.	.	.	.
Onbekend	2	.	.	.	.

¹⁾ Persoonlijk bruto-inkomen is de som van het inkomen uit arbeid en eigen onderneming, plus inkomensverzekeringen en sociale voorzieningen.

²⁾ Onder deze categorie vallen ook negatieve inkomsten uit arbeid van personen.

³⁾ Besteedbaar inkomen van het huishouden is het gestandaardiseerde bruto-huishoudinkomen verminderd met inkomensoverdrachten, inkomensverzekeringen, ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. De standaardisatie houdt rekening met de het aantal personen en hun leeftijden binnen het huishouden.

Tabel A9

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar provincie en meest voorkomende COROP-gebieden, gemiddelden 2004-2006

	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
		totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
x 1 000						
Totaal	117	186	78	108	2 121	7 844
Groningen	4	6	2	4	71	264
w.o.						
overig Groningen	3	5	2	3	56	177
Friesland	4	7	2	5	63	294
w.o.						
Noord-Friesland	2	4	1	3	33	153
Zuidoost-Friesland	1	2	.	1	20	92
Drenthe	1	3	1	2	48	218
Overijssel	5	13	4	8	120	525
w.o.						
Noord-Overijssel	2	3	1	2	39	168
Twente	3	8	2	5	63	285
Gelderland	10	20	8	11	237	939
w.o.						
Veluwe	3	6	3	3	75	300
Achterhoek	2	4	2	2	37	192
Agglomeratie Arnhem en Nijmegen	5	8	3	4	102	335
Utrecht	10	16	8	8	207	595
w.o.						
Utrecht	10	16	8	8	207	595
Noord-Holland	36	40	19	21	419	1 314
w.o.						
Kop van Noord-Holland	1	3	1	2	36	176
Alkmaar e.o.	2	2	.	.	30	109
Agglomeratie Haarlem	3	3	2	1	35	99
Amsterdam	26	23	11	12	243	659
Het Gooi en Vechtstreek	2	5	2	3	37	112
Zuid-Holland	24	38	16	22	468	1 648
w.o.						
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	2	4	2	3	62	204
Agglomeratie 's-Gravenhage	7	10	4	6	132	378
Delft en Westland	3	2	1	1	31	109
Oost-Zuid-Holland	1	4	2	2	40	157
Rijnmond	9	13	5	8	163	621
Zuidoost Zuid-Holland	2	4	1	2	40	179
Zeeland	1	3	1	2	33	173
Noord-Brabant	14	27	10	16	295	1 182
w.o.						
West-Noord-Brabant	3	6	2	4	69	295
Midden-Noord-Brabant	2	5	2	3	54	220
Noordoost-Noord-Brabant	4	6	3	4	78	313
Zuidoost-Noord-Brabant	5	9	4	5	94	353
Limburg	5	11	4	7	117	525
w.o.						
Noord-Limburg	1	3	1	1	26	139
Zuid-Limburg	3	7	2	4	67	274
Flevoland	1	3	1	2	43	169
w.o.						
Flevoland	1	3	1	2	43	169

Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen	Kunstenaars t.o.v. werkzame personen	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen
	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus				
%							
100	100	100	100	100	100	1	2
3	3	3	3	3	3	1	2
3	3	3	3	3	3	2	3
3	4	3	4	3	4	1	2
2	2	2	3	2	2	1	3
1	1	.	1	1	1	1	2
1	2	1	2	2	3	1	2
4	7	6	8	6	7	1	2
2	2	2	2	2	2	1	2
2	5	3	6	3	4	1	3
9	11	11	10	11	12	1	2
3	3	4	3	4	4	1	2
1	2	2	2	2	3	1	2
5	5	5	5	5	5	2	2
9	9	10	7	10	8	2	3
10	9	11	8	11	9	2	3
31	21	24	19	20	17	3	3
1	2	2	2	2	3	1	2
2	1	.	.	2	2	2	2
2	2	3	1	2	1	3	3
24	14	16	13	13	10	4	4
2	3	3	3	2	2	2	4
21	20	20	20	22	21	1	2
2	3	3	3	3	3	1	2
7	6	6	6	7	6	2	3
2	1	2	1	2	2	2	2
1	2	2	2	2	2	1	2
8	8	8	8	9	9	1	2
2	2	2	3	2	3	1	2
1	2	2	2	2	2	1	2
12	14	13	15	14	15	1	2
3	4	3	5	4	4	1	2
2	3	3	3	3	3	1	2
3	4	4	4	4	5	1	2
5	5	5	5	5	5	2	2
5	6	6	6	6	7	1	2
1	1	2	1	1	2	1	2
3	4	3	4	3	4	1	2
1	2	2	2	2	2	1	2
1	2	2	2	2	2	1	2

Tabel A10
Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar al dan niet werkzaam als kunstenaar naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2004–2006

	Totaal	Nationale definitie van arbeidsmarktpositie						Internationale definitie van arbeidsmarktpositie				
		Personen behorend tot de werkzame beroepsbevolking		Personen behorend tot de werkloze beroepsbevolking ¹⁾		Personen behorend tot de niet-beroepsbevolking ¹⁾		Personen behorend tot de werkzame beroepsbevolking		Personen behorend tot de werkloze beroepsbevolking ²⁾	Personen bejpremd tot de niet-beroepsbevolking ²⁾	
		Personen werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	
	x 1 000											
Totaal	10 939	107	6 897	2	454	9	3 470	117	7 727	405	2 689	
<i>Geslacht</i>												
Mannen	5 517	65	4 014	.	224	3	1 210	69	4 285	209	953	
Vrouwen	5 422	42	2 883	.	230	5	2 261	48	3 442	196	1 737	
<i>Leeftijd</i>												
15–24 jaar	1 937	4	753	.	104	2	1 073	6	1 198	114	618	
25–34 jaar	2 141	31	1 700	.	101	1	307	33	1 769	81	258	
35–44 jaar	2 601	33	2 005	.	117	1	445	35	2 116	95	355	
45–54 jaar	2 312	25	1 683	.	90	2	512	27	1 789	76	420	
55–64 jaar	1 948	13	756	.	42	3	1 134	16	856	39	1 038	
<i>Herkomstgroepering</i>												
Autochtonen	8 753	83	5 708	1	298	6	2 656	91	6 407	263	1 992	
Westerse allochtonen	1 017	18	620	.	51	2	325	20	682	46	268	
Niet-westerse allochtonen	1 156	6	563	.	104	.	483	6	630	95	424	
Onbekend	14	.	7	.	.	.	6	.	8	.	5	
<i>Uitkeringspositie</i>												
Bijstandsuitkering	363	3	27	.	70	.	261	4	40	61	258	
w.o. WWIK uitkering	3	2	.	.	.	.	.	2	.	.	.	
Werkloosheidsuitkering	274	2	49	.	150	.	73	3	62	131	78	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	741	4	193	.	18	.	525	5	219	16	502	
	%											
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
<i>Geslacht</i>												
Mannen	50	61	58	.	49	38	35	59	55	52	35	
Vrouwen	50	39	42	.	51	62	65	41	45	48	65	
<i>Leeftijd</i>												
15–24 jaar	18	4	11	.	23	20	31	5	16	28	23	
25–34 jaar	20	29	25	.	22	14	9	28	23	20	10	
35–44 jaar	24	31	29	.	26	16	13	30	27	23	13	
45–54 jaar	21	23	24	.	20	20	15	23	23	19	16	
55–64 jaar	18	13	11	.	9	29	33	14	11	10	39	
<i>Herkomstgroepering</i>												
Autochtonen	80	78	83	65	66	74	77	77	83	65	74	
Westerse allochtonen	9	17	9	.	11	22	9	17	9	11	10	
Niet-westerse allochtonen	11	5	8	.	23	.	14	5	8	24	16	
Onbekend	0	.	0	.	.	.	0	.	0	.	0	
<i>Uitkeringspositie³⁾</i>												
Bijstandsuitkering	3	3	0	.	15	.	8	3	1	15	10	
w.o. WWIK uitkering	0	2	.	.	.	.	.	2	.	.	.	
Werkloosheidsuitkering	3	2	1	.	33	.	2	3	1	32	3	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	7	3	3	.	4	.	15	4	3	4	19	

¹⁾ Personen met een baan voor ten minste 12 uur per week behoren volgens de nationale definitie tot de werkzame beroepsbevolking. Personen die volgens de nationale definitie behoren tot de niet-beroepsbevolking of de werkloze beroepsbevolking kunnen een baan van minder dan 12 uur per week hebben en daarmee wel werkzaam zijn als kunstenaar.

²⁾ In de internationale definitie ligt de grens voor de werkzame beroepsbevolking bij een baan van 1 uur in de week. Personen die volgens de internationale definitie behoren tot de niet-beroepsbevolking of de werkloze beroepsbevolking kunnen daarom niet werkzaam zijn als kunstenaar.

³⁾ Een persoon kan op hetzelfde moment meerdere uitkeringen ontvangen. Personen zijn in de tabel in één categorie ingedeeld, volgens de volgende prioritering: bijstandsuitkering (inclusief WWIK), werkloosheidsuitkering, arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Tabel A11
Personen met een kunstopleiding naar soort beroep, gemiddelden 2004–2006

	Totaal		w.o. met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	
	x 1 000	%	x 1 000	%
Totaal	404	100	195	100
<i>Kunstenaarsberoepen</i>				
Totaal	67	17	52	27
w.o.				
beeldend kunstenaar; museummedewerker presentaties; mode-ontwerper; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (hoger)	22	5	20	10
boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar) ¹⁾	12	3	2	1
stedebouwkundige; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (wetenschappelijk)	8	2	8	4
instrumentalist, componist, dirigent (excl koor), songwriter	8	2	7	4
hogere kunstzinnige beroepen	5	1	5	2
binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger) ²⁾	4	1	3	2
<i>Overige creatieve beroepen</i>				
Totaal	43	11	32	16
w.o.				
docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (2e en 3e graads) ³⁾	18	4	16	8
fotograaf, film- en tv-camera-operateur, film-editor, -monteur, fotolaborant	9	2	4	2
journalist, recensent, criticus; redacteur (uitgeverij bladen; hoger)	4	1	4	2
docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (1e graads) ³⁾	2	1	2	1
telefonist ⁴⁾	2	0	.	.
bouwkundig, meubeltekenaar; bouwkundig tekenaar-constructeur (middelbaar) ⁵⁾	1	0	.	.
<i>Overige (niet-creatieve) beroepen</i>				
Totaal	294	73	111	57
w.o.				
winkelbediende, markt-, straatverkoper (excl kiosk, vlees); debitant staatsloterij	23	6	6	3
glazenwasser, interieurverzorger, keukenknecht, medewerker huishoudelijke dienst ⁶⁾	10	3	.	.
docent basisonderwijs, algemeen vormende vakken	10	2	8	4
middelbare administratieve beroepen e.d. (excl. automatisering)	6	2	2	1
confectie-, woning- en meubelstoffennaaiester; kleermaker, zeil-, tenten, markiezen-, dekkledenmaker (excl patroontekenen, in-, verkoop) ⁷⁾	5	1	.	.
informatie-, systeemanalist, systeemontwerper, -programmeur; programmeur (wetenschappelijke toepassingen; administratief; hoger) ⁸⁾	4	1	3	2
bedrijfschef algemene leiding klein bedrijf (excl handel, horeca, landbouw) ⁹⁾	3	1	2	1

¹⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar) op plaats 7. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 2.

²⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger) op plaats 5. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 6.

³⁾ Alleen docenten die zelf een kunstopleiding hebben gevolgd worden gerekend tot de categorie 'overige creatieve beroepen'. Docenten zonder kunstopleiding vallen in de categorie 'overige (niet-creatieve) beroepen'.

⁴⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep telefonist op plaats 7. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 5.

⁵⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep bouwkundig, meubeltekenaar; bouwkundig tekenaar-constructeur (middelbaar) op plaats 5. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 7.

⁶⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep glazenwasser, interieurverzorger, keukenknecht, medewerker huishoudelijke dienst op plaats 20. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 2.

⁷⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep confectie-, woning- en meubelstoffennaaiester; kleermaker, zeil-, tenten, markiezen-, dekkledenmaker (excl patroontekenen, in-, verkoop) op plaats 145. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 5.

⁸⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep informatie-, systeemanalist, systeemontwerper, -programmeur; programmeur (wetenschappelijke toepassingen; administratief; hoger) op plaats 3. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 10.

⁹⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep bedrijfschef algemene leiding klein bedrijf (excl handel, horeca, landbouw) op plaats 5. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 25.

Tabel A12
Aantal afgeronde kunstopleidingen¹⁾ van de totale werkzame bevolking, gemiddelden 2004–2006

	Totaal		w.o. met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	
	x 1 000	%	x 1 000	%
Totaal	447	100	230	100
Maaktleding, confectie	108	24	8	4
Grafische voorbereiding & grafische techniek (algemeen)	62	14	6	2
Docentenopleidingen, kunst, expressie, beeldende kunst, muziek, theater, etc.	54	12	52	22
Beeldende kunst, algemeen, toegepast & overig	39	9	36	16
Grafisch ontwerpen & mediadesign	34	8	17	7
Muziek	31	7	26	11
Bouwkundige architectuur, stedenbouw	25	6	22	9
Fotografie, film, video	20	4	9	4
Theater	15	3	13	6
Industriële vormgeving	14	3	12	5
Binnenhuisarchitectuur	9	2	4	2
Web & multimediadesign	8	2	4	2
Kunst, expressie & audiovisueel, met techniek	7	1	3	1
Landschapsarchitectuur	5	1	4	2
Kunst en expressie	5	1	3	1
Modeontwerpen	4	1	4	2
Mediatechnologie, communicatie(-media), informatie met informatica	3	1	3	1
Radio & TV productie	2	0	2	1
(Beeldende) vormgeving, overig	1	0	.	.
Kunst, expressie met management/economie/commercieel	1	0	1	0

¹⁾ Een persoon kan meerdere kunstopleidingen hebben afgerond en komt dan ook meerdere keren voor in de tabel. In totaal hebben 404 duizend personen één of meerdere kunstopleidingen afgerond. Op ten minste hbo-niveau hebben 195 duizend personen één of meerdere kunstopleidingen afgerond.

Tabel A13
Personen al dan niet werkzaam als kunstenaar, met of zonder kunstopleiding, naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering, gemiddelden 2004–2006

	Totaal	Persoon werkzaam als kunstenaar			Persoon niet werkzaam als kunstenaar							
		totaal	met een kunstopleiding	zonder een kunstopleiding	totaal	werkzaam in overige creatieve beroepen			werkzaam in overige (niet-creatieve) beroepen			
						met een kunstopleiding	zonder een kunstopleiding	met een kunstopleiding	zonder een kunstopleiding	met een kunstopleiding	zonder een kunstopleiding	
												totaal
	x 1 000											
Totaal	7 844	117	67	52	51	7 727	43	32	143	294	111	7 247
<i>Geslacht</i>												
Mannen	4 355	69	39	30	30	4 285	22	17	92	118	50	4 053
Vrouwen	3 490	48	27	22	21	3 442	20	15	51	176	60	3 194
<i>Leeftijd</i>												
15–24 jaar	1 204	6	2	.	4	1 198	2	.	23	22	7	1 152
25–34 jaar	1 802	33	21	15	12	1 769	10	7	38	69	28	1 652
35–44 jaar	2 151	35	20	16	15	2 116	12	9	38	85	32	1 981
45–54 jaar	1 816	27	15	13	12	1 789	12	10	31	76	29	1 671
55–64 jaar	872	16	9	8	7	856	7	5	14	43	15	791
<i>Herkomstgroepering</i>												
Autochtonen	6 498	91	54	41	36	6 407	36	27	120	249	94	6 003
Westerse allochtonen	702	20	10	8	10	682	5	4	13	30	12	634
Niet-westerse allochtonen	636	6	3	2	3	630	2	2	10	16	5	602
Onbekend	8	.	.	.	.	8	.	.	.	.	.	8
	%											
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Geslacht</i>												
Mannen	56	59	59	58	59	55	52	52	64	40	46	56
Vrouwen	44	41	41	42	41	45	48	48	36	60	54	44
<i>Leeftijd</i>												
15–24 jaar	15	5	3	.	8	16	4	.	16	7	6	16
25–34 jaar	23	28	31	29	24	23	23	22	26	23	25	23
35–44 jaar	27	30	30	30	30	27	28	28	27	29	29	27
45–54 jaar	23	23	22	24	24	23	28	31	21	26	26	23
55–64 jaar	11	14	14	14	14	11	16	17	10	15	13	11
<i>Herkomstgroepering</i>												
Autochtonen	83	77	81	79	72	83	83	83	84	85	85	83
Westerse allochtonen	9	17	15	16	21	9	12	12	9	10	11	9
Niet-westerse allochtonen	8	5	4	5	7	8	5	5	7	5	4	8
Onbekend	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.	.	0

Tabel A14

Kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen met kunstopleiding naar hoogstbehaalde opleiding, gemiddelden 2004-2006

	Kunstenaars		Personen werkzaam in overige creatieve beroepen		Kunstenaars		Personen werkzaam in overige creatieve beroepen	
	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau
	x 1 000				%			
Totaal	67	52	43	32	100	100	100	100
Kunstdocentenopleiding ¹⁾	3	3	9	9	5	6	21	28
Kunst en expressie	2	2	1	.	3	3	3	.
Beeldende kunst, algemeen, toegepast & overig	10	10	3	2	15	19	6	8
Fotografie, film, video	.	.	3	2	.	.	7	6
Grafisch ontwerpen & mediadesign, tot hbo-niveau	4	.	.	.	6	.	.	.
Grafisch ontwerpen & mediadesign, op hbo-niveau of hoger	6	6	.	.	8	11	.	.
Web & multimediadesign	1	.	.	.	2	.	.	.
Modeontwerpen	1	1	.	.	2	2	.	.
(Beeldende) vormgeving, overig	.	.	.	.	.	.	.	.
Radio & TV productie	.	.	.	.	.	.	.	.
Theater	2	2	2	2	3	4	5	6
Muziek	5	5	5	5	7	9	12	15
Mediatechnologie, communicatie(-media), informatie met informatica	.	.	.	.	.	.	.	.
Grafische voorbereiding & grafische techniek (algemeen)	3	.	.	.	5	.	.	.
Kunst, expressie met management/economie/commercieel	.	.	.	.	.	.	.	.
Kunst, expressie & audiovisueel, met techniek	.	.	1	.	.	.	3	.
Bouwkundige architectuur, stedenbouw	8	8	.	.	12	15	.	.
Binnenhuisarchitectuur	1	1	.	.	2	3	.	.
Maatklleding, confectie	1	.	1	.	2	.	3	.
Industriële vormgeving	3	3	.	.	4	5	.	.
Landschapsarchitectuur	1	1	.	.	2	3	.	.
Wel kunstopleiding, maar andere opleiding is de hoogstbehaalde	13	8	13	6	20	15	30	20

¹⁾ Hieronder vallen opleidingen tot docent, zoals kunst-, expressievakken, beeldende vorming (algemeen), tekenen, handvaardigheid, textiele werkvormen, muziek, theater, en overige expressievakken.

Tabel A15

Kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen zonder kunstopleiding naar hoogstbehaalde opleidingsniveau, gemiddelden 2004-2006

	Kunstenaars		Personen werkzaam in overige creatieve beroepen		Kunstenaars		Personen werkzaam in overige creatieve beroepen	
	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus
	x 1 000				%			
Totaal	51	143	52	91	100	100	100	100
Totaal vmbo, mavo, havo, vwo (leerjaar 1-3) of lager	1	5	.	5	2	4	.	5
Secundair onderwijs, 1e fase, hoog (vmbo, mavo, havo, vwo leerjaar 1-3)	4	21	1	20	8	14	2	21
Secundair onderwijs, 2e fase, laag	.	5	.	5	.	4	.	6
Secundair onderwijs, 2e fase, midden (mbo-3, havo leerjaar 4-5)	8	21	4	17	15	15	7	19
Secundair onderwijs, 2e fase, hoog (vwo, propedeuse hbo en wo)	10	40	9	31	19	28	17	34
Hoger onderwijs, 1e fase, laag (kort hbo)	.	1	.	.	.	1	.	.
Hoger onderwijs, 1e fase, midden (4-jarig hbo, hbo bachelor, post-hbo)	12	28	20	8	23	20	39	9
Hoger onderwijs, 1e fase, hoog (bachelor wo)	.	2	.	1	.	1	.	1
Hoger onderwijs, 2e fase (masteropleidingen wo, post-hbo)	12	16	14	3	24	11	26	3
Hoger onderwijs, 3e fase (promotie, aio, oio, post-doctoraal)	.	1	1	.	.	1	2	.
Onbekend	1	1	.	.	2	1	.	.

Tabel B1a
Kunstenaars, gemiddelden 2007–2009

	Totaal	
	x 1 000	%
Totaal	130	100
<i>Beeldende beroepen</i>	31	24
Beeldend kunstenaar, museummedewerker presentaties, mode-ontwerper, decor-, reclame-, grafisch ontwerper (Portret)fotograaf kunstzinnig	31	24
	.	.
<i>Ontwerpde beroepen</i>	55	42
Boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar)	23	17
Tuin- en landschapsarchitect (hoger en wetenschappelijk)	2	2
Binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger en wetenschappelijk)	26	20
Industrieel vormgever, industrieel ontwerper	4	3
<i>Uitvoerende beroepen</i>	25	19
Circusartiest	.	.
Choreograaf	.	.
Acteur, cabaretier, variété-artiest, zanger opera, operette, revue, musical	5	4
Balletdanser, ballroomdanser	.	.
Regisseur toneel, film	2	1
Regisseur radio, tv	2	2
Filmer, cineast	.	.
Zanger (excl. opera operette, revue, musical), koordirigent	1	1
Instrumentalist, componist, dirigent (excl. koor), songwriter	13	10
<i>Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen</i>	19	15
Auteurs	13	10
Hogere kunstzinnige beroepen (z.n.s.)	6	4

Tabel B1b
Overige creatieve beroepen, gemiddelden 2007–2009

	Totaal	
	x 1 000	%
Totaal	184	100
<i>Hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus</i>	76	42
Journalist, recensent, criticus; redacteur (uitgeverij bladen; hoger)	22	12
Docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (2e en 3e graads; hoger)	16	9
Ontwerper-constructeur werktuigbouw (excl liften; hoger)	7	4
Docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (1e graads; wetenschappelijk)	6	3
Redacteur (uitgeverij bladen, boeken; wetenschappelijk)	4	2
Weg- en waterbouwkundig ontwerper-constructeur, verkeersplanoloog (hoger)	4	2
Dansleraar ballroom, volksdansen	3	2
Ontwerper-constructeur energie-, telecommunicatietechniek, elektromotoren, elektronica (hoger)	2	1
Weg- en waterbouwkundig ontwerper-constructeur, verkeersplanoloog (wetenschappelijk)	2	1
Ontwerper-constructeur werktuigbouw (excl liften; wetenschappelijk)	2	1
Tekenaar-constructeur werktuigbouw (excl liften; hoger)	2	1
Overige creatieve beroepen	6	3
<i>Lagere en middelbare beroepsniveaus</i>	107	58
Telefoniste (lager)	37	20
Meubelmaker (ambachtelijk; lager)	16	9
Fotograaf, film- en tv-camera-operateur, film-editor, -monteur, fotolaborant	15	8
Bouwkundig, meubeltekenaar; bouwkundig tekenaar-constructeur (middelbaar)	12	6
Zend-, geluids-, beeldapparatuurbedieners (lager)	5	3
Tekenaar werktuigbouw (excl liften); tekenaar-constructeur (excl liften; middelbaar)	4	2
Landmeettechnicus, weg- en waterbouwkundig tekenaar; cartografisch, landmeetkundig tekenaar (middelbaar)	3	2
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (middelbaar)	3	2
Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (lager)	2	1
Overige creatieve beroepen	10	6

Tabel B2

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2007-2009

	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
		totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus				totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
	x 1 000						%					
Totaal	130	184	76	107	2 323	8 274	100	100	100	100	100	100
<i>Geslacht</i>												
Mannen	80	111	45	66	1 333	4 518	62	60	59	61	57	55
Vrouwen	50	73	31	42	990	3 756	38	40	41	39	43	45
<i>Leeftijd</i>												
15-24 jaar	9	29	4	25	101	1 302	7	16	5	23	4	16
25-34 jaar	33	46	20	27	578	1 746	26	25	26	25	25	21
35-44 jaar	39	45	21	24	684	2 187	30	24	28	22	29	26
45-54 jaar	30	39	20	20	620	1 968	23	21	26	18	27	24
55-64 jaar	19	25	12	12	341	1 070	14	13	16	11	15	13
<i>Herkomstgroepering</i>												
Autochtonen	102	150	64	85	1 954	6 762	78	82	85	80	84	82
Westerse allochtonen	20	20	8	11	238	744	15	11	11	11	10	9
Niet-westerse allochtonen	8	14	3	10	128	755	6	7	4	10	6	9
Onbekend	.	.	.	.	3	13	.	.	.	.	0	0
<i>Uitkeringspositie¹⁾</i>												
Bijstandsuitkering	4	1	.	.	7	43	3	1	.	.	0	1
w.o. WWIK uitkering	2	.	.	.	2	3	2	.	.	.	0	0
Werkloosheidsuitkering	2	2	.	1	16	60	2	1	.	1	1	1
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	4	3	1	2	36	201	3	2	2	2	2	2
Geen of onbekend	121	177	74	103	2 265	7 969	93	96	97	96	97	96

¹⁾ Een persoon kan op hetzelfde moment meerdere uitkeringen ontvangen. Personen zijn in de tabel in één categorie ingedeeld, volgens de volgende prioritering: bijstandsuitkering (inclusief WWIK), werkloosheidsuitkering, arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Tabel B3

Kunstenaars naar beroepsgroepen, geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2007-2009

	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpenderoepen	Uitvoerenderoepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpenderoepen	Uitvoerenderoepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaarsberoepen
Totaal	130	31	55	25	19	100	100	100	100	100
<i>Geslacht</i>										
Mannen	80	16	39	17	8	62	52	71	67	41
Vrouwen	50	15	16	8	11	38	48	29	33	59
<i>Leeftijd</i>										
15-24 jaar	9	1	5	2	.	7	4	9	9	.
25-34 jaar	33	8	16	6	2	26	26	30	25	13
35-44 jaar	39	9	17	8	5	30	29	31	31	28
45-54 jaar	30	8	10	6	6	23	24	19	23	33
55-64 jaar	19	5	6	3	5	14	16	11	12	24
<i>Herkomstgroepering</i>										
Autochtonen	102	25	46	18	12	78	80	85	72	65
Westerse allochtonen	20	5	6	5	4	15	16	11	19	21
Niet-westerse allochtonen	8	1	2	2	3	6	4	4	9	14
<i>Uitkeringspositie¹⁾</i>										
Bijstandsuitkering	4	1	.	.	1	3	4	.	.	7
w.o. WWIK uitkering	2	.	.	.	.	2	.	.	.	.
Werkloosheidsuitkering	2	.	.	.	.	2	.	.	.	.
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	4	1	1	.	.	3	4	2	.	.

¹⁾ Een persoon kan op hetzelfde moment meerdere uitkeringen ontvangen. Personen zijn in de tabel in één categorie ingedeeld, volgens de volgende prioritering: bijstandsuitkering (inclusief WWIK), werkloosheidsuitkering, arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Tabel B4

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen en werkzame personen naar bedrijfstakken en -klassen, gemiddelden 2007-2009

	SBI-code	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Werkzame personen
			totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus	
	<i>code</i>	<i>x 1 000</i>				
Totaal		130	184	76	107	8 274
Landbouw en visserij	1-5	.	.	.	.	229
Delfstoffenwinning	10-14	.	.	.	.	11
Industrie	15-37	11	36	17	18	946
w.o.						
uitgeverijen, drukkerijen en reproductie van opgenomen media	22	6	11	10	.	99
w.o.						
uitgeverijen	221	2	10	9	.	55
drukkerijen en aanverwante activiteiten	222	3	.	.	.	37
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	.	1	.	.	40
Bouwnijverheid	45	2	7	2	5	503
Handel	50-52	4	12	.	11	1 162
Horeca	55	.	.	.	.	332
Vervoer en communicatie	60-64	.	9	2	7	491
Financiële instellingen	65-67	.	3	.	3	245
Zakelijke dienstverlening	70-74	54	44	8	36	1 056
w.o.						
overige zakelijke dienstverlening	74	51	42	7	35	757
w.o.						
architecten-, ingenieurs- en overige technische ontwerp-, teken en adviesbureaus	742	17	14	5	10	94
reclamebureaus e.d.	744	15	1	.	.	51
w.o.						
reclame-, reclameontwerp- en -adviesbureaus	74401	2	.	.	.	4
fotografie, pakken en sorteren in loon, secretariaats- en vertaalwerk, zakelijke dienstverlening n.e.g	748	10	19	.	19	73
w.o.						
secretariaats- en vertaalwerk	7485	7	.	.	.	11
interieur-, modeontwerpers e.d.	74875	2	.	.	.	3
Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen	75	4	9	4	4	533
w.o.						
gemeente	7511g	2	3	2	.	163
Onderwijs	80	2	16	16	.	535
Gezondheids- en welzijnszorg	85	.	3	1	2	1 322
Cultuur en overige dienstverlening	90-94	39	29	19	10	388
w.o.						
cultuur, sport en recreatie	92	37	27	18	9	201
w.o.						
radio en televisie	922	1	5	4	2	13
overig amusement en kunst	923	28	9	7	2	65
w.o.						
beoefening van kunst	9231	26	2	1	.	32
w.o.						
beoefening van podiumkunst	92311	3	.	.	.	4
beoefening van scheppende kunst	92313	3	.	.	.	4
Particuliere huishoudens met personeel in loondienst	95	.	.	.	.	5
Extra-territoriale lichamen en organisaties	99	.	.	.	.	2
Onbekend	99998	12	12	5	7	474

Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Werkzame personen	Kunstenaars t.o.v. werkzame personen	Totaal overige creatieve beroepen t.o.v.
	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus			
%						
100	100	100	100	100	2	2
.	.	.	.	3	.	.
.	.	.	.	0	.	.
8	20	23	17	11	1	4
5	6	13	.	1	6	11
2	5	12	.	1	4	18
2	.	.	.	0	8	.
.	1	.	.	0	.	3
1	4	3	5	6	0	1
3	6	.	10	14	0	1
.	.	.	.	4	.	.
.	5	2	7	6	.	2
.	2	.	3	3	.	1
42	24	11	34	13	5	4
40	23	10	32	9	7	6
13	8	6	9	1	18	15
12	1	.	.	1	30	3
2	.	.	.	0	55	.
7	10	.	18	1	13	26
6	.	.	.	0	64	.
1	.	.	.	0	59	.
3	5	5	4	6	1	2
2	2	3	.	2	1	2
1	9	21	.	6	0	3
.	2	2	2	16	.	0
30	16	25	9	5	10	8
29	15	24	8	2	19	14
1	3	5	1	0	11	40
22	5	9	2	1	44	13
.	.	.	.	.	.	.
20	1	2	.	0	82	5
2	.	.	.	0	69	.
2	.	.	.	0	73	.
.	.	.	.	0	.	.
.	.	.	.	0	.	.
10	7	7	6	6	3	3

Tabel B5

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar aantal werkkringen, positie in de werkkring, arbeidsduur en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2007–2009

	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
		totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
<i>x 1 000</i>						
Totaal	130	184	76	107	2 323	8 274
<i>Aantal werkkringen¹⁾</i>						
1 werkkring	109	163	64	99	2 127	7 671
2 werkkringen	18	17	10	8	173	547
Meer dan 2 werkkringen	4	4	3	.	24	56
<i>Positie in de eerste werkkring</i>						
Werknemer	56	142	60	82	1 936	7 247
Zelfstandige	73	42	17	25	387	1 027
<i>Arbeidsduur in de eerste werkkring</i>						
0–19 uur	18	35	13	22	204	1 664
20–34 uur	36	53	24	30	691	2 206
35 uur of meer	76	95	39	56	1 428	4 404
<i>Bedrijfsgrootte in de eerste werkkring</i>						
1–9 werknemers	84	58	20	37	502	1 997
10–99 werknemers	24	55	24	31	774	2 905
100 of meer werknemers	16	61	29	32	975	2 890
Onbekend	5	11	3	8	72	481
<i>Werkzaam (eerste werkkring) binnen de creatieve industrie²⁾</i>						
Werkzaam in de creatieve industrie	15	20	3	16	48	143
Niet werkzaam in de creatieve industrie	103	152	68	84	2 133	7 657
Onbekend	12	12	5	7	142	474
<i>Positie in de tweede werkkring</i>						
Werknemer	14	14	8	6	128	456
Zelfstandige	7	7	5	2	69	147
<i>Arbeidsduur in de tweede werkkring</i>						
0–19 uur	17	18	11	7	171	531
20–34 uur	3	3	2	1	22	61
35 uur of meer	.	.	.	.	4	11
<i>Bedrijfsgrootte in de tweede werkkring</i>						
1–9 werknemers	9	10	6	4	93	260
10–99 werknemers	5	5	3	2	43	149
100 of meer werknemers	4	2	1	.	32	102
Onbekend	3	3	2	.	28	93
<i>Werkzaam (tweede werkkring) binnen de creatieve industrie²⁾</i>						
Werkzaam in de creatieve industrie	3	2	2	.	12	29
Niet werkzaam in de creatieve industrie	16	16	10	6	162	502
Onbekend	3	3	1	1	23	73

¹⁾ Het betreft het aantal werkkringen in de week waarin de respondent geïnterviewd wordt.

²⁾ Creatieve industrie volgens de definitie van het CBS Speerpunt 'Creatieve Industrie'

Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
%					
100	100	100	100	100	100
84	89	83	92	92	93
13	9	13	7	7	7
3	2	4	.	1	1
43	77	78	77	83	88
57	23	22	23	17	12
14	19	17	21	9	20
27	29	31	28	30	27
59	52	52	52	61	53
65	31	27	35	22	24
18	30	32	29	33	35
13	33	38	30	42	35
4	6	4	7	3	6
11	11	4	15	2	2
79	83	89	78	92	93
10	7	7	6	6	6
67	67	64	71	65	76
33	33	36	29	35	24
81	84	85	83	87	88
16	15	14	16	11	10
.	.	.	.	2	2
45	50	47	53	47	43
25	26	26	25	22	25
17	12	12	.	16	17
13	13	15	.	14	15
14	12	14	.	6	5
74	75	75	76	82	83
12	13	11	15	12	12

Tabel B6

Kunstenaars naar beroepsgroepen, positie in de werkring, arbeidsduur en bedrijfsgrootte, gemiddelden 2007–2009

	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpde beroepen	Uitvoerende beroepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaars-beroepen	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpde beroepen	Uitvoerende beroepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaars beroepen
	<i>x 1 000</i>					<i>%</i>				
Totaal	130	31	55	25	19	100	100	100	100	100
<i>Aantal werkkringen¹⁾</i>										
1 werkring	109	26	49	18	16	84	85	90	70	82
2 werkkringen	18	4	5	5	3	13	14	9	22	15
Meer dan 2 werkkringen	4	.	.	2	.	3	.	.	9	.
<i>Positie in de eerste werkring</i>										
Werknemer	56	9	33	10	4	43	30	60	40	21
Zelfstandige	73	22	22	15	15	57	70	40	60	79
<i>Arbeidsduur in de eerste werkring</i>										
0–19 uur	18	3	5	6	4	14	10	9	24	20
20–34 uur	36	9	13	7	7	27	29	23	28	36
35 uur of meer	76	19	37	12	8	59	61	68	47	44
<i>Bedrijfsgrootte in de eerste werkring</i>										
1–9 werknemers	84	24	28	17	16	65	79	50	67	82
10–99 werknemers	24	4	16	3	1	18	13	29	11	5
100 of meer werknemers	16	2	10	3	1	13	7	18	14	6
Onbekend	5	.	2	2	1	4	.	3	8	7
<i>Werkzaam (eerste werkring) binnen de creatieve industrie²⁾</i>										
Werkzaam in de creatieve industrie	15	4	4	5	2	11	14	7	19	9
Niet werkzaam in de creatieve industrie	103	24	45	18	16	79	76	83	71	85
Onbekend	12	3	6	2	1	10	10	10	10	7
<i>Positie in de tweede werkring</i>										
Werknemer	14	3	3	6	2	67	71	57	72	64
Zelfstandige	7	1	2	2	1	33	29	43	28	36
<i>Arbeidsduur in de tweede werkring</i>										
0–19 uur	17	4	4	7	3	81	74	80	87	79
20–34 uur	3	1	.	.	.	16	26	.	.	.
35 uur of meer	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Bedrijfsgrootte in de tweede werkring</i>										
1–9 werknemers	9	2	3	3	1	45	45	55	38	43
10–99 werknemers	5	1	1	2	.	25	25	22	28	.
100 of meer werknemers	4	.	.	1	.	17	.	.	18	.
Onbekend	3	.	.	1	.	13	.	.	16	.
<i>Werkzaam (tweede werkring) binnen de creatieve industrie²⁾</i>										
Werkzaam in de creatieve industrie	3	.	.	1	.	14	.	.	17	.
Niet werkzaam in de creatieve industrie	16	4	4	5	3	74	74	81	68	76
Onbekend	3	.	.	1	.	12	.	.	15	.

¹⁾ Het betreft het aantal werkkringen in de week waarin de respondent geïnterviewd wordt.

²⁾ Creatieve industrie volgens de definitie van het CBS Speerpunt 'Creatieve Industrie'

Tabel B7

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar persoonlijk bruto-inkomen, besteedbaar inkomen en vermogen van het huishouden, gemiddelden 2007-2009

	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
		totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
	%					
Totaal	100	100	100	100	100	100
<i>Persoonlijk bruto-inkomen¹⁾</i>						
Minder dan 2 000 euro ²⁾	7	4	3	4	2	5
2 000 tot 10 000 euro	11	11	6	14	3	10
10 000 tot 20 000 euro	18	17	10	22	6	14
20 000 tot 30 000 euro	14	15	10	19	9	15
30 000 tot 40 000 euro	13	16	15	17	13	15
40 000 tot 50 000 euro	11	13	15	12	14	14
50 000 tot 60 000 euro	8	9	14	6	13	9
60 000 euro of meer	16	14	26	5	39	17
Onbekend	1	1	.	1	1	1
<i>Besteedbaar inkomen van het huishouden³⁾</i>						
Minder dan 2 000 euro	2	1	1	.	1	1
2 000 tot 10 000 euro	5	4	3	6	2	3
10 000 tot 20 000 euro	27	29	20	35	14	27
20 000 tot 30 000 euro	35	39	42	37	39	41
30 000 tot 40 000 euro	18	17	22	13	25	17
40 000 tot 50 000 euro	7	5	6	4	10	5
50 000 tot 60 000 euro	2	1	2	.	4	2
60 000 euro of meer	3	2	2	2	5	2
Onbekend	1	1	.	1	1	1
<i>Vermogen van het huishouden⁴⁾</i>						
Negatief vermogen	7	7	6	7	8	7
0 tot 5 000 euro	13	17	12	20	8	15
5 000 tot 10 000 euro	5	5	5	5	4	4
10 000 tot 20 000 euro	6	5	5	5	5	5
20 000 tot 50 000 euro	10	9	11	8	10	9
50 000 tot 100 000 euro	10	10	10	9	11	10
100 000 tot 200 000 euro	14	15	15	14	17	17
200 000 tot 500 000 euro	20	19	22	17	23	21
500 000 tot 1 miljoen euro	6	5	6	5	7	5
1 miljoen euro en meer	3	2	2	2	3	2
Onbekend	5	6	4	7	4	5

¹⁾ Persoonlijk bruto-inkomen is de som van het inkomen uit arbeid en eigen onderneming, plus inkomensverzekeringen en sociale voorzieningen.

²⁾ Onder deze categorie vallen ook negatieve inkomsten uit arbeid van personen.

³⁾ Besteedbaar inkomen van het huishouden is het gestandaardiseerde bruto-huishoudinkomen verminderd met inkomensoverdrachten, inkomensverzekeringen, ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. De standaardisatie houdt rekening met de het aantal personen en hun leeftijden binnen het huishouden.

⁴⁾ Wegens het ontbreken van Vermogensgegevens voor 2009, zijn vermogensgegevens over 2008 als proxy gekoppeld aan de EBB jaargang 2009.

Tabel B8

Kunstenaars naar beroepsgroepen, persoonlijk bruto-inkomen, besteedbaar inkomen en vermogen van het huishouden, gemiddelden 2007-2009

	Totaal	Beeldende beroepen	Ontwerpde beroepen	Uitvoerende beroepen	Schrijvers, vertalers en overige kunstenaars- beroepen
	%				
Totaal	100	100	100	100	100
<i>Persoonlijk bruto inkomen¹⁾</i>					
Minder dan 2 000 euro ²⁾	7	11	4	5	12
2 000 tot 10 000 euro	11	12	7	15	16
10 000 tot 20 000 euro	18	21	13	21	25
20 000 tot 30 000 euro	14	16	12	14	13
30 000 tot 40 000 euro	13	13	16	12	10
40 000 tot 50 000 euro	11	7	16	8	7
50 000 tot 60 000 euro	8	6	10	8	6
60 000 euro of meer	16	11	21	15	11
Onbekend	1	.	.	.	.
<i>Besteedbaar inkomen van het huishouden³⁾</i>					
Minder dan 2 000 euro	2	.	.	.	.
2 000 tot 10 000 euro	5	6	4	6	7
10 000 tot 20 000 euro	27	28	22	29	33
20 000 tot 30 000 euro	35	36	38	32	25
30 000 tot 40 000 euro	18	16	20	14	19
40 000 tot 50 000 euro	7	5	7	7	9
50 000 tot 60 000 euro	2	.	2	.	.
60 000 euro of meer	3	.	4	.	.
Onbekend	1	.	.	.	.
<i>Vermogen van het huishouden⁴⁾</i>					
Negatief vermogen	7	8	9	6	.
0 tot 5 000 euro	13	13	14	14	12
5 000 tot 10 000 euro	5	5	5	4	.
10 000 tot 20 000 euro	6	6	6	7	.
20 000 tot 50 000 euro	10	10	9	13	11
50 000 tot 100 000 euro	10	10	10	10	9
100 000 tot 200 000 euro	14	14	14	13	17
200 000 tot 500 000 euro	20	20	21	18	22
500 000 tot 1 miljoen euro	6	6	5	5	7
1 miljoen euro en meer	3	.	3	.	.
Onbekend	5	5	4	6	.

¹⁾ Persoonlijk bruto-inkomen is de som van het inkomen uit arbeid en eigen onderneming, plus inkomensverzekeringen en sociale voorzieningen.

²⁾ Onder deze categorie vallen ook negatieve inkomsten uit arbeid van personen.

³⁾ Besteedbaar inkomen van het huishouden is het gestandaardiseerde bruto-huishoudinkomen verminderd met inkomensoverdrachten, inkomensverzekeringen, ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. De standaardisatie houdt rekening met de het aantal personen en hun leeftijden binnen het huishouden.

⁴⁾ Wegens het ontbreken van Vermogensgegevens voor 2009, zijn vermogensgegevens over 2008 als proxy gekoppeld aan de EBB jaargang 2009.

Tabel B9

Kunstenaars, personen werkzaam in overige creatieve beroepen, personen werkzaam op een hoger beroepsniveau en werkzame personen naar provincie en meest voorkomende COROP-gebieden, gemiddelden 2007-2009

	Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen
		totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus		
x 1 000						
Totaal	130	184	76	107	2 323	8 274
Groningen	4	8	2	6	74	281
w.o.						
overig Groningen	3	6	2	4	59	194
Friesland	3	6	2	4	66	313
w.o.						
Noord-Friesland	2	3	.	3	35	161
Drenthe	2	4	1	3	51	230
Overijssel	7	15	5	9	135	561
w.o.						
Noord-Overijssel	2	4	2	2	45	182
Zuidwest-Overijssel	1	2	1	.	21	75
Twente	4	9	2	6	68	303
Gelderland	13	20	9	11	267	997
w.o.						
Veluwe	4	5	2	3	86	327
Achterhoek	2	4	1	2	41	197
Agglomeratie Arnhem en Nijmegen	7	9	5	4	115	353
Zuidwest-Gelderland	1	2	.	1	26	120
Utrecht	12	15	8	7	233	642
w.o.						
Utrecht	12	15	8	7	233	642
Noord-Holland	38	37	18	20	459	1 390
w.o.						
Kop van Noord-Holland	2	3	1	2	37	183
Alkmaar e.o.	2	2	.	.	33	115
Agglomeratie Haarlem	2	3	1	2	39	104
Amsterdam	27	22	12	11	274	702
Het Gooi en Vechtstreek	3	5	2	3	39	115
Zuid-Holland	26	36	15	21	510	1 721
w.o.						
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	2	5	2	3	68	208
Agglomeratie 's-Gravenhage	8	9	4	6	137	390
Deift en Westland	2	3	1	1	33	116
Oost-Zuid-Holland	2	3	1	1	41	158
Rijnmond	10	13	5	8	184	658
Zuidoost Zuid-Holland	2	3	1	2	47	192
Zeeland	2	3	1	2	38	180
w.o.						
overig Zeeland	1	2	.	2	28	130
Noord-Brabant	17	26	11	15	323	1 241
w.o.						
West-Noord-Brabant	3	6	2	3	76	311
Midden-Noord-Brabant	3	6	2	3	59	231
Noordoost-Noord-Brabant	5	6	3	4	81	326
Zuidoost-Noord-Brabant	6	8	4	5	106	372
Limburg	6	11	4	7	121	532
w.o.						
Noord-Limburg	1	3	1	2	27	140
Midden-Limburg	1	2	.	1	25	110
Zuid-Limburg	3	7	3	4	69	282
Flevoland	1	3	1	2	47	186
w.o.						
Flevoland	1	3	1	2	47	186

Kunstenaars	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen			Personen werkzaam op een hoger beroepsniveau	Werkzame personen	Kunstenaars t.o.v. werkzame personen	Personen werkzaam in overige creatieve beroepen
	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus				
%							
100	100	100	100	100	100	2	2
3	4	3	5	3	3	1	3
3	4	3	4	3	3	2	3
2	3	2	4	3	4	1	2
1	2	.	3	2	2	1	2
1	2	2	2	2	3	1	2
6	8	7	9	6	7	1	3
2	2	2	2	2	2	1	2
1	1	2	.	1	1	2	2
3	5	3	6	3	4	1	3
10	11	12	11	11	12	1	2
3	3	3	3	4	4	1	2
1	2	2	2	2	3	1	2
5	5	6	4	5	5	2	3
1	1	.	1	1	2	1	2
9	8	10	6	10	8	2	2
10	8	10	7	11	8	2	2
29	20	23	18	20	17	3	3
2	2	2	2	2	2	1	2
1	1	.	.	2	2	1	2
2	2	2	2	2	1	2	3
22	13	16	11	13	9	4	3
2	3	3	3	2	2	3	4
20	19	19	20	22	21	1	2
2	3	3	3	3	3	1	2
6	5	5	6	6	5	2	2
1	2	2	1	2	2	1	2
2	2	2	1	2	2	1	2
8	8	7	8	8	9	2	2
1	2	2	2	2	3	1	2
1	2	1	2	2	2	1	2
1	1	.	2	1	2	1	2
13	14	14	14	14	15	1	2
2	3	3	3	3	4	1	2
3	3	3	3	3	3	1	2
4	4	4	4	4	4	1	2
5	5	5	5	5	5	2	2
4	6	6	7	5	6	1	2
1	2	2	2	1	2	1	2
1	1	.	1	1	1	1	2
3	4	3	4	3	4	1	2
1	2	1	2	2	2	1	2
1	2	1	2	2	2	1	2

Tabel B10
Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar al dan niet werkzaam als kunstenaar naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering en uitkeringspositie, gemiddelden 2007–2009

	Totaal	Nationale definitie van arbeidsmarktpositie						Internationale definitie van arbeidsmarktpositie				
		Personen behorend tot de werkzame beroepsbevolking		Personen behorend tot de werkloze beroepsbevolking ¹⁾		Personen behorend tot de niet-werkzame beroepsbevolking ¹⁾		Personen behorend tot de werkzame beroepsbevolking		Personen behorend tot de werkloze beroepsbevolking ²⁾		Personen bejpremd tot de niet-werkzame beroepsbevolking ²⁾
		Personen werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	Personen niet werkzaam als kunstenaar	
		x 1 000										
Totaal	10 993	120	7 307	1	339	9	3 217	130	8 144	297	2 422	
<i>Geslacht</i>												
Mannen	5 530	76	4 141	.	164	4	1 145	80	4 438	150	863	
Vrouwen	5 462	44	3 165	.	175	5	2 072	50	3 706	147	1 559	
<i>Leeftijd</i>												
15–24 jaar	1 977	7	806	.	86	2	1 077	9	1 293	98	577	
25–34 jaar	2 000	32	1 660	.	64	1	243	33	1 713	49	205	
35–44 jaar	2 533	37	2 059	.	74	2	361	39	2 148	56	290	
45–54 jaar	2 396	28	1 840	.	69	2	458	30	1 939	53	374	
55–64 jaar	2 086	16	942	.	46	2	1 079	19	1 051	39	976	
<i>Herkomstgroepering</i>												
Autochtonen	8 724	94	5 968	.	223	6	2 431	102	6 660	192	1 770	
Westerse allochtonen	1 028	18	660	.	40	2	308	20	724	35	248	
Niet-westerse allochtonen	1 223	7	668	.	75	.	472	8	747	69	399	
Onbekend	18	.	11	.	.	.	6	.	12	.	5	
<i>Uitkeringspositie</i>												
Bijstandsuitkering	303	3	29	.	44	.	227	4	40	36	224	
w.o. WWIK uitkering	3	2	.	.	.	.	.	2	.	.	.	
Werkloosheidsuitkering	200	2	47	.	92	.	59	2	58	77	62	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	677	3	173	.	16	.	484	4	198	14	462	
		%										
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
<i>Geslacht</i>												
Mannen	50	63	57	.	48	42	36	62	54	51	36	
Vrouwen	50	37	43	.	52	58	64	38	46	49	64	
<i>Leeftijd</i>												
15–24 jaar	18	6	11	.	25	24	33	7	16	33	24	
25–34 jaar	18	26	23	.	19	16	8	26	21	17	8	
35–44 jaar	23	31	28	.	22	17	11	30	26	19	12	
45–54 jaar	22	23	25	.	20	18	14	23	24	18	15	
55–64 jaar	19	14	13	.	14	25	34	14	13	13	40	
<i>Herkomstgroepering</i>												
Autochtonen	79	79	82	.	66	72	76	78	82	65	73	
Westerse allochtonen	9	15	9	.	12	20	10	15	9	12	10	
Niet-westerse allochtonen	11	6	9	.	22	.	15	6	9	23	16	
Onbekend	0	.	0	.	.	.	0	.	0	.	0	
<i>Uitkeringspositie³⁾</i>												
Bijstandsuitkering	3	3	0	.	13	.	7	3	0	12	9	
w.o. WWIK uitkering	0	2	.	.	.	.	.	2	.	.	.	
Werkloosheidsuitkering	2	1	1	.	27	.	2	2	1	26	3	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	6	2	2	.	5	.	15	3	2	5	19	

¹⁾ Personen met een baan voor ten minste 12 uur per week behoren volgens de nationale definitie tot de werkzame beroepsbevolking. Personen die volgens de nationale definitie behoren tot de niet-beroepsbevolking of de werkloze beroepsbevolking kunnen een baan van minder dan 12 uur per week hebben en daarmee wel werkzaam zijn als kunstenaar.

²⁾ In de internationale definitie ligt de grens voor de werkzame beroepsbevolking bij een baan van 1 uur in de week. Personen die volgens de internationale definitie behoren tot de niet-beroepsbevolking of de werkloze beroepsbevolking kunnen daarom niet werkzaam zijn als kunstenaar.

³⁾ Een persoon kan op hetzelfde moment meerdere uitkeringen ontvangen. Personen zijn in de tabel in één categorie ingedeeld, volgens de volgende prioritering: bijstandsuitkering (inclusief WWIK), werkloosheidsuitkering, arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Tabel B11
Personen met een kunstopleiding naar soort beroep, gemiddelden 2007–2009

	Totaal		w.o. met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	
	x 1 000	%	x 1 000	%
Totaal	429	100	218	100
<i>Kunstenaarsberoepen</i>				
Totaal	77	18	60	28
w.o.				
beeldend kunstenaar; museummedewerker presentaties; mode-ontwerper; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (hoger)	24	6	22	10
boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar) ¹⁾	14	3	3	1
stedebouwkundige; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (wetenschappelijk)	9	2	9	4
instrumentalist, componist, dirigent (excl koor), songwriter	9	2	7	3
hogere kunstzinnige beroepen	5	1	5	2
binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger) ²⁾	5	1	4	2
<i>Overige creatieve beroepen</i>				
Totaal	43	10	31	14
w.o.				
docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (2e en 3e graads) ³⁾	16	4	15	7
fotograaf, film- en tv-camera-operateur, film-editor, -monteur, fotolaborant	8	2	4	2
docent humaniora, muziek, toneel, handwerken, godsdienst, bibliotheek en archief (1e graads) ³⁾	6	1	5	2
journalist, recensent, criticus; redacteur (uitgeverij bladen; hoger)	3	1	2	1
telefonist ⁴⁾	2	0	.	.
zend-, geluids-, beeldapparatuurbedieners ⁵⁾	2	0	.	.
<i>Overige (niet-creatieve) beroepen</i>				
Totaal	309	72	127	58
w.o.				
winkelbediende, markt-, straatverkoper (excl kiosk, vlees); debitant staatsloterij	21	5	5	2
docent basisonderwijs, algemeen vormende vakken	11	3	9	4
glazenwasser, interieurverzorging, keukenknecht, medewerker huishoudelijke dienst ⁶⁾	9	2	.	.
middelbare administratieve beroepen e.d. (excl. automatisering)	7	2	2	1
informatie-, systeemanalist, systeemontwerper, -programmeur; programmeur (wetenschappelijke toepassingen; administratief; hoger) ⁷⁾	7	2	4	2
bedrijfshoofd algemene leiding klein bedrijf (excl handel, horeca, landbouw) ⁸⁾	5	1	3	2
Geen beroep ⁹⁾	5	1	3	1

¹⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep boekillustrator, sneltekenaar; decor-, reclame-, grafisch ontwerper (middelbaar) op plaats 7. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 2.

²⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep binnenhuisarchitect; architect, bouwkundig ontwerper-constructeur (hoger) op plaats 5. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 6.

³⁾ Alleen docenten die zelf een kunstopleiding hebben gevolgd worden gerekend tot de categorie 'overige creatieve beroepen'. Docenten zonder kunstopleiding vallen in de categorie 'overige (niet-creatieve) beroepen'.

⁴⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep telefonist op plaats 8. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 5.

⁵⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep zend-, geluids-, beeldapparatuurbedieners op plaats 5. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 6.

⁶⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep glazenwasser, interieurverzorging, keukenknecht, medewerker huishoudelijke dienst op plaats 37. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 3.

⁷⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep informatie-, systeemanalist, systeemontwerper, -programmeur; programmeur (wetenschappelijke toepassingen; administratief; hoger) op plaats 3. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 5.

⁸⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het beroep bedrijfshoofd algemene leiding klein bedrijf (excl handel, horeca, landbouw) op plaats 4. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit beroep op plaats 7.

⁹⁾ Onder personen met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau komt het geen beroep op plaats 5. Onder personen met een kunstopleiding ongeacht het niveau van de opleiding komt dit op plaats 8.

Tabel B12
Aantal afgeronde kunstopleidingen¹⁾ van de totale werkzame bevolking, gemiddelden 2007–2009

	Totaal		w.o. met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	
	x 1 000	%	x 1 000	%
Totaal	482	100	262	100
Maaktleding, confectie	97	20	10	4
Grafische voorbereiding & grafische techniek (algemeen)	59	12	5	2
Docentenopleidingen, kunst, expressie, beeldende kunst, muziek, theater, etc.	56	12	53	20
Grafisch ontwerpen & mediadesign	43	9	23	9
Beeldende kunst, algemeen, toegepast & overig	38	8	35	13
Muziek	35	7	27	10
Bouwkundige architectuur, stedenbouw	28	6	24	9
Fotografie, film, video	21	4	9	4
Theater	19	4	16	6
Industriële vormgeving	18	4	15	6
Kunst en expressie	14	3	10	4
Binnenhuisarchitectuur	13	3	6	2
Web & multimediadesign	10	2	5	2
Kunst, expressie & audiovisueel, met techniek	8	2	3	1
Modeontwerpen	6	1	6	2
Mediatechnologie, communicatie(-media), informatie met informatica	5	1	5	2
Landschapsarchitectuur	5	1	5	2
Radio & TV productie	3	1	3	1
Kunst, expressie met management/economie/commercieel	2	0	2	1
(Beeldende) vormgeving, overig	.	.	.	.

¹⁾ Een persoon kan meerdere kunstopleidingen hebben afgerond en komt dan ook meerdere keren voor in de tabel. In totaal hebben 429 duizend personen één of meerdere kunstopleidingen afgerond. Op ten minste hbo-niveau hebben 218 duizend personen één of meerdere kunstopleidingen afgerond.

Tabel B13
Personen al dan niet werkzaam als kunstenaar, met of zonder kunstopleiding, naar geslacht, leeftijd, herkomstgroepering, gemiddelden 2007–2009

	Totaal	Persoon werkzaam als kunstenaar			Persoon niet werkzaam als kunstenaar								
		totaal	met een kunstopleiding	zonder een kunstopleiding	totaal	werkzaam in overige creatieve beroepen				werkzaam in overige (niet-creatieve) beroepen			
						met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	zonder een kunstopleiding	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	zonder een kunstopleiding	totaal
x 1 000													
Totaal	8 274	130	77	60	53	8 144	43	31	141	309	127	7 651	
<i>Geslacht</i>													
Mannen	4 518	80	46	36	34	4 438	21	14	90	126	57	4 201	
Vrouwen	3 756	50	31	24	19	3 706	22	17	51	183	70	3 450	
<i>Leeftijd</i>													
15–24 jaar	1 302	9	3	2	6	1 293	2	.	26	26	9	1 239	
25–34 jaar	1 746	33	22	17	11	1 713	9	7	37	67	32	1 599	
35–44 jaar	2 187	39	25	19	15	2 148	11	8	33	93	33	2 011	
45–54 jaar	1 968	30	17	14	13	1 939	12	9	28	73	32	1 826	
55–64 jaar	1 070	19	10	9	9	1 051	9	7	16	50	22	977	
<i>Herkomstgroepering</i>													
Autochtonen	6 762	102	62	48	40	6 660	35	26	115	257	104	6 253	
Westerse allochtonen	744	20	11	9	9	724	6	4	14	33	18	672	
Niet-westerse allochtonen	755	8	4	3	4	747	2	1	12	19	5	714	
Onbekend	13	.	.	.	.	12	.	.	.	.	.	12	
%													
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
<i>Geslacht</i>													
Mannen	55	62	60	60	65	54	49	46	64	41	45	55	
Vrouwen	45	38	40	40	35	46	51	54	36	59	55	45	
<i>Leeftijd</i>													
15–24 jaar	16	7	4	3	11	16	5	.	19	8	7	16	
25–34 jaar	21	26	29	28	21	21	21	22	26	22	25	21	
35–44 jaar	26	30	32	32	27	26	26	26	24	30	26	26	
45–54 jaar	24	23	22	23	25	24	27	29	20	24	25	24	
55–64 jaar	13	14	13	14	16	13	20	21	11	16	17	13	
<i>Herkomstgroepering</i>													
Autochtonen	82	78	80	80	75	82	83	83	81	83	82	82	
Westerse allochtonen	9	15	14	15	16	9	13	13	10	11	14	9	
Niet-westerse allochtonen	9	6	5	5	8	9	4	4	8	6	4	9	
Onbekend	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.	.	0	

Tabel B14

Kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen met kunstopleiding naar hoogstbehaalde opleiding, gemiddelden 2007-2009

	Kunstenaars		Personen werkzaam in overige creatieve beroepen		Kunstenaars		Personen werkzaam in overige creatieve beroepen	
	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau	totaal	met een kunstopleiding op ten minste hbo-niveau
	x 1 000				%			
Totaal	77	60	43	31	100	100	100	100
Kunstdocentenopleiding ¹⁾	5	5	9	9	6	8	22	29
Kunst en expressie	5	5	1	1	6	7	3	3
Beeldende kunst, algemeen, toegepast & overig	8	8	3	3	10	13	6	8
Fotografie, film, video	1	1	3	2	2	2	7	7
Grafisch ontwerpen & mediadesign, tot hbo-niveau	4	.	.	.	5	.	.	.
Grafisch ontwerpen & mediadesign, op hbo-niveau of hoger	9	9	.	.	12	15	.	.
Web & multimediadesign	1	.	.	.	2	.	.	.
Modeontwerpen	2	2	.	.	2	3	.	.
(Beeldende) vormgeving, overig	.	.	.	.	.	.	.	.
Radio & TV productie	.	.	.	.	.	.	.	.
Theater	2	2	1	1	3	4	3	4
Muziek	5	5	5	5	7	8	12	16
Mediatechnologie, communicatie(-media), informatie met informatica	.	.	.	.	.	.	.	.
Grafische voorbereiding & grafische techniek (algemeen)	4	.	.	.	5	.	.	.
Kunst, expressie met management/economie/commercieel	.	.	.	.	.	.	.	.
Kunst, expressie & audiovisueel, met techniek	.	.	1	.	.	.	3	.
Bouwkundige architectuur, stedenbouw	10	10	.	.	13	16	.	.
Binnenhuisarchitectuur	2	2	.	.	3	4	.	.
Maatklleding, confectie	.	.	2	.	.	.	4	.
Industriële vormgeving	3	3	.	.	4	5	.	.
Landschapsarchitectuur	1	1	.	.	2	2	.	.
Wel kunstopleiding, maar andere opleiding is de hoogstbehaalde	12	5	12	7	16	9	29	21

¹⁾ Hieronder vallen opleidingen tot docent, zoals kunst-, expressievakken, beeldende vorming (algemeen), tekenen, handvaardigheid, textiele werkvormen, muziek, theater, en overige expressievakken.

Tabel B15

Kunstenaars en personen werkzaam in overige creatieve beroepen zonder kunstopleiding naar hoogstbehaalde opleidingsniveau, gemiddelden 2007-2009

	Kunstenaars		Personen werkzaam in overige creatieve beroepen		Kunstenaars		Personen werkzaam in overige creatieve beroepen	
	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus	totaal	hogere en wetenschappelijke beroepsniveaus	lagere en middelbare beroepsniveaus	
	x 1 000				%			
Totaal	53	141	50	91	100	100	100	100
Totaal vmbo, mavo, havo, vwo (leerjaar 1-3) of lager	1	4	.	4	2	3	.	4
Secundair onderwijs, 1e fase, hoog (vmbo, mavo, havo, vwo leerjaar 1-3)	5	22	1	21	9	16	3	23
Secundair onderwijs, 2e fase, laag	.	5	.	5	.	4	.	6
Secundair onderwijs, 2e fase, midden (mbo-3, havo leerjaar 4-5)	7	21	3	18	13	15	6	19
Secundair onderwijs, 2e fase, hoog (vwo, propedeuse hbo en wo)	10	36	8	29	19	26	16	31
Hoger onderwijs, 1e fase, laag (kort hbo)	.	.	.	.	.	.	.	.
Hoger onderwijs, 1e fase, midden (4-jarig hbo, hbo bachelor, post-hbo)	13	31	22	8	25	22	45	9
Hoger onderwijs, 1e fase, hoog (bachelor wo)	1	2	1	1	3	2	3	1
Hoger onderwijs, 2e fase (masteropleidingen wo, post-hbo)	12	16	13	4	23	11	25	4
Hoger onderwijs, 3e fase (promotie, aio, oio, post-doctoraal)	.	.	.	.	.	.	.	.
Onbekend	1	1	.	1	2	1	.	1

Tabel C1
Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding, naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek ¹⁾
<i>Aantal</i>									
Totaal	72 820	69 250	3 570	2 500	100	730	160	70	
<i>Geslacht</i>									
Man	36 800	35 490	1 310	780	10	410	50	60	
Vrouw	36 020	33 760	2 260	1 720	100	320	110	10	
<i>Herkomstgroepering</i>									
Autochtoon	64 710	61 750	2 960	2 120	70	590	130	60	
Westers allochtoon	5 770	5 270	490	300	30	130	20	10	
Niet-westers allochtoon	2 340	2 230	120	80	10	20	10	0	
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Leeftijdsklasse in afstudeerjaar</i>									
Jonger dan 20 jaar	30	30	0	0	0	0	0	0	
20 jaar	250	250	10	0	0	0	0	0	
21 jaar	1 490	1 460	30	20	10	0	0	0	
22 jaar	4 950	4 810	140	110	20	10	10	0	
23 jaar	8 730	8 410	320	240	20	50	10	0	
24 jaar	12 710	12 230	480	380	10	80	20	0	
25 jaar	12 130	11 640	500	350	10	110	30	0	
26 jaar	8 150	7 720	430	300	10	110	10	0	
27-29 jaar	10 970	10 160	810	520	20	230	40	0	
30-34 jaar	6 040	5 550	500	310	10	120	20	40	
35 jaar en ouder	7 360	7 000	360	270	0	50	10	30	
<i>%</i>									
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	
<i>Geslacht</i>									
Man	51	51	37	31	8	56	31	91	
Vrouw	49	49	63	69	92	44	69	9	
<i>Herkomstgroepering</i>									
Autochtoon	89	89	83	85	63	81	79	85	
Westers allochtoon	8	8	14	12	29	17	15	14	
Niet-westers allochtoon	3	3	3	3	9	2	7	0	
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Leeftijdsklasse in afstudeerjaar</i>									
Jonger dan 20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	
20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	
21 jaar	2	2	1	1	8	0	0	0	
22 jaar	7	7	4	5	15	1	4	0	
23 jaar	12	12	9	9	18	6	8	0	
24 jaar	17	18	14	15	10	10	12	0	
25 jaar	17	17	14	14	10	14	20	0	
26 jaar	11	11	12	12	6	15	9	0	
27-29 jaar	15	15	23	21	20	31	24	0	
30-34 jaar	8	8	14	12	7	16	14	58	
35 jaar en ouder	10	10	10	11	0	6	8	39	

¹⁾ De opleidingsrichtingen Creatieve Industrie Techniek en Creatieve Industrie Economie leverden in 1994 nog geen afgestudeerden.

Tabel C1a

Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar arbeidsmarktpositie¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek ²⁾
<i>Aantal</i>									
Totaal ¹⁾	72 820	69 250	3 570	2 500	100	730	160	70	
Werknemers ultimo 2003	57 690	55 850	1 840	1 330	50	330	100	40	
Zelfstandigen ultimo 2003	5 790	4 720	1 070	720	20	280	30	20	
Personen met een uitkering ultimo 2003	3 390	3 050	340	250	20	50	20	0	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2003	1 610	1 520	90	60	0	20	0	0	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2003 ²⁾	4 630	4 340	290	220	10	50	10	10	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	3 110	2 920	180	90	20	60	20	0	
Werknemers ultimo 2007	53 940	52 240	1 700	1 210	50	340	80	30	
Zelfstandigen ultimo 2007	7 640	6 490	1 160	770	30	290	50	20	
Personen met een uitkering ultimo 2007	2 470	2 220	250	200	10	30	20	0	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	1 120	1 050	70	50	0	10	10	0	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	5 990	5 680	310	250	10	30	10	10	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	4 320	4 060	270	160	20	70	20	0	
<i>%</i>									
Totaal ¹⁾	100	100	100	100	100	100	100	100	
Werknemers ultimo 2003	79	81	52	53	43	45	62	55	
Zelfstandigen ultimo 2003	8	7	30	29	21	38	20	29	
Personen met een uitkering ultimo 2003	5	4	10	10	16	7	12	0	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2003	2	2	2	3	0	3	0	0	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2003 ²⁾	6	6	8	9	13	6	4	15	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	4	4	5	4	14	8	11	0	
Werknemers ultimo 2007	74	75	48	48	46	46	48	52	
Zelfstandigen ultimo 2007	10	9	32	31	27	39	28	30	
Personen met een uitkering ultimo 2007	3	3	7	8	6	4	11	0	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	2	2	2	2	0	2	4	0	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	8	8	9	10	10	4	7	15	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	6	6	7	6	16	10	12	0	

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere arbeidsmarktposities geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij een gemengde beroepspraktijk hebben en zowel werknemer als zelfstandige zijn. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de arbeidsmarktpositie niet optelt tot het totaal aantal afgestudeerden. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

²⁾ Van personen die niet als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, geen uitkering ontvangen en geen opleiding volgen, maar wel in Nederland woonachtig zijn op het peilmoment, is de arbeidsmarktpositie onbekend.

³⁾ De opleidingsrichtingen Creatieve Industrie Techniek en Creatieve Industrie Economie leverden in 1994 nog geen afgestudeerden.

Tabel C1b

Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek ¹⁾
<i>Aantal</i>									
Werknemers ultimo 2003	57 690	55 850	1 840	1 330	50	330	100	40	
Bedrijfstak ultimo 2003									
Kunsten en cultureel erfgoed	490	360	130	40	10	60	30	0	
Media en entertainmentindustrie	1 090	1 010	80	70	0	10	10	0	
creatieve zakelijke dienstverlening	740	610	130	100	0	0	0	20	
Creatieve detailhandel	50	40	10	10	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	1 570	1 560	20	10	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	110	110	10	10	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	53 630	52 160	1 470	1 090	40	260	70	20	
Werknemers ultimo 2007	53 940	52 240	1 700	1 210	50	340	80	30	
Bedrijfstak ultimo 2007									
Kunsten en cultureel erfgoed	530	400	130	50	10	50	20	0	
Media en entertainmentindustrie	910	850	60	50	0	10	10	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	640	540	100	80	0	0	0	20	
Creatieve detailhandel	40	30	10	10	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	3 440	3 410	30	20	0	10	0	0	
Overige creatieve industrie	90	80	10	10	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	48 300	46 930	1 370	1 000	40	260	50	20	
<i>%</i>									
Werknemers ultimo 2003	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2003									
Kunsten en cultureel erfgoed	1	1	7	3	11	18	25	0	
Media en entertainmentindustrie	2	2	4	5	0	2	6	0	
creatieve zakelijke dienstverlening	1	1	7	8	0	0	0	56	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	3	3	1	1	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	93	93	80	82	87	78	68	44	
Werknemers ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2007									
Kunsten en cultureel erfgoed	1	1	7	4	19	15	23	0	
Media en entertainmentindustrie	2	2	4	4	0	3	8	0	
creatieve zakelijke dienstverlening	1	1	6	6	0	0	0	53	
Creatieve detailhandel	0	0	1	1	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	6	7	2	1	0	3	0	0	
Overige creatieve industrie	0	0	1	1	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	90	90	81	83	79	79	68	47	

¹⁾ De opleidingsrichtingen Creatieve Industrie Techniek en Creatieve Industrie Economie leverden in 1994 nog geen afgestudeerden.

Tabel C1c

Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek ¹⁾
<i>Aantal</i>									
Zelfstandigen ultimo 2003	5 790	4 720	1 070	720	20	280	30	20	
Bedrijfstak ultimo 2003									
Kunsten en cultureel erfgoed	150	70	80	40	0	40	10	0	
Media en entertainmentindustrie	260	160	100	90	0	10	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	360	200	160	150	0	0	0	10	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	130	130	0	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	50	30	20	10	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	4 840	4 120	720	430	20	230	20	10	
Zelfstandigen ultimo 2007	7 640	6 490	1 160	770	30	290	50	20	
Bedrijfstak ultimo 2007									
Kunsten en cultureel erfgoed	560	210	350	190	0	130	20	0	
Media en entertainmentindustrie	430	280	160	130	0	30	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	560	320	250	230	0	0	0	10	
Creatieve detailhandel	10	10	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	310	300	10	10	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	60	40	20	20	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	5 710	5 340	370	200	20	120	20	10	
<i>%</i>									
Zelfstandigen ultimo 2003	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2003									
Kunsten en cultureel erfgoed	3	2	7	5	0	13	16	0	
Media en entertainmentindustrie	5	3	9	13	0	3	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	6	4	15	21	0	0	0	26	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	2	3	0	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	1	1	2	2	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	84	87	67	60	82	83	75	74	
Zelfstandigen ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2007									
Kunsten en cultureel erfgoed	7	3	30	25	0	46	46	0	
Media en entertainmentindustrie	6	4	14	17	0	9	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	7	5	21	30	0	0	0	65	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	4	5	1	1	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	1	1	2	2	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	75	82	32	25	79	43	46	35	

¹⁾ De opleidingsrichtingen Creatieve Industrie Techniek en Creatieve Industrie Economie leverden in 1994 nog geen afgestudeerden.

Tabel C1d

Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek ²⁾	Creatieve Industrie Economie ²⁾
<i>Aantal</i>										
Personen met een uitkering ultimo 2003	3 390	3 050	340	250	20	50	20	0		
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2003										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2003	1 480	1 330	150	90	10	30	20	0		
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2003	350	260	90	80	0	0	0	0		
Personen met een WIK-uitkering ultimo 2003	20	0	20	20	0	0	0	0		
Personen met een AO-uitkering ultimo 2003	1 680	1 580	100	80	0	20	10	0		
Personen met een uitkering ultimo 2007	2 470	2 220	250	200	10	30	20	0		
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2007										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	810	720	80	60	0	20	10	0		
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	280	200	80	70	0	10	10	0		
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	30	10	20	20	0	0	0	0		
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	1 440	1 360	80	70	0	10	0	0		
<i>%</i>										
Personen met een uitkering ultimo 2003	100	100	100	100	100	100	100	0		
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2003										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2003	44	44	44	36	82	57	80	0		
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2003	10	9	26	32	0	0	0	0		
Personen met een WIK-uitkering ultimo 2003	1	0	6	6	0	0	0	0		
Personen met een AO-uitkering ultimo 2003	49	52	29	31	0	31	25	0		
Personen met een uitkering ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	0		
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2007										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	33	33	33	29	0	55	39	0		
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	11	9	31	34	0	16	33	0		
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	1	0	8	8	0	0	0	0		
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	58	61	32	34	0	29	0	0		

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere uitkeringstypen geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering een bijstandsuitkering ontvangen. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de uitkeringstypen niet optelt tot het totaal aantal personen met een uitkering. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

²⁾ De opleidingsrichtingen Creatieve Industrie Techniek en Creatieve Industrie Economie leverden in 1994 nog geen afgestudeerden.

Tabel C1e

Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek ²⁾
	<i>Aantal</i>								
Totaal	72 820	69 250	3 570	2 500	100	730	160	70	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2003									
Minder dan 2 000 euro	2 810	2 490	310	250	10	40	10	0	
2 000 tot 10 000 euro	1 850	1 500	340	250	10	80	0	0	
10 000-20 000 euro	5 200	4 440	750	550	30	150	30	0	
20 000-30 000 euro	7 280	6 610	670	490	20	120	50	0	
30 000-40 000 euro	9 590	8 990	600	450	10	110	30	10	
40 000-50 000 euro	12 340	11 970	370	260	10	90	20	0	
50 000-60 000 euro	11 590	11 440	160	90	0	50	10	10	
Meer dan 60 000 euro	19 020	18 840	180	90	0	40	10	30	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	3 150	2 970	180	90	20	60	20	0	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007									
Minder dan 2 000 euro	2 620	2 370	260	220	10	30	0	0	
2 000 tot 10 000 euro	1 610	1 330	280	190	20	60	10	0	
10 000-20 000 euro	4 100	3 470	640	470	20	120	20	0	
20 000-30 000 euro	6 200	5 600	600	440	20	120	30	0	
30 000-40 000 euro	6 850	6 360	490	370	10	80	20	0	
40 000-50 000 euro	8 500	8 100	400	290	10	80	30	0	
50 000-60 000 euro	8 950	8 670	280	170	0	90	10	10	
Meer dan 60 000 euro	29 670	29 310	370	210	10	90	20	50	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	4 340	4 070	270	160	20	70	20	0	
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007									
Vermogen negatief	6 250	5 930	320	230	10	50	20	10	
0 tot 5 000 euro	3 250	2 830	430	320	20	50	30	0	
5 000 tot 10 000 euro	1 840	1 670	170	120	0	30	10	0	
10 000 tot 20 000 euro	2 800	2 580	220	160	10	40	10	0	
20 000 tot 50 000 euro	7 520	7 080	440	310	20	90	20	0	
50 000 tot 100 000 euro	10 570	10 120	450	320	10	110	20	10	
100 000 tot 200 000 euro	15 080	14 550	520	360	10	120	20	10	
200 000 tot 500 000 euro	15 080	14 550	540	380	10	120	10	20	
500 000 tot 1 miljoen euro	3 280	3 170	110	70	0	20	10	10	
1 miljoen euro en meer	1 380	1 350	40	20	0	10	0	0	
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	5 770	5 420	350	210	20	90	20	0	
	%								
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2003									
Minder dan 2 000 euro	4	4	9	10	13	6	4	0	
2 000 tot 10 000 euro	3	2	10	10	11	11	0	0	
10 000-20 000 euro	7	6	21	22	26	20	15	0	
20 000-30 000 euro	10	10	19	19	15	16	28	0	
30 000-40 000 euro	13	13	17	18	12	14	17	11	
40 000-50 000 euro	17	17	10	10	6	12	11	0	
50 000-60 000 euro	16	17	4	3	0	7	3	20	
Meer dan 60 000 euro	26	27	5	4	0	5	8	48	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	4	4	5	4	14	8	11	0	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007									
Minder dan 2 000 euro	4	3	7	9	8	3	0	0	
2 000 tot 10 000 euro	2	2	8	8	16	8	7	0	
10 000-20 000 euro	6	5	18	19	17	16	13	0	
20 000-30 000 euro	9	8	17	17	16	16	16	0	
30 000-40 000 euro	9	9	14	15	13	11	13	0	
40 000-50 000 euro	12	12	11	11	5	11	17	0	
50 000-60 000 euro	12	13	8	7	0	12	5	17	
Meer dan 60 000 euro	41	42	10	8	5	12	13	68	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	6	6	8	6	17	10	12	0	
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007									
Vermogen negatief	9	9	9	9	10	7	10	18	
0 tot 5 000 euro	4	4	12	13	16	7	20	0	
5 000 tot 10 000 euro	3	2	5	5	0	4	8	0	
10 000 tot 20 000 euro	4	4	6	6	9	5	4	0	
20 000 tot 50 000 euro	10	10	12	12	14	13	12	0	
50 000 tot 100 000 euro	15	15	13	13	9	15	9	11	
100 000 tot 200 000 euro	21	21	15	14	8	17	13	15	
200 000 tot 500 000 euro	21	21	15	15	8	16	5	32	
500 000 tot 1 miljoen euro	5	5	3	3	0	3	4	11	
1 miljoen euro en meer	2	2	1	1	0	1	0	0	
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	8	8	10	8	20	12	14	0	

¹⁾ Van overleden en geëmigreerde personen is het inkomen of vermogen niet van toepassing. Van een klein deel van de afgestudeerden is het inkomen of vermogen onbekend.

²⁾ De opleidingsrichtingen Creatieve Industrie Techniek en Creatieve Industrie Economie leverden in 1994 nog geen afgestudeerden.

Tabel C1f

Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek ¹⁾
<i>Aantal</i>									
Totaal	72 820	69 250	3 570	2 500	100	730	160	70	
Woonprovincie ultimo 2003									
Groningen	2 480	2 370	110	90	0	20	10	0	
Friesland	2 200	2 120	90	50	0	30	10	0	
Drenthe	1 550	1 490	50	40	0	10	0	0	
Overijssel	4 110	3 920	190	140	0	40	0	0	
Flevoland	1 270	1 230	40	30	0	10	0	0	
Gelderland	8 420	7 970	450	360	10	60	10	10	
Utrecht	7 610	7 290	320	200	10	90	20	10	
Noord-Holland	13 810	12 940	870	580	40	180	60	20	
Zuid-Holland	13 740	13 110	630	460	20	120	20	20	
Zeeland	920	900	20	10	0	10	0	0	
Noord-Brabant	10 060	9 640	420	290	10	90	10	10	
Limburg	3 550	3 360	200	160	0	30	0	10	
Woonregio ultimo 2003									
Oost-Groningen	260	250	10	10	0	0	0	0	
Delfzijl en omgeving	100	90	0	0	0	0	0	0	
Overig Groningen	2 120	2 020	100	80	0	20	10	0	
Noord-Friesland	1 130	1 080	50	40	0	10	0	0	
Zuidwest-Friesland	370	350	20	10	0	10	0	0	
Zuidoost-Friesland	700	690	10	10	0	0	0	0	
Noord-Drenthe	790	770	20	20	0	0	0	0	
Zuidoost-Drenthe	390	380	10	10	0	0	0	0	
Zuidwest-Drenthe	360	340	20	20	0	0	0	0	
Noord-Overijssel	1 320	1 250	70	50	0	20	0	0	
Zuidwest-Overijssel	660	620	30	30	0	0	0	0	
Twente	2 140	2 050	90	70	0	20	0	0	
Veluwe	2 210	2 150	60	40	0	10	0	0	
Achterhoek	1 230	1 160	60	50	0	10	0	0	
Arnhem/Nijmegen	4 140	3 830	310	250	10	30	10	0	
Zuidwest-Gelderland	840	820	20	10	0	0	0	0	
Utrecht	7 610	7 290	320	200	10	90	20	10	
Kop van Noord-Holland	1 010	980	30	20	0	10	0	0	
Alkmaar en omgeving	970	930	40	20	0	20	0	0	
IJmond	610	600	10	10	0	0	0	0	
Agglomeratie Haarlem	1 320	1 260	60	40	0	10	0	0	
Zaanstreek	480	460	20	10	0	10	0	0	
Groot-Amsterdam	8 080	7 430	650	450	30	100	50	10	
Het Gooi en Vechtstreek	1 330	1 270	60	30	0	30	0	0	
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	2 090	2 030	60	40	0	10	0	0	
Agglomeratie 's-Gravenhage	3 680	3 480	200	140	0	40	10	10	
Delft en Westland	930	900	30	20	0	10	0	0	
Oost-Zuid-Holland	1 310	1 270	50	30	0	10	0	0	
Groot-Rijnmond	4 570	4 300	270	200	10	40	10	10	
Zuidoost-Zuid-Holland	1 160	1 130	30	20	0	10	0	0	
Zeeuwsch-Vlaanderen	200	190	10	10	0	0	0	0	
Overig Zeeland	720	710	10	10	0	0	0	0	
West-Noord-Brabant	2 420	2 320	100	70	0	20	0	0	
Midden-Noord-Brabant	1 740	1 650	90	60	0	20	0	0	
Noordoost-Noord-Brabant	2 660	2 550	110	80	10	20	10	0	
Zuidoost-Noord-Brabant	3 240	3 130	110	80	0	20	10	0	
Noord-Limburg	830	800	30	30	0	0	0	0	
Midden-Limburg	780	750	40	30	0	10	0	0	
Zuid-Limburg	1 940	1 820	130	110	0	20	0	0	
Flevoland	1 270	1 230	40	30	0	10	0	0	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	3 110	2 920	180	90	20	60	20	0	
Woonprovincie ultimo 2007									
Groningen	2 270	2 170	110	80	0	20	10	0	
Friesland	2 300	2 210	90	60	0	30	10	0	
Drenthe	1 710	1 660	50	40	0	10	0	0	
Overijssel	4 180	3 990	190	140	0	40	10	0	
Flevoland	1 260	1 230	40	20	0	10	0	0	
Gelderland	8 590	8 140	450	360	10	60	10	10	
Utrecht	7 520	7 210	320	190	10	100	20	10	
Noord-Holland	13 090	12 240	850	560	40	170	60	20	
Zuid-Holland	12 950	12 360	590	430	20	120	10	20	
Zeeland	980	950	30	20	0	10	0	0	
Noord-Brabant	10 080	9 670	410	290	10	80	20	10	
Limburg	3 570	3 380	190	160	0	20	0	10	

Tabel C1f (vervolg)

Personen die in 1994 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek ¹⁾
<i>Aantal</i>									
Woonregio ultimo 2007									
Oost-Groningen	270	260	10	10	0	0	0	0	0
Delfzijl en omgeving	90	90	0	0	0	0	0	0	0
Overig Groningen	1 900	1 810	90	70	0	20	10	0	0
Noord-Friesland	1 170	1 120	50	40	0	10	0	0	0
Zuidwest-Friesland	380	370	20	10	0	10	0	0	0
Zuidoost-Friesland	740	720	20	10	0	0	0	0	0
Noord-Drenthe	910	880	20	20	0	10	0	0	0
Zuidoost-Drenthe	420	410	10	10	0	0	0	0	0
Zuidwest-Drenthe	390	370	20	20	0	0	0	0	0
Noord-Overijssel	1 350	1 290	70	40	0	20	0	0	0
Zuidwest-Overijssel	690	650	40	30	0	0	0	0	0
Twente	2 140	2 050	90	60	0	20	0	0	0
Veluwe	2 320	2 250	60	50	0	10	0	0	0
Achterhoek	1 390	1 320	70	50	0	20	0	0	0
Arnhem/Nijmegen	4 010	3 710	290	240	10	30	10	0	0
Zuidwest-Gelderland	890	860	30	20	0	10	0	0	0
Utrecht	7 520	7 210	320	190	10	100	20	10	0
Kop van Noord-Holland	1 010	980	30	20	0	10	0	0	0
Alkmaar en omgeving	990	960	30	20	0	10	0	0	0
IJmond	650	640	10	10	0	0	0	0	0
Agglomeratie Haarlem	1 400	1 320	70	50	0	20	0	0	0
Zaanstreek	480	450	30	20	0	10	0	0	0
Groot-Amsterdam	7 100	6 500	600	420	30	90	50	10	0
Het Gooi en Vechtstreek	1 460	1 400	70	40	0	30	0	0	0
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	1 950	1 890	60	40	0	20	0	0	0
Agglomeratie 's-Gravenhage	3 520	3 340	180	140	0	40	0	0	0
Delft en Westland	850	820	30	20	0	10	0	0	0
Oost-Zuid-Holland	1 280	1 240	40	30	0	10	0	0	0
Groot-Rijnmond	4 260	4 010	250	180	10	40	10	10	0
Zuidoost-Zuid-Holland	1 100	1 070	30	20	0	10	0	0	0
Zeeuwsch-Vlaanderen	210	200	10	10	0	0	0	0	0
Overig Zeeland	760	750	20	10	0	0	0	0	0
West-Noord-Brabant	2 400	2 310	100	70	0	20	0	0	0
Midden-Noord-Brabant	1 730	1 650	80	60	0	20	0	0	0
Noordoost-Noord-Brabant	2 700	2 590	120	90	0	20	10	0	0
Zuidoost-Noord-Brabant	3 240	3 120	110	80	0	20	10	0	0
Noord-Limburg	860	830	30	30	0	0	0	0	0
Midden-Limburg	800	760	30	20	0	10	0	0	0
Zuid-Limburg	1 910	1 790	120	100	0	10	0	0	0
Flevoland	1 260	1 230	40	20	0	10	0	0	0
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	4 320	4 060	270	160	20	70	20	0	0

¹⁾ De opleidingsrichtingen Creatieve Industrie Techniek en Creatieve Industrie Economie leverden in 1994 nog geen afgestudeerden.

Tabel C2
Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding, naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek
<i>Aantal</i>									
Totaal	73 640	70 270	3 380	2 150	40	810	230	40	110
<i>Geslacht</i>									
Man	34 700	33 330	1 370	720	0	450	70	40	90
Vrouw	38 940	36 930	2 010	1 420	40	360	160	0	20
<i>Herkomstgroepering</i>									
Autochtoon	64 680	61 900	2 780	1 810	30	630	180	30	110
Westers allochtoon	5 500	5 040	460	260	10	140	40	10	0
Niet-westers allochtoon	3 460	3 320	140	80	0	50	10	0	0
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Leeftijdsklasse in afstudeerjaar</i>									
Jonger dan 20 jaar	10	10	0	0	0	0	0	0	0
20 jaar	60	50	10	0	0	0	10	0	0
21 jaar	2 070	2 010	60	30	0	10	20	0	0
22 jaar	6 830	6 610	220	150	0	30	20	0	10
23 jaar	11 790	11 370	420	300	10	60	30	0	10
24 jaar	13 080	12 590	490	350	10	90	30	0	20
25 jaar	11 150	10 650	500	330	0	120	30	0	20
26 jaar	8 270	7 800	460	290	0	120	20	0	20
27-29 jaar	10 950	10 250	710	400	0	240	30	0	30
30-34 jaar	4 130	3 860	270	130	0	100	10	20	0
35 jaar en ouder	5 310	5 070	240	170	0	30	20	10	0
<i>%</i>									
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Geslacht</i>									
Man	47	47	41	34	0	55	32	92	79
Vrouw	53	53	59	66	95	45	68	0	21
<i>Herkomstgroepering</i>									
Autochtoon	88	88	82	84	62	77	78	76	96
Westers allochtoon	7	7	14	12	29	17	18	21	0
Niet-westers allochtoon	5	5	4	4	0	6	4	0	0
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Leeftijdsklasse in afstudeerjaar</i>									
Jonger dan 20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20 jaar	0	0	0	0	0	0	4	0	0
21 jaar	3	3	2	2	0	1	7	0	0
22 jaar	9	9	6	7	0	4	11	0	7
23 jaar	16	16	12	14	33	8	15	0	11
24 jaar	18	18	15	16	12	11	12	0	16
25 jaar	15	15	15	15	0	15	13	0	16
26 jaar	11	11	14	14	0	15	10	0	20
27-29 jaar	15	15	21	19	0	29	15	0	28
30-34 jaar	6	5	8	6	0	13	4	55	0
35 jaar en ouder	7	7	7	8	0	4	9	37	0

¹⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 1998 nog geen afgestudeerden.

Tabel C2a

Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar arbeidsmarktpositie¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ³⁾
<i>Aantal</i>										
Totaal ¹⁾	73 640	70 270	3 380	2 150	40	810	230	40	110	
Werknemers ultimo 2003	62 540	60 710	1 830	1 180	20	390	150	20	70	
Zelfstandigen ultimo 2003	3 970	2 980	990	610	10	290	40	20	20	
Personen met een uitkering ultimo 2003	2 640	2 350	290	210	0	50	30	0	10	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2003	3 090	2 910	170	110	0	50	10	0	0	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2003 ²⁾	2 890	2 680	210	140	10	50	20	0	10	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	2 990	2 800	200	110	10	70	10	0	10	
Werknemers ultimo 2007	58 230	56 550	1 690	1 100	20	340	130	20	70	
Zelfstandigen ultimo 2007	6 240	5 130	1 110	660	10	330	60	20	30	
Personen met een uitkering ultimo 2007	1 770	1 570	200	150	0	40	20	0	0	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	1 630	1 530	100	60	0	20	10	0	0	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	4 150	3 930	220	160	0	30	10	0	0	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	4 550	4 270	280	150	0	100	20	0	10	
<i>%</i>										
Totaal ¹⁾	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Werknemers ultimo 2003	85	86	54	55	57	48	64	53	66	
Zelfstandigen ultimo 2003	5	4	29	28	17	36	18	45	18	
Personen met een uitkering ultimo 2003	4	3	9	10	0	6	14	0	6	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2003	4	4	5	5	0	6	4	0	0	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2003 ²⁾	4	4	6	6	14	6	7	0	6	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	4	4	6	5	12	8	5	0	4	
Werknemers ultimo 2007	79	80	50	51	48	42	56	53	66	
Zelfstandigen ultimo 2007	8	7	33	31	33	41	27	39	26	
Personen met een uitkering ultimo 2007	2	2	6	7	0	4	7	0	0	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	2	2	3	3	0	3	4	0	0	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	6	6	6	8	0	4	6	0	0	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	6	6	8	7	0	13	7	0	4	

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere arbeidsmarktposities geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij een gemengde beroepspraktijk hebben en zowel werknemer als zelfstandige zijn. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de arbeidsmarktpositie niet optelt tot het totaal aantal afgestudeerden. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

²⁾ Van personen die niet als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, geen uitkering ontvangen en geen opleiding volgen, maar wel in Nederland woonachtig zijn op het peilmoment, is de arbeidsmarktpositie onbekend.

³⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 1998 nog geen afgestudeerden.

Tabel C2b

Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek
<i>Aantal</i>									
Werknemers ultimo 2003	62 540	60 710	1 830	1 180	20	390	150	20	70
Bedrijfstak ultimo 2003									
Kunsten en cultureel erfgoed	480	340	150	40	10	60	40	0	0
Media en entertainmentindustrie	1 200	1 120	80	60	0	10	10	0	0
Creatieve zakelijke dienstverlening	1 190	1 040	150	130	0	0	0	20	10
Creatieve detailhandel	40	30	10	10	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	1 570	1 550	20	10	0	10	0	0	10
Overige creatieve industrie	130	110	20	20	0	0	0	0	0
Overige economische activiteiten	57 920	56 520	1 400	920	20	310	90	10	60
Werknemers ultimo 2007	58 230	56 550	1 690	1 100	20	340	130	20	70
Bedrijfstak ultimo 2007									
Kunsten en cultureel erfgoed	490	360	130	40	0	50	40	0	0
Media en entertainmentindustrie	1 090	1 030	60	50	0	10	10	0	0
Creatieve zakelijke dienstverlening	1 010	890	130	110	0	0	0	10	0
Creatieve detailhandel	30	30	0	0	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	3 330	3 280	50	20	0	10	0	0	10
Overige creatieve industrie	100	80	10	10	0	0	0	0	0
Overige economische activiteiten	52 180	50 870	1 310	880	20	270	80	10	60
<i>%</i>									
Werknemers ultimo 2003	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bedrijfstak ultimo 2003									
Kunsten en cultureel erfgoed	1	1	8	3	25	16	30	0	0
Media en entertainmentindustrie	2	2	4	5	0	2	5	0	0
Creatieve zakelijke dienstverlening	2	2	8	11	0	0	0	75	7
Creatieve detailhandel	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	3	3	1	1	0	1	0	0	8
Overige creatieve industrie	0	0	1	2	0	0	0	0	0
Overige economische activiteiten	93	93	76	78	71	80	63	25	80
Werknemers ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bedrijfstak ultimo 2007									
Kunsten en cultureel erfgoed	1	1	8	3	0	16	27	0	0
Media en entertainmentindustrie	2	2	4	4	0	1	4	0	0
Creatieve zakelijke dienstverlening	2	2	7	10	0	0	0	65	0
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	6	6	3	2	0	3	0	0	15
Overige creatieve industrie	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Overige economische activiteiten	90	90	78	80	85	80	65	35	74

¹⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 1998 nog geen afgestudeerden.

Tabel C2c

Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ¹⁾
<i>Aantal</i>										
Zelfstandigen ultimo 2003	3 970	2 980	990	610	10	290	40	20	20	
Bedrijfstak ultimo 2003										
Kunsten en cultureel erfgoed	140	70	70	30	0	30	10	0	0	
Media en entertainmentindustrie	180	120	60	50	0	10	0	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	270	130	130	120	0	10	0	10	0	
Creatieve detailhandel	10	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	110	100	10	10	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	50	30	20	20	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	3 230	2 530	700	390	10	240	30	10	10	
Zelfstandigen ultimo 2007	6 240	5 130	1 110	660	10	330	60	20	30	
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	560	180	380	190	0	160	30	0	0	
Media en entertainmentindustrie	380	250	130	100	0	30	10	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	490	260	220	200	0	0	0	10	10	
Creatieve detailhandel	10	10	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	260	250	20	10	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	60	50	20	10	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	4 480	4 140	340	140	10	140	20	0	20	
<i>%</i>										
Zelfstandigen ultimo 2003	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2003										
Kunsten en cultureel erfgoed	4	2	7	5	0	11	15	0	0	
Media en entertainmentindustrie	4	4	6	8	0	3	0	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	7	4	13	19	0	2	0	35	0	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	3	3	1	1	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	1	1	2	2	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	81	85	71	65	100	83	80	59	65	
Zelfstandigen ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	9	4	34	29	0	48	43	0	0	
Media en entertainmentindustrie	6	5	12	15	0	8	10	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	8	5	20	30	0	0	0	80	28	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	4	5	1	2	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	1	1	2	2	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	72	81	30	21	71	43	39	0	55	

¹⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 1998 nog geen afgestudeerden.

Tabel C2d

Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen								
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ²⁾
<i>Aantal</i>										
Personen met een uitkering ultimo 2003	2 640	2 350	290	210	0	50	30	0	10	
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2003										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2003	1 350	1240	110	60	0	20	20	0	10	
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2003	340	250	90	70	0	20	0	0	0	
Personen met een WIK-uitkering ultimo 2003	50	0	40	40	0	10	0	0	0	
Personen met een AO-uitkering ultimo 2003	1 010	950	60	50	0	10	0	0	0	
Personen met een uitkering ultimo 2007	1 770	1 570	200	150	0	40	20	0	0	
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2007										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	680	620	50	30	0	10	10	0	0	
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	200	140	60	50	0	10	10	0	0	
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	40	10	30	20	0	0	0	0	0	
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	910	840	70	50	0	10	0	0	0	
<i>%</i>										
Personen met een uitkering ultimo 2003	100	100	100	100	0	100	100	0	100	
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2003										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2003	51	53	37	29	0	35	74	0	100	
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2003	13	11	31	36	0	31	0	0	0	
Personen met een WIK-uitkering ultimo 2003	2	0	15	17	0	17	0	0	0	
Personen met een AO-uitkering ultimo 2003	38	40	22	23	0	27	0	0	0	
Personen met een uitkering ultimo 2007	100	100	100	100	0	100	100	0	0	
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2007										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	38	40	26	20	0	34	47	0	0	
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	11	9	30	31	0	23	35	0	0	
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	2	1	13	14	0	0	0	0	0	
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	51	54	33	36	0	37	0	0	0	

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere uitkeringstypen geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering een bijstandsuitkering ontvangen. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de uitkeringstypen niet optelt tot het totaal aantal personen met een uitkering. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

²⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 1998 nog geen afgestudeerden.

Tabel C2e

Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen								
		Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ²⁾
<i>Aantal</i>										
Totaal	73 640	70 270	3 380	2 150	40	810	230	40	110	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2003										
Minder dan 2 000 euro	1 860	1 640	220	140	10	50	20	0	0	
2 000 tot 10 000 euro	1 650	1 290	360	240	10	100	10	0	0	
10 000-20 000 euro	4 580	3 780	800	510	10	220	50	0	10	
20 000-30 000 euro	7 820	7 080	750	490	10	170	60	0	10	
30 000-40 000 euro	17 600	17 000	590	420	0	100	40	10	30	
40 000-50 000 euro	17 210	16 940	270	150	0	60	20	10	30	
50 000-60 000 euro	11 060	10 960	100	50	0	20	10	10	10	
Meer dan 60 000 euro	8 810	8 720	90	30	0	30	10	10	10	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	3 070	2 870	200	110	10	70	10	0	10	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007										
Minder dan 2 000 euro	1 880	1 700	180	130	0	30	10	0	0	
2 000 tot 10 000 euro	1 390	1 120	270	180	0	70	10	0	0	
10 000-20 000 euro	3 720	3 130	590	380	10	160	40	0	10	
20 000-30 000 euro	6 730	6 120	610	400	10	140	40	0	10	
30 000-40 000 euro	8 500	7 990	510	340	10	120	40	0	10	
40 000-50 000 euro	11 920	11 440	490	330	0	90	40	10	30	
50 000-60 000 euro	10 830	10 630	200	110	0	50	20	0	20	
Meer dan 60 000 euro	24 100	23 850	250	110	0	60	20	20	30	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	4 570	4 290	280	150	0	100	20	0	10	
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007										
Vermogen negatief	9 200	8 850	350	230	10	50	30	10	20	
0 tot 5 000 euro	5 090	4 550	540	380	0	100	50	0	10	
5000 tot 10000 euro	2 900	2 680	220	140	10	60	10	0	10	
10000 tot 20000 euro	4 690	4 390	290	180	0	70	30	0	10	
20 000 tot 50 000 euro	11 140	10 650	490	300	10	130	40	10	20	
50 000 tot 100 000 euro	11 230	10 850	380	240	10	100	20	0	20	
100 000 tot 200 000 euro	11 240	10 900	340	200	0	100	20	10	10	
200 000 tot 500 000 euro	9 020	8 720	300	200	0	70	10	10	10	
500 000 tot 1 miljoen euro	1 780	1 730	50	30	0	10	0	0	0	
1 miljoen euro en meer	770	750	20	20	0	0	0	0	0	
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	6 600	6 200	400	230	10	130	30	0	10	
%										
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2003										
Minder dan 2 000 euro	3	2	6	7	12	6	7	0	0	
2 000 tot 10 000 euro	2	2	11	11	14	12	6	0	0	
10 000-20 000 euro	6	5	24	24	26	27	20	0	13	
20 000-30 000 euro	11	10	22	23	29	20	27	0	11	
30 000-40 000 euro	24	24	18	19	0	12	18	21	23	
40 000-50 000 euro	23	24	8	7	0	7	9	16	29	
50 000-60 000 euro	15	16	3	2	0	3	4	18	9	
Meer dan 60 000 euro	12	12	3	1	0	4	4	29	5	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	4	4	6	5	12	9	5	0	4	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007										
Minder dan 2 000 euro	3	2	5	6	0	4	4	0	0	
2 000 tot 10 000 euro	2	2	8	9	0	8	5	0	0	
10 000-20 000 euro	5	4	18	18	21	19	16	0	6	
20 000-30 000 euro	9	9	18	19	31	17	18	0	9	
30 000-40 000 euro	12	11	15	16	12	14	18	0	6	
40 000-50 000 euro	16	16	14	15	0	11	16	16	22	
50 000-60 000 euro	15	15	6	5	0	6	7	0	20	
Meer dan 60 000 euro	33	34	7	5	0	8	10	58	27	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	6	6	8	7	0	13	7	0	4	
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007										
Vermogen negatief	12	13	10	11	14	7	14	18	21	
0 tot 5 000 euro	7	6	16	18	0	12	20	0	12	
5 000 tot 10 000 euro	4	4	6	6	14	7	4	0	4	
10 000 tot 20 000 euro	6	6	9	9	0	9	11	0	9	
20 000 tot 50 000 euro	15	15	15	14	14	16	16	13	18	
50 000 tot 100 000 euro	15	15	11	11	14	13	8	0	13	
100 000 tot 200 000 euro	15	16	10	9	0	12	9	21	6	
200 000 tot 500 000 euro	12	12	9	9	0	8	5	24	9	
500 000 tot 1 miljoen euro	2	2	1	2	0	1	0	0	0	
1 miljoen euro en meer	1	1	1	1	0	0	0	0	0	
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	9	9	12	11	17	15	11	0	8	

¹⁾ Van overleden en geëmigreerde personen is het inkomen of vermogen niet van toepassing. Van een klein deel van de afgestudeerden is het inkomen of vermogen onbekend.

²⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 1998 nog geen afgestudeerden.

Tabel C2f

Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ¹⁾
	<i>Aantal</i>									
Totaal	73 640	70 270	3 380	2150	40	810	230	40	110	
Woonprovincie ultimo 2003										
Groningen	2 620	2 480	140	90	0	40	10	0	0	
Friesland	2 180	2 070	120	100	0	10	0	0	0	
Drenthe	1 310	1 280	30	20	0	10	0	0	0	
Overijssel	4 550	4 360	200	110	0	70	10	0	0	
Flevoland	1 090	1 070	20	10	0	10	0	0	0	
Gelderland	7 640	7 350	290	200	10	50	30	0	10	
Utrecht	7 680	7 370	310	170	0	110	20	0	10	
Noord-Holland	14 270	13 430	850	540	10	170	110	0	30	
Zuid-Holland	14 640	14 020	620	380	10	140	30	20	40	
Zeeland	920	890	30	20	0	10	0	0	0	
Noord-Brabant	10 180	9 770	410	270	10	90	20	10	20	
Limburg	3 570	3 380	180	130	0	50	0	0	0	
Woonregio ultimo 2003										
Oost-Groningen	300	290	10	0	0	10	0	0	0	
Delfzijl en omgeving	100	90	0	0	0	0	0	0	0	
Overig Groningen	2 230	2 100	130	90	0	30	10	0	0	
Noord-Friesland	1 220	1 140	80	70	0	0	0	0	0	
Zuidwest-Friesland	340	320	20	10	0	0	0	0	0	
Zuidoost-Friesland	630	600	20	20	0	10	0	0	0	
Noord-Drenthe	600	580	10	10	0	0	0	0	0	
Zuidoost-Drenthe	370	360	10	0	0	0	0	0	0	
Zuidwest-Drenthe	350	340	10	10	0	0	0	0	0	
Noord-Overijssel	1 570	1 490	80	40	0	30	10	0	0	
Zuidwest-Overijssel	720	690	20	20	0	10	0	0	0	
Twente	2 270	2 170	100	60	0	40	0	0	0	
Veluwe	2 030	1 990	40	30	0	10	0	0	0	
Achterhoek	1 040	1 020	20	10	0	10	0	0	0	
Arnhem/Nijmegen	3 950	3 750	200	150	0	30	20	0	10	
Zuidwest-Gelderland	620	600	20	10	0	10	0	0	0	
Utrecht	7 680	7 370	310	170	0	110	20	0	10	
Kop van Noord-Holland	950	920	30	20	0	10	0	0	0	
Alkmaar en omgeving	880	860	20	10	0	10	0	0	0	
IJmond	540	530	10	10	0	0	0	0	0	
Agglomeratie Haarlem	1 210	1 170	40	30	0	10	0	0	0	
Zaanstreek	520	500	20	10	0	10	0	0	0	
Groot-Amsterdam	9 170	8 500	670	430	10	120	100	0	20	
Het Gooi en Vechtstreek	1 010	950	60	40	0	20	0	0	0	
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	1 980	1 930	50	30	0	10	0	0	0	
Agglomeratie 's-Gravenhage	4 050	3 850	200	110	0	60	0	10	20	
Delft en Westland	910	880	30	20	0	10	0	0	10	
Oost-Zuid-Holland	1 190	1 150	30	20	0	10	0	0	0	
Groot-Rijnmond	5 320	5 040	280	190	10	50	20	10	10	
Zuidoost-Zuid-Holland	1 190	1 170	20	20	0	0	0	0	0	
Zeeuwsch-Vlaanderen	210	200	10	10	0	0	0	0	0	
Overig Zeeland	710	690	20	10	0	10	0	0	0	
West-Noord-Brabant	2 270	2 200	70	50	0	10	0	0	0	
Midden-Noord-Brabant	1 990	1 870	110	70	0	40	10	0	0	
Noordoost-Noord-Brabant	2 610	2 510	90	70	0	20	0	0	0	
Zuidoost-Noord-Brabant	3 310	3 180	130	90	0	20	10	0	10	
Noord-Limburg	790	770	30	20	0	10	0	0	0	
Midden-Limburg	730	710	30	20	0	10	0	0	0	
Zuid-Limburg	2 040	1 910	130	90	0	40	0	0	0	
Flevoland	1 090	1 070	20	10	0	10	0	0	0	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	2 990	2 800	200	110	10	70	10	0	10	
Woonprovincie ultimo 2007										
Groningen	2 350	2 220	130	80	0	30	10	0	0	
Friesland	2 230	2 110	120	100	0	10	0	0	0	
Drenthe	1 510	1 470	40	20	0	10	0	0	0	
Overijssel	4 540	4 360	190	100	0	70	10	0	0	
Flevoland	1 130	1 100	30	20	0	10	0	0	0	
Gelderland	7 680	7 400	280	200	10	50	30	0	10	
Utrecht	7 720	7 410	310	180	0	100	20	0	10	
Noord-Holland	13 650	12 810	840	540	10	160	100	0	30	
Zuid-Holland	13 790	13 200	590	370	10	130	20	20	40	
Zeeland	940	920	20	20	0	10	0	0	0	
Noord-Brabant	10 060	9 670	390	260	10	80	20	10	20	
Limburg	3 500	3 330	170	120	0	50	0	0	0	

Tabel C2f (vervolg)

Personen die in 1998 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen					
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek
<i>Aantal</i>									
Woonregio ultimo 2007									
Oost-Groningen	300	290	10	0	0	10	0	0	0
Delfzijl en omgeving	110	100	10	0	0	0	0	0	0
Overig Groningen	1 940	1 830	110	80	0	20	10	0	0
Noord-Friesland	1 180	1 100	80	70	0	0	0	0	0
Zuidwest-Friesland	370	350	20	10	0	0	0	0	0
Zuidoost-Friesland	680	660	20	20	0	10	0	0	0
Noord-Drenthe	750	730	20	10	0	10	0	0	0
Zuidoost-Drenthe	380	370	10	0	0	0	0	0	0
Zuidwest-Drenthe	390	380	10	10	0	0	0	0	0
Noord-Overijssel	1 530	1 460	70	40	0	30	10	0	0
Zuidwest-Overijssel	760	730	30	20	0	10	0	0	0
Twente	2 260	2 170	80	40	0	40	0	0	0
Veluwe	2 090	2 040	40	30	0	10	0	0	0
Achterhoek	1 150	1 120	30	20	0	10	0	0	0
Arnhem/Nijmegen	3 770	3 590	180	130	0	20	20	0	0
Zuidwest-Gelderland	680	660	20	20	0	10	0	0	0
Utrecht	7 720	7 410	310	180	0	100	20	0	10
Kop van Noord-Holland	970	940	30	20	0	0	0	0	0
Alkmaar en omgeving	950	920	30	10	0	10	0	0	0
IJmond	600	590	10	10	0	0	0	0	0
Agglomeratie Haarlem	1 310	1 260	40	30	0	10	0	0	0
Zaanstreek	510	490	20	20	0	0	0	0	0
Groot-Amsterdam	8 090	7 440	650	420	10	120	90	0	20
Het Gooi en Vechtstreek	1 230	1 170	60	40	0	20	0	0	10
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	1 870	1 810	60	30	0	20	0	0	0
Agglomeratie 's-Gravenhage	3 840	3 650	190	110	0	50	10	10	20
Delft en Westland	870	840	30	20	0	0	0	0	10
Oost-Zuid-Holland	1 210	1 170	40	30	0	10	0	0	0
Groot-Rijnmond	4 870	4 610	260	180	10	50	10	10	10
Zuidoost-Zuid-Holland	1 140	1 120	20	10	0	0	0	0	0
Zeeuwsch-Vlaanderen	210	200	10	10	0	0	0	0	0
Overig Zeeland	730	710	20	10	0	10	0	0	0
West-Noord-Brabant	2 280	2 220	70	50	0	10	0	0	0
Midden-Noord-Brabant	1 900	1 790	110	70	0	40	10	0	0
Noordoost-Noord-Brabant	2 660	2 570	90	70	0	20	0	0	0
Zuidoost-Noord-Brabant	3 210	3 090	120	80	0	20	10	0	10
Noord-Limburg	800	770	30	30	0	10	0	0	0
Midden-Limburg	780	760	20	10	0	10	0	0	0
Zuid-Limburg	1 920	1 800	120	80	0	40	0	0	0
Flevoland	1 130	1 100	30	20	0	10	0	0	0
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	4 550	4 270	280	150	0	100	20	0	10

¹⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 1998 nog geen afgestudeerden.

Tabel C3

Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding, naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ¹⁾
<i>Aantal</i>										
Totaal	76 910	73 760	3 150	1 960	50	690	200	60	190	
Geslacht										
Man	33 830	32 560	1 270	670	0	350	50	50	140	
Vrouw	43 080	41 200	1 880	1 290	50	340	150	10	50	
Herkomstgroepering										
Autochtoon	66 050	63 610	2 440	1 560	40	480	140	60	160	
Westers allochtoon	5 950	5 420	530	290	10	160	50	10	20	
Niet-westers allochtoon	4 910	4 720	190	120	0	40	10	0	10	
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Leeftijdsklasse in afstudeerjaar										
Jonger dan 20 jaar	30	20	0	0	0	0	0	0	0	
20 jaar	110	100	10	0	0	0	0	0	0	
21 jaar	3 580	3 510	60	50	0	10	10	0	0	
22 jaar	8 760	8 510	250	160	10	50	20	0	10	
23 jaar	12 300	11 900	400	260	10	80	30	0	20	
24 jaar	12 410	11 930	490	300	10	100	30	0	40	
25 jaar	10 270	9 850	420	260	10	100	20	0	40	
26 jaar	7 640	7 260	380	250	0	80	20	0	30	
27-29 jaar	9 950	9 340	610	360	10	150	40	20	30	
30-34 jaar	4 680	4 390	290	140	10	90	20	30	10	
35 jaar en ouder	7 190	6 940	250	180	0	40	10	20	10	
<i>%</i>										
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Geslacht										
Man	44	44	40	34	0	51	27	83	73	
Vrouw	56	56	60	66	94	49	73	17	27	
Herkomstgroepering										
Autochtoon	86	86	77	79	83	70	70	89	84	
Westers allochtoon	8	7	17	15	15	24	24	11	10	
Niet-westers allochtoon	6	6	6	6	0	6	6	0	6	
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Leeftijdsklasse in afstudeerjaar										
Jonger dan 20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
21 jaar	5	5	2	2	0	1	3	0	0	
22 jaar	11	12	8	8	15	7	10	0	6	
23 jaar	16	16	13	13	15	12	14	0	12	
24 jaar	16	16	15	15	25	15	14	0	21	
25 jaar	13	13	13	13	10	14	11	0	21	
26 jaar	10	10	12	13	0	11	10	0	15	
27-29 jaar	13	13	19	19	10	21	22	27	16	
30-34 jaar	6	6	9	7	10	13	7	48	5	
35 jaar en ouder	9	9	8	9	0	6	5	23	3	

1) De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 2002 nog geen afgestudeerden.

Tabel C3a

Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar arbeidsmarktpositie¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ³⁾
<i>Aantal</i>										
Totaal ¹⁾	76 910	73 760	3 150	1 960	50	690	200	60	190	
Werknemers ultimo 2003	65 190	63 290	1 900	1 190	30	370	140	40	130	
Zelfstandigen ultimo 2003	2 380	1 720	660	450	10	140	20	20	30	
Personen met een uitkering ultimo 2003	2 090	1 780	310	250	0	30	20	0	10	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2003	11 160	10 690	470	210	0	220	20	0	20	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2003 ²⁾	3 420	3 170	250	150	10	60	20	0	20	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	1 580	1 480	100	50	0	30	10	0	0	
Werknemers ultimo 2007	65 110	63 490	1 630	1 050	20	290	110	40	120	
Zelfstandigen ultimo 2007	4 540	3 540	1 000	610	10	260	60	20	40	
Personen met een uitkering ultimo 2007	1 230	1 040	190	140	0	20	20	0	0	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	3 430	3 260	170	100	0	40	10	0	10	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	3 090	2 870	220	140	10	40	20	10	20	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	3 750	3 520	230	110	10	90	10	0	10	
<i>%</i>										
Totaal ¹⁾	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Werknemers ultimo 2003	85	86	60	60	65	54	71	67	67	
Zelfstandigen ultimo 2003	3	2	21	23	13	21	11	25	15	
Personen met een uitkering ultimo 2003	3	2	10	13	0	4	8	0	6	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2003	15	14	15	11	0	32	9	0	9	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2003 ²⁾	4	4	8	8	13	8	8	0	10	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	2	2	3	3	0	5	3	0	0	
Werknemers ultimo 2007	85	86	52	53	44	42	54	59	63	
Zelfstandigen ultimo 2007	6	5	32	31	25	38	29	28	20	
Personen met een uitkering ultimo 2007	2	1	6	7	0	3	7	0	0	
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	4	4	5	5	0	6	6	0	5	
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	4	4	7	7	17	6	8	8	10	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	5	5	7	6	10	12	5	0	6	

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere arbeidsmarktposities geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij een gemengde beroepspraktijk hebben en zowel werknemer als zelfstandige zijn. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de arbeidsmarktpositie niet optelt tot het totaal aantal afgestudeerden. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

²⁾ Van personen die niet als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, geen uitkering ontvangen en geen opleiding volgen, maar wel in Nederland woonachtig zijn op het peilmoment, is de arbeidsmarktpositie onbekend.

³⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 2002 nog geen afgestudeerden.

Tabel C3b

Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ¹⁾
<i>Aantal</i>										
Werknemers ultimo 2003	65 190	63 290	1 900	1 190	30	370	140	40	130	
Bedrijfstak ultimo 2003										
Kunsten en cultureel erfgoed	500	360	130	20	10	60	40	0	10	
Media en entertainmentindustrie	980	920	60	40	0	10	0	0	10	
Creatieve zakelijke dienstverlening	1 120	1 000	120	90	0	0	0	30	0	
Creatieve detailhandel	110	90	10	10	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	1 190	1 180	10	10	0	0	0	0	10	
Overige creatieve industrie	160	120	40	40	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	61 150	59 620	1 530	990	20	300	90	20	110	
Werknemers ultimo 2007	65 110	63 490	1 630	1 050	20	290	110	40	120	
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	510	390	120	30	0	50	30	0	0	
Media en entertainmentindustrie	980	930	50	40	0	10	0	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	1 310	1 170	140	100	0	0	0	30	10	
Creatieve detailhandel	40	30	10	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	2 930	2 900	40	10	0	10	0	0	20	
Overige creatieve industrie	100	90	10	10	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	59 260	57 990	1 270	850	20	230	70	10	80	
<i>%</i>										
Werknemers ultimo 2003	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2003										
Kunsten en cultureel erfgoed	1	1	7	2	23	16	31	0	4	
Media en entertainmentindustrie	1	1	3	3	0	2	0	0	4	
Creatieve zakelijke dienstverlening	2	2	6	8	0	0	0	58	0	
Creatieve detailhandel	0	0	1	1	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	2	2	1	0	0	0	0	0	4	
Overige creatieve industrie	0	0	2	3	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	94	94	80	83	68	81	65	42	81	
Werknemers ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	1	1	7	3	0	17	28	0	0	
Media en entertainmentindustrie	2	1	3	3	0	2	0	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	2	2	8	10	0	0	0	68	10	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	5	5	2	1	0	2	0	0	16	
Overige creatieve industrie	0	0	1	1	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	91	91	78	81	81	80	67	32	68	

¹⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 2002 nog geen afgestudeerden.

Tabel C3c

Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ¹⁾
<i>Aantal</i>										
Zelfstandigen ultimo 2003	2 380	1 720	660	450	10	140	20	20	30	
Bedrijfstak ultimo 2003										
Kunsten en cultureel erfgoed	80	40	40	20	0	20	0	0	0	
Media en entertainmentindustrie	90	50	40	30	0	10	0	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	170	90	90	70	0	0	0	0	10	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	60	60	0	0	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	30	20	10	0	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	1 950	1 460	490	320	10	110	20	10	20	
Zelfstandigen ultimo 2007	4 540	3 540	1 000	610	10	260	60	20	40	
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	490	140	350	170	10	150	30	0	0	
Media en entertainmentindustrie	290	170	120	100	0	20	10	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	370	170	210	180	0	0	0	10	10	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	190	180	10	0	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	40	30	10	10	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	3 150	2 850	300	150	0	100	20	10	20	
<i>%</i>										
Zelfstandigen ultimo 2003	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2003										
Kunsten en cultureel erfgoed	3	2	6	4	0	13	0	0	0	
Media en entertainmentindustrie	4	3	6	7	0	4	0	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	7	5	13	17	0	0	0	0	21	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	2	3	0	0	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	1	1	1	0	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	82	85	74	71	83	79	91	81	66	
Zelfstandigen ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	11	4	35	27	58	55	50	0	0	
Media en entertainmentindustrie	6	5	12	16	0	6	12	0	0	
Creatieve zakelijke dienstverlening	8	5	20	30	0	0	0	67	21	
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kennisintensieve diensten	4	5	1	0	0	0	0	0	0	
Overige creatieve industrie	1	1	1	2	0	0	0	0	0	
Overige economische activiteiten	69	81	30	25	0	37	38	28	56	

¹⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 2002 nog geen afgestudeerden.

Tabel C3d

Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen								
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ²⁾
<i>Aantal</i>										
Personen met een uitkering ultimo 2003	2 090	1 780	310	250	0	30	20	0	10	
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2003										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2003	1 000	940	60	40	0	10	10	0	10	
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2003	500	460	50	40	0	0	0	0	0	
Personen met een WIK-uitkering ultimo 2003	170	0	170	150	0	10	10	0	0	
Personen met een AO-uitkering ultimo 2003	450	420	30	30	0	0	0	0	0	
Personen met een uitkering ultimo 2007	1 230	1 040	190	140	0	20	20	0	0	
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2007										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	500	470	40	30	0	0	10	0	0	
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	150	110	40	30	0	0	0	0	0	
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	90	20	80	50	0	10	10	0	0	
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	510	460	40	40	0	0	0	0	0	
<i>%</i>										
Personen met een uitkering ultimo 2003	100	100	100	100	0	100	100	0	100	
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2003										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2003	48	53	20	16	0	32	31	0	50	
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2003	24	26	15	16	0	0	0	0	0	
Personen met een WIK-uitkering ultimo 2003	8	0	55	59	0	50	44	0	0	
Personen met een AO-uitkering ultimo 2003	21	23	10	10	0	0	0	0	0	
Personen met een uitkering ultimo 2007	100	100	100	100	0	100	100	0	0	
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2007										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	41	45	19	17	0	0	40	0	0	
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	12	11	20	23	0	0	0	0	0	
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	8	2	40	37	0	67	40	0	0	
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	41	44	23	26	0	0	0	0	0	

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere uitkeringstypen geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering een bijstandsuitkering ontvangen. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de uitkeringstypen niet optelt tot het totaal aantal personen met een uitkering. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

²⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 2002 nog geen afgestudeerden.

Tabel C3e

Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen								
		Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ²⁾
<i>Aantal</i>										
Totaal	76 910	73 760	3 150	1 960	50	690	200	60	190	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2003										
Minder dan 2 000 euro	2 120	1 870	260	140	10	70	10	0	20	
2 000 tot 10 000 euro	7 350	6 580	770	500	10	190	40	0	40	
10 000-20 000 euro	11 340	10 290	1 040	680	20	220	80	0	50	
20 000-30 000 euro	18 640	18 020	620	400	10	100	60	10	50	
30 000-40 000 euro	22 890	22 640	250	140	0	50	10	20	30	
40 000-50 000 euro	7 920	7 850	70	20	0	20	0	20	10	
50 000-60 000 euro	2 990	2 970	20	10	0	10	0	10	0	
Meer dan 60 000 euro	2 010	1 990	20	10	0	0	0	10	0	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	1 660	1 550	100	60	0	30	10	0	0	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007										
Minder dan 2 000 euro	1 480	1 310	170	110	0	30	10	0	10	
2 000 tot 10 000 euro	1 570	1 280	300	200	0	60	20	0	10	
10 000-20 000 euro	3 900	3 230	670	430	10	170	40	0	20	
20 000-30 000 euro	7 170	6 550	620	430	10	110	40	0	30	
30 000-40 000 euro	14 960	14 430	530	350	10	100	40	10	40	
40 000-50 000 euro	19 140	18 740	400	240	0	70	30	20	40	
50 000-60 000 euro	12 160	12 020	130	60	0	20	10	20	30	
Meer dan 60 000 euro	12 760	12 660	100	30	0	30	10	20	20	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	3 780	3 550	230	120	10	90	10	0	10	
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007										
Vermogen negatief	10 740	10 420	320	200	10	60	20	10	30	
0 tot 5 000 euro	10 190	9 410	790	540	10	130	70	0	40	
5 000 tot 10 000 euro	5 130	4 860	280	160	10	60	20	0	20	
10 000 tot 20 000 euro	7 140	6 830	300	190	10	70	20	0	10	
20 000 tot 50 000 euro	11 740	11 350	380	230	10	100	20	10	20	
50 000 tot 100 000 euro	7 480	7 250	230	130	10	50	20	10	20	
100 000 tot 200 000 euro	7 410	7 200	210	120	0	50	10	20	10	
200 000 tot 500 000 euro	6 750	6 570	180	120	0	40	10	10	10	
500 000 tot 1 miljoen euro	1 580	1 540	50	30	0	10	0	0	0	
1 miljoen euro en meer	610	590	20	10	0	0	0	0	0	
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	8 150	7 740	400	230	10	120	20	10	30	
%										
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2003										
Minder dan 2 000 euro	3	3	8	7	10	11	5	0	10	
2 000 tot 10 000 euro	10	9	25	26	13	27	19	0	19	
10 000-20 000 euro	15	14	33	35	46	31	37	0	25	
20 000-30 000 euro	24	24	20	20	15	14	27	14	27	
30 000-40 000 euro	30	31	8	7	0	7	5	27	13	
40 000-50 000 euro	10	11	2	1	0	3	0	31	3	
50 000-60 000 euro	4	4	1	0	0	1	0	8	0	
Meer dan 60 000 euro	3	3	1	0	0	0	0	8	0	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	2	2	3	3	0	5	3	0	0	
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007										
Minder dan 2 000 euro	2	2	5	6	0	4	5	0	6	
2 000 tot 10 000 euro	2	2	9	10	0	9	11	0	3	
10 000-20 000 euro	5	4	21	22	29	25	19	0	9	
20 000-30 000 euro	9	9	20	22	25	16	21	0	14	
30 000-40 000 euro	19	20	17	18	15	14	17	11	19	
40 000-50 000 euro	25	25	13	12	0	11	12	25	23	
50 000-60 000 euro	16	16	4	3	0	3	4	25	13	
Meer dan 60 000 euro	17	17	3	2	0	4	3	25	8	
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	5	5	7	6	10	12	5	0	6	
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007										
Vermogen negatief	14	14	10	10	10	8	8	16	15	
0 tot 5 000 euro	13	13	25	27	17	20	33	0	22	
5 000 tot 10 000 euro	7	7	9	8	19	9	9	0	11	
10 000 tot 20 000 euro	9	9	10	10	15	10	8	0	7	
20 000 tot 50 000 euro	15	15	12	12	13	14	11	14	10	
50 000 tot 100 000 euro	10	10	7	7	10	7	8	9	9	
100 000 tot 200 000 euro	10	10	7	6	0	7	7	25	5	
200 000 tot 500 000 euro	9	9	6	6	0	6	2	11	4	
500 000 tot 1 miljoen euro	2	2	1	2	0	1	0	0	0	
1 miljoen euro en meer	1	1	1	1	0	0	0	0	0	
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	11	10	13	11	13	17	11	8	16	

¹⁾ Van overleden en geëmigreerde personen is het inkomen of vermogen niet van toepassing. Van een klein deel van de afgestudeerden is het inkomen of vermogen onbekend.

²⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 2002 nog geen afgestudeerden.

Tabel C3f

Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ¹⁾
	<i>Aantal</i>									
Totaal	76 910	73 760	3 150	1 960	50	690	200	60	190	
Woonprovincie ultimo 2003										
Groningen	3 500	3 370	130	100	0	20	0	0	0	
Friesland	2 250	2 180	70	50	0	10	10	0	0	
Drenthe	1 220	1 190	30	20	0	0	0	0	0	
Overijssel	4 700	4 530	180	120	0	50	10	0	10	
Flevoland	1 180	1 160	20	10	0	10	0	0	0	
Gelderland	8 480	8 190	290	190	10	60	20	0	10	
Utrecht	7 620	7 300	330	180	0	80	30	10	30	
Noord-Holland	13 600	12 880	720	410	20	160	80	10	50	
Zuid-Holland	16 560	15 850	710	400	10	170	30	20	80	
Zeeland	1 060	1 050	20	10	0	10	0	0	0	
Noord-Brabant	10 900	10 510	400	300	10	50	10	10	20	
Limburg	4 250	4 080	180	120	0	40	10	0	0	
Woonregio ultimo 2003										
Oost-Groningen	270	260	0	0	0	0	0	0	0	
Delfzijl en omgeving	100	100	0	0	0	0	0	0	0	
Overig Groningen	3 130	3 000	130	100	0	20	0	0	0	
Noord-Friesland	1 320	1 270	50	40	0	0	10	0	0	
Zuidwest-Friesland	330	320	10	10	0	0	0	0	0	
Zuidoost-Friesland	600	590	10	0	0	0	0	0	0	
Noord-Drenthe	520	500	20	20	0	0	0	0	0	
Zuidoost-Drenthe	360	360	0	0	0	0	0	0	0	
Zuidwest-Drenthe	340	330	10	0	0	0	0	0	0	
Noord-Overijssel	1 560	1 480	70	50	0	20	0	0	0	
Zuidwest-Overijssel	710	690	10	10	0	0	0	0	0	
Twente	2 440	2 350	90	60	0	30	0	0	10	
Veluwe	2 470	2 420	50	30	0	20	0	0	0	
Achterhoek	1 100	1 080	20	10	0	0	0	0	0	
Arnhem/Nijmegen	4 280	4 080	200	140	0	30	20	0	0	
Zuidwest-Gelderland	620	610	10	10	0	0	0	0	0	
Utrecht	7 620	7 300	330	180	0	80	30	10	30	
Kop van Noord-Holland	1 220	1 190	30	10	0	10	0	0	0	
Alkmaar en omgeving	910	890	30	10	0	10	0	0	0	
IJmond	620	600	20	10	0	0	0	0	0	
Agglomeratie Haarlem	1 030	990	30	20	0	0	0	0	10	
Zaanstreek	520	510	10	10	0	0	0	0	0	
Groot-Amsterdam	8 420	7 870	550	330	10	110	80	10	30	
Het Gooi en Vechtstreek	880	830	60	20	0	20	0	0	10	
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	2 290	2 230	50	30	0	10	0	0	10	
Agglomeratie 's-Gravenhage	4 120	3 870	260	110	10	90	10	10	40	
Deft en Westland	1 290	1 260	20	20	0	0	0	0	0	
Oost-Zuid-Holland	1 190	1 160	40	20	0	10	0	0	10	
Groot-Rijnmond	6 340	6 050	300	200	0	50	10	10	20	
Zuidoost-Zuid-Holland	1 340	1 290	50	30	0	10	0	0	10	
Zeeuwsch-Vlaanderen	230	220	0	0	0	0	0	0	0	
Overig Zeeland	840	830	10	10	0	0	0	0	0	
West-Noord-Brabant	2 570	2 470	100	70	0	10	0	0	10	
Midden-Noord-Brabant	2 350	2 270	80	60	0	20	0	0	0	
Noordoost-Noord-Brabant	2 670	2 570	110	90	0	10	0	0	0	
Zuidoost-Noord-Brabant	3 310	3 200	110	90	0	10	0	0	10	
Noord-Limburg	850	830	20	10	0	10	0	0	0	
Midden-Limburg	850	820	20	20	0	10	0	0	0	
Zuid-Limburg	2 560	2 420	140	90	0	30	10	0	0	
Flevoland	1 180	1 160	20	10	0	10	0	0	0	
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2003	1 580	1 480	100	50	0	30	10	0	0	
Woonprovincie ultimo 2007										
Groningen	2 770	2 660	120	90	0	20	0	0	0	
Friesland	2 140	2 080	60	50	0	10	0	0	0	
Drenthe	1 330	1 300	30	20	0	10	0	0	0	
Overijssel	4 550	4 380	170	100	0	50	10	0	10	
Flevoland	1 250	1 230	30	10	0	10	0	0	0	
Gelderland	7 880	7 620	260	170	10	60	20	0	10	
Utrecht	7 740	7 420	320	180	0	70	30	10	30	
Noord-Holland	14 180	13 430	760	440	20	150	90	10	40	
Zuid-Holland	15 670	15 030	640	390	10	140	20	20	70	
Zeeland	1 100	1 080	20	10	0	10	0	0	0	
Noord-Brabant	10 580	10 210	370	270	10	50	20	10	10	
Limburg	3 970	3 810	170	120	0	40	0	0	0	

Tabel C3f (vervolg)

Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2003 en ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie ¹⁾
<i>Aantal</i>										
Woonregio ultimo 2007										
Oost-Groningen	290	280	0	0	0	0	0	0	0	0
Delfzijl en omgeving	100	100	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig Groningen	2 390	2 270	110	90	0	20	0	0	0	0
Noord-Friesland	1 150	1 120	40	30	0	0	0	0	0	0
Zuidwest-Friesland	350	330	20	10	0	0	0	0	0	0
Zuidoost-Friesland	650	640	10	10	0	0	0	0	0	0
Noord-Drenthe	620	600	20	10	0	0	0	0	0	0
Zuidoost-Drenthe	340	330	10	0	0	0	0	0	0	0
Zuidwest-Drenthe	370	370	10	10	0	0	0	0	0	0
Noord-Overijssel	1 630	1 560	70	40	0	20	0	0	0	0
Zuidwest-Overijssel	730	710	20	10	0	0	0	0	0	0
Twente	2 190	2 110	80	50	0	20	0	0	10	0
Veluwe	2 210	2 160	50	30	0	20	0	0	0	0
Achterhoek	1 120	1 100	20	20	0	0	0	0	0	0
Arnhem/Nijmegen	3 910	3 730	180	120	0	30	10	0	10	0
Zuidwest-Gelderland	640	630	10	0	0	0	0	0	0	0
Utrecht	7 740	7 420	320	180	0	70	30	10	30	0
Kop van Noord-Holland	1 140	1 120	20	10	0	10	0	0	0	0
Alkmaar en omgeving	940	920	20	10	0	10	0	0	0	0
IJmond	590	580	10	0	0	0	0	0	0	0
Agglomeratie Haarlem	1 220	1 180	40	20	0	10	0	0	10	0
Zaanstreek	510	500	10	10	0	0	0	0	0	0
Groot-Amsterdam	8 870	8 270	600	360	10	110	80	10	30	0
Het Gooi en Vechtstreek	910	870	40	20	0	20	0	0	0	0
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	1 980	1 940	50	30	0	10	0	0	10	0
Agglomeratie 's-Gravenhage	4 210	3 990	220	120	0	60	10	0	30	0
Delft en Westland	1 040	1 020	20	10	0	0	0	0	0	0
Oost-Zuid-Holland	1 170	1 140	40	30	0	10	0	0	10	0
Groot-Rijnmond	6 010	5 740	270	180	0	40	20	10	20	0
Zuidoost-Zuid-Holland	1 260	1 210	50	30	0	10	0	0	10	0
Zeeuwsch-Vlaanderen	240	240	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig Zeeland	860	840	20	10	0	0	0	0	0	0
West-Noord-Brabant	2 560	2 470	90	70	0	10	10	0	10	0
Midden-Noord-Brabant	2 010	1 940	80	50	0	20	0	0	0	0
Noordoost-Noord-Brabant	2 730	2 630	100	80	0	10	10	0	0	0
Zuidoost-Noord-Brabant	3 280	3 170	110	80	0	10	10	0	0	0
Noord-Limburg	860	830	20	20	0	10	0	0	0	0
Midden-Limburg	860	840	20	10	0	10	0	0	0	0
Zuid-Limburg	2 260	2 130	120	90	0	30	0	0	0	0
Flevoland	1 250	1 230	30	10	0	10	0	0	0	0
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	3 750	3 520	230	110	10	90	10	0	10	0

¹⁾ De opleidingsrichting Creatieve Industrie Economie leverde in 2002 nog geen afgestudeerden.

Tabel C4
Personen die in 2002 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding, naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie
<i>Aantal</i>										
Totaal	110 130	105 420	4 700	2 210	180	1 010	180	70	680	380
Geslacht										
Man	48 020	46 010	2 010	710	30	540	70	50	520	100
Vrouw	62 100	59 410	2 690	1 500	150	470	120	20	160	280
Herkomstgroepering										
Autochtoon	88 250	85 020	3 240	1 610	80	510	140	60	540	310
Westers allochtoon	10 970	9 910	1 060	440	80	390	30	10	80	40
Niet-westers allochtoon	10 900	10 480	410	170	30	110	20	0	60	30
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leeftijdsklasse in afstudeerjaar										
Jonger dan 20 jaar	10	10	0	0	0	0	0	0	0	0
20 jaar	130	130	10	0	0	0	0	0	0	0
21 jaar	7 100	6 960	140	50	20	10	0	0	30	30
22 jaar	13 020	12 600	430	150	40	70	20	0	80	80
23 jaar	15 480	14 930	550	220	30	90	30	0	100	80
24 jaar	15 850	15 230	620	270	30	120	30	0	120	70
25 jaar	13 900	13 260	650	320	10	120	20	0	120	50
26 jaar	10 640	10 090	550	280	10	110	10	0	90	30
27-29 jaar	15 290	14 370	920	470	20	230	50	20	110	30
30-34 jaar	7 260	6 790	470	220	10	170	20	30	20	10
35 jaar en ouder	11 430	11 060	370	240	10	80	10	20	0	10
<i>%</i>										
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Geslacht										
Man	44	44	43	32	17	54	36	73	77	26
Vrouw	56	56	57	68	83	46	64	27	23	74
Herkomstgroepering										
Autochtoon	80	81	69	73	41	50	75	88	79	84
Westers allochtoon	10	9	22	20	44	39	15	12	11	9
Niet-westers allochtoon	10	10	9	7	15	11	10	0	9	7
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leeftijdsklasse in afstudeerjaar										
Jonger dan 20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21 jaar	6	7	3	2	11	1	0	0	4	8
22 jaar	12	12	9	7	20	7	8	0	12	20
23 jaar	14	14	12	10	17	9	16	0	14	21
24 jaar	14	14	13	12	14	11	14	0	18	17
25 jaar	13	13	14	14	6	12	13	0	18	14
26 jaar	10	10	12	13	7	11	7	0	14	9
27-29 jaar	14	14	20	21	13	23	24	23	16	9
30-34 jaar	7	6	10	10	3	16	10	48	3	1
35 jaar en ouder	10	10	8	11	7	8	7	26	0	2

Tabel C4a

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar arbeidsmarktpositie¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie
<i>Aantal</i>										
Totaal ¹⁾	110 130	105 420	4 700	2 210	180	1 010	180	70	680	380
Werknemers ultimo 2007	87 550	84 960	2 600	1 160	90	420	110	50	460	300
Zelfstandigen ultimo 2007	3 900	2 920	980	520	20	240	50	10	120	20
Personen met een uitkering ultimo 2007	1 640	1 140	500	360	20	80	20	0	20	10
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	21 880	21 200	680	210	20	320	10	0	60	50
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	6 050	5 630	420	210	30	90	10	0	50	30
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	5 170	4 790	380	160	30	160	10	0	20	10
<i>%</i>										
Totaal ¹⁾	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Werknemers ultimo 2007	80	81	55	53	51	41	58	77	68	81
Zelfstandigen ultimo 2007	4	3	21	23	13	24	28	18	18	4
Personen met een uitkering ultimo 2007	1	1	11	16	9	7	10	0	3	2
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	20	20	14	10	9	32	6	0	9	14
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	5	5	9	10	16	9	5	0	7	8
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	5	5	8	7	16	16	3	0	3	2

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere arbeidsmarktposities geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij een gemengde beroepspraktijk hebben en zowel werknemer als zelfstandige zijn. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de arbeidsmarktpositie niet optelt tot het totaal aantal afgestudeerden. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

²⁾ Van personen die niet als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, geen uitkering ontvangen en geen opleiding volgen, maar wel in Nederland woonachtig zijn op het peilmoment, is de arbeidsmarktpositie onbekend.

Tabel C4b

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie
<i>Aantal</i>										
Werknemers ultimo 2007	87 550	84 960	2 600	1 160	90	420	110	50	460	300
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	890	710	180	30	30	60	40	0	10	20
Media en entertainmentindustrie	1 410	1 250	150	30	0	10	0	0	40	70
Creatieve zakelijke dienstverlening	1 780	1 530	250	150	0	0	0	40	40	20
Creatieve detailhandel	110	100	10	10	0	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	4 550	4 410	140	20	0	0	0	0	110	10
Overige creatieve industrie	170	150	20	10	0	0	0	0	10	0
Overige economische activiteiten	78 650	76 810	1 840	920	60	330	70	10	260	190
<i>%</i>										
Werknemers ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	1	1	7	3	32	15	37	0	1	5
Media en entertainmentindustrie	2	1	6	3	0	3	0	0	8	22
Creatieve zakelijke dienstverlening	2	2	9	13	0	0	0	75	8	7
Creatieve detailhandel	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	5	5	6	1	0	0	0	0	24	4
Overige creatieve industrie	0	0	1	1	0	0	0	0	2	0
Overige economische activiteiten	90	90	71	79	65	80	61	25	57	61

Tabel C4c

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie
<i>Aantal</i>										
Zelfstandigen ultimo 2007	3 900	2 920	980	520	20	240	50	10	120	20
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	330	110	220	100	10	100	20	0	10	0
Media en entertainmentindustrie	230	110	120	80	0	10	0	0	10	0
Creatieve zakelijke dienstverlening	290	160	140	100	0	0	0	10	30	0
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	260	220	30	0	0	0	0	0	30	0
Overige creatieve industrie	20	10	10	10	0	0	0	0	0	0
Overige economische activiteiten	2 770	2 310	460	220	10	130	30	10	50	10
<i>%</i>										
Zelfstandigen ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bedrijfstak ultimo 2007										
Kunsten en cultureel erfgoed	8	4	23	18	33	40	35	0	4	0
Media en entertainmentindustrie	6	4	12	16	0	6	0	0	8	0
Creatieve zakelijke dienstverlening	7	5	14	20	0	0	0	42	21	0
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	7	8	3	0	0	0	0	0	23	0
Overige creatieve industrie	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Overige economische activiteiten	71	79	47	43	54	53	57	50	43	69

Tabel C4d

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie
<i>Aantal</i>										
Personen met een uitkering ultimo 2007	1 640	1 140	500	360	20	80	20	0	20	10
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2007										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	550	500	50	30	10	0	10	0	0	0
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	190	160	30	30	0	0	0	0	0	0
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	400	20	380	280	10	70	10	0	10	0
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	540	500	50	40	0	0	0	0	0	0
<i>%</i>										
Personen met een uitkering ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100	0	100	100
Uitkeringstype ¹⁾ ultimo 2007										
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	34	44	11	8	35	0	42	0	0	0
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	11	14	6	7	0	0	0	0	0	0
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	24	2	76	77	59	88	58	0	82	0
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	33	43	9	11	0	0	0	0	0	0

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere uitkeringstypen geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering een bijstandsuitkering ontvangen. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de uitkeringstypen niet optelt tot het totaal aantal personen met een uitkering. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

Tabel C4e

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie
<i>Aantal</i>										
Totaal	110 130	105 420	4 700	2 210	180	1 010	180	70	680	380
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007										
Minder dan 2 000 euro	3 270	2 910	360	160	20	140	10	0	30	0
2 000 tot 10 000 euro	13 410	12 730	680	340	30	200	20	0	70	40
10 000-20 000 euro	16 470	15 190	1 280	720	40	270	70	0	110	60
20 000-30 000 euro	17 190	16 220	970	470	40	130	50	0	160	110
30 000-40 000 euro	27 770	27 060	710	250	20	60	30	10	210	120
40 000-50 000 euro	15 680	15 470	220	70	0	20	10	20	60	20
50 000-60 000 euro	6 500	6 430	60	20	0	10	0	10	10	10
Meer dan 60 000 euro	4 650	4 610	40	10	0	10	10	10	0	0
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	5 190	4 810	380	160	30	160	10	0	20	10
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007										
Vermogen negatief	5 420	5 230	180	90	0	40	10	10	20	20
0 tot 5 000 euro	30 220	28 390	1 830	950	60	360	90	10	240	130
5 000 tot 10 000 euro	9 290	8 890	400	190	20	80	20	10	50	30
10 000 tot 20 000 euro	8 390	8 080	310	150	10	70	10	10	50	30
20 000 tot 50 000 euro	8 690	8 420	280	120	10	60	20	10	30	20
50 000 tot 100 000 euro	5 610	5 440	160	80	0	30	10	10	30	10
100 000 tot 200 000 euro	8 480	8 250	230	90	10	40	10	10	60	20
200 000 tot 500 000 euro	12 090	11 750	330	140	10	60	10	10	70	40
500 000 tot 1 miljoen euro	3 540	3 470	80	30	0	10	0	0	20	10
1 miljoen euro en meer	1 530	1 490	40	20	0	10	0	0	0	0
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	16 880	16 020	860	350	60	250	20	0	110	60
%										
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007										
Minder dan 2 000 euro	3	3	8	7	11	14	3	0	4	0
2 000 tot 10 000 euro	12	12	15	16	14	19	8	0	10	10
10 000-20 000 euro	15	14	27	33	24	27	36	0	16	17
20 000-30 000 euro	16	15	21	21	22	13	26	0	24	30
30 000-40 000 euro	25	26	15	11	11	6	15	21	32	33
40 000-50 000 euro	14	15	5	3	0	2	4	35	9	5
50 000-60 000 euro	6	6	1	1	0	1	0	21	1	2
Meer dan 60 000 euro	4	4	1	1	0	1	3	9	0	0
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	5	5	8	7	16	15	3	0	3	2
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007										
Vermogen negatief	5	5	4	4	0	4	4	11	3	6
0 tot 5 000 euro	27	27	39	43	33	36	49	11	35	34
5 000 tot 10 000 euro	8	8	9	8	9	8	11	14	8	9
10 000 tot 20 000 euro	8	8	7	7	3	7	5	8	7	7
20 000 tot 50 000 euro	8	8	6	5	8	6	10	20	5	5
50 000 tot 100 000 euro	5	5	3	4	0	3	4	9	4	2
100 000 tot 200 000 euro	8	8	5	4	3	3	4	9	9	6
200 000 tot 500 000 euro	11	11	7	6	6	6	4	12	10	10
500 000 tot 1 miljoen euro	3	3	2	1	0	1	0	0	3	2
1 miljoen euro en meer	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	15	15	18	16	34	25	9	0	16	17

¹⁾ Van overleden en geëmigreerde personen is het inkomen of vermogen niet van toepassing. Van een klein deel van de afgestudeerden is het inkomen of vermogen onbekend.

Tabel C4f

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een hbo- of wo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve hbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve hbo-opleidingen						
		Nee	Ja	Beeldende kunst	Dans	Muziek	Theater	Bouwkunst	Creatieve Industrie Techniek	Creatieve Industrie Economie
	<i>Aantal</i>									
Totaal	110 130	105 420	4 700	2 210	180	1 010	180	70	680	380
Woonprovincie ultimo 2007										
Groningen	4 980	4 810	170	110	0	30	0	0	20	0
Friesland	2 620	2 530	90	40	0	10	0	0	30	10
Drenthe	1 540	1 510	30	20	0	0	0	0	0	0
Overijssel	6 090	5 820	270	130	0	60	10	10	60	0
Flevoland	1 650	1 600	50	20	0	0	0	0	10	20
Gelderland	11 170	10 830	340	200	20	40	10	0	40	20
Utrecht	12 200	11 710	490	220	0	110	30	0	70	60
Noord-Holland	20 250	19 110	1 140	470	70	200	80	20	120	180
Zuid-Holland	23 200	22 190	1 020	440	40	270	10	20	200	50
Zeeland	1 240	1 220	30	10	0	10	0	0	0	0
Noord-Brabant	14 430	13 910	520	310	20	80	20	10	60	30
Limburg	5 590	5 400	190	90	0	50	10	0	40	10
Woonregio ultimo 2007										
Oost-Groningen	350	340	10	0	0	0	0	0	0	0
Delfzijl en omgeving	130	130	10	0	0	0	0	0	0	0
Overig Groningen	4 500	4 340	160	110	0	30	0	0	10	0
Noord-Friesland	1 520	1 460	60	30	0	0	0	0	20	10
Zuidwest-Friesland	390	370	10	10	0	0	0	0	10	0
Zuidoost-Friesland	720	700	20	10	0	0	0	0	10	0
Noord-Drenthe	680	670	10	10	0	0	0	0	0	0
Zuidoost-Drenthe	430	430	0	0	0	0	0	0	0	0
Zuidwest-Drenthe	420	410	10	10	0	0	0	0	0	0
Noord-Overijssel	1 980	1 880	100	60	0	20	0	0	20	0
Zuidwest-Overijssel	880	850	30	20	0	0	0	0	10	0
Twente	3 230	3 090	140	60	0	40	0	0	40	0
Veluwe	3 400	3 340	60	30	0	10	0	0	10	10
Achterhoek	1 290	1 260	30	20	0	0	0	0	10	0
Arnhem/Nijmegen	5 680	5 460	220	140	10	30	10	0	20	10
Zuidwest-Gelderland	800	780	20	10	0	0	0	0	0	10
Utrecht	12 200	11 710	490	220	0	110	30	0	70	60
Kop van Noord-Holland	1 430	1 390	30	10	0	0	0	0	0	10
Alkmaar en omgeving	1 180	1 130	50	10	0	10	0	0	10	10
IJmond	820	790	30	10	0	0	0	0	10	10
Agglomeratie Haarlem	1 470	1 390	80	20	10	10	0	0	10	30
Zaanstreek	670	650	20	10	0	10	0	0	0	10
Groot-Amsterdam	13 590	12 730	860	390	60	150	80	20	60	100
Het Gooi en Vechtstreek	1 100	1 030	70	20	0	10	0	0	20	10
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	3 420	3 350	70	30	10	10	0	0	10	20
Agglomeratie 's-Gravenhage	5 650	5 300	350	130	10	140	0	0	50	10
Delft en Westland	2 270	2 220	50	20	0	10	0	0	20	0
Oost-Zuid-Holland	1 590	1 530	60	20	0	10	0	0	20	10
Groot-Rijnmond	8 510	8 080	440	220	20	90	10	10	80	10
Zuidoost-Zuid-Holland	1 770	1 710	50	20	0	10	0	0	10	0
Zeeuwsch-Vlaanderen	280	280	10	0	0	0	0	0	0	0
Overig Zeeland	960	940	20	10	0	0	0	0	0	0
West-Noord-Brabant	3 150	3 010	140	80	0	10	0	0	30	20
Midden-Noord-Brabant	3 460	3 330	130	60	10	40	10	0	10	0
Noordoost-Noord-Brabant	3 190	3 090	100	60	0	10	0	0	10	10
Zuidoost-Noord-Brabant	4 630	4 480	160	110	10	20	10	0	20	0
Noord-Limburg	1 070	1 040	30	20	0	0	0	0	10	0
Midden-Limburg	1 080	1 050	40	20	0	10	0	0	10	0
Zuid-Limburg	3 440	3 310	130	60	0	40	10	0	30	0
Flevoland	1 650	1 600	50	20	0	0	0	0	10	20
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	5 170	4 790	380	160	30	160	10	0	20	10

Tabel C5
Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding, naar geslacht, herkomstgroepering en leeftijd in afstudeerjaar

	Totaal	Creatieve mbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve mbo-opleidingen			
		Nee	Ja	Goud- en Zilvermeden	Mode en Kleding	Theater en Podiumtechniek	Media en Vormgeving
<i>Aantal</i>							
Totaal	145 970	142 970	3 000	160	480	100	2 270
Geslacht							
Man	74 970	73 610	1 360	40	30	70	1 220
Vrouw	70 990	69 360	1 640	110	450	30	1 050
Herkomstgroepering							
Autochtoon	112 020	109 610	2 410	130	270	90	1 930
Westers allochtoon	8 830	8 590	240	20	30	10	190
Niet-westers allochtoon	25 120	24 770	350	20	170	0	160
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0
Leeftijdsklasse in afstudeerjaar							
Jonger dan 18 jaar	3 750	3 750	0	0	0	0	0
18 jaar	11 810	11 780	40	0	30	0	10
19 jaar	23 660	23 540	130	10	70	10	40
20 jaar	29 550	28 830	720	20	130	20	550
21 jaar	22 930	22 050	880	20	110	20	730
22 jaar	13 100	12 570	530	20	70	20	420
23-24 jaar	11 960	11 530	430	30	40	10	350
25-29 jaar	9 390	9 200	190	20	20	10	140
30-34 jaar	4 420	4 400	20	0	0	0	10
35 jaar en ouder	15 390	15 320	70	40	10	0	20
<i>%</i>							
Totaal	100	100	100	100	100	100	100
Geslacht							
Man	51	51	45	28	7	73	54
Vrouw	49	49	55	72	93	27	46
Herkomstgroepering							
Autochtoon	77	77	80	80	57	89	85
Westers allochtoon	6	6	8	10	7	7	8
Niet-westers allochtoon	17	17	12	10	36	0	7
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0
Leeftijdsklasse in afstudeerjaar							
Jonger dan 18 jaar	3	3	0	0	0	0	0
18 jaar	8	8	1	0	5	0	1
19 jaar	16	16	4	4	14	11	2
20 jaar	20	20	24	10	27	24	24
21 jaar	16	15	29	12	23	21	32
22 jaar	9	9	18	14	14	21	19
23-24 jaar	8	8	14	17	9	11	15
25-29 jaar	6	6	6	14	4	12	6
30-34 jaar	3	3	1	0	0	0	0
35 jaar en ouder	11	11	2	26	3	0	1

Tabel C5a
Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding naar arbeidsmarktpositie¹⁾ en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve mbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve mbo-opleidingen			
		Nee	Ja	Goud- en Zilvermeden	Mode en Kleding	Theater en Podiumtechniek	Media en Vormgeving
<i>Aantal</i>							
Totaal ¹⁾	145 970	142 970	3 000	160	480	100	2 270
Werknemers ultimo 2007	120 560	118 430	2 130	90	340	70	1 640
Zelfstandigen ultimo 2007	2 680	2 550	130	20	10	10	90
Personen met een uitkering ultimo 2007	4 740	4 670	60	10	20	0	30
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	59 510	58 110	1 400	30	240	30	1 100
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	5 670	5 520	150	20	30	10	100
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	1 870	1 820	50	10	10	0	30
<i>%</i>							
Totaal ¹⁾	100	100	100	100	100	100	100
Werknemers ultimo 2007	83	83	71	54	71	69	72
Zelfstandigen ultimo 2007	2	2	4	14	1	12	4
Personen met een uitkering ultimo 2007	3	3	2	7	4	0	1
Personen die een opleiding volgt ultimo 2007	41	41	47	21	51	29	48
Personen met een onbekende arbeidsmarktpositie ultimo 2007 ²⁾	4	4	5	13	6	6	4
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	1	1	2	4	3	0	1

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere arbeidsmarktposities geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij een gemengde beroepspraktijk hebben en zowel werknemer als zelfstandige zijn. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de arbeidsmarktpositie niet optelt tot het totaal aantal afgestudeerden. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

²⁾ Van personen die niet als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, geen uitkering ontvangen en geen opleiding volgen, maar wel in Nederland woonachtig zijn op het peilmoment, is de arbeidsmarktpositie onbekend.

Tabel C5b
Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding en werkzaam zijn als werknemer naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve mbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve mbo-opleidingen			
		Nee	Ja	Goud- en Zilvermeden	Mode en Kleding	Theater en Podiumtechniek	Media en Vormgeving
<i>Aantal</i>							
Werknemers ultimo 2007	120 560	118 430	2 130	90	340	70	1 640
Bedrijfstak ultimo 2007							
Kunsten en cultureel erfgoed	550	510	40	0	0	20	20
Media en entertainmentindustrie	620	530	100	0	10	10	90
Creatieve zakelijke dienstverlening	770	560	210	0	10	0	210
Creatieve detailhandel	150	140	10	0	0	0	10
Kennisintensieve diensten	950	880	70	0	0	0	70
Overige creatieve industrie	550	530	20	0	10	0	10
Overige economische activiteiten	116 960	115 280	1 680	80	320	40	1 240
<i>%</i>							
Werknemers ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100
Bedrijfstak ultimo 2007							
Kunsten en cultureel erfgoed	0	0	2	0	0	33	1
Media en entertainmentindustrie	1	0	5	0	1	7	5
Creatieve zakelijke dienstverlening	1	0	10	0	2	0	13
Creatieve detailhandel	0	0	1	0	0	0	1
Kennisintensieve diensten	1	1	3	0	0	0	4
Overige creatieve industrie	0	0	1	0	2	0	1
Overige economische activiteiten	97	97	79	94	94	58	76

Tabel C5c

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding en werkzaam zijn als zelfstandige naar bedrijfstak en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve mbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve mbo-opleidingen			
		Nee	Ja	Goud- en Zilvermeden	Mode en Kleding	Theater en Podiumtechniek	Media en Vormgeving
<i>Aantal</i>							
Zelfstandigen ultimo 2007	2 680	2 550	130	20	10	10	90
Bedrijfstak ultimo 2007							
Kunsten en cultureel erfgoed	40	30	10	0	0	0	0
Media en entertainmentindustrie	50	40	10	0	0	0	10
Creatieve zakelijke dienstverlening	50	30	20	0	0	0	20
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	70	50	20	0	0	0	20
Overige creatieve industrie	40	30	10	10	0	0	0
Overige economische activiteiten	2 420	2 370	60	10	0	10	40
%							
Zelfstandigen ultimo 2007	100	100	100	100	100	100	100
Bedrijfstak ultimo 2007							
Kunsten en cultureel erfgoed	1	1	8	0	0	0	0
Media en entertainmentindustrie	2	2	9	0	0	0	8
Creatieve zakelijke dienstverlening	2	1	16	0	0	0	22
Creatieve detailhandel	0	0	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	3	2	15	0	0	0	21
Overige creatieve industrie	2	1	9	50	0	0	0
Overige economische activiteiten	91	93	45	36	0	50	44

Tabel C5d

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding en een uitkering ontvangen naar uitkeringstype1) en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve mbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve mbo-opleidingen			
		Nee	Ja	Goud- en Zilvermeden	Mode en Kleding	Theater en Podiumtechniek	Media en Vormgeving
<i>Aantal</i>							
Personen met een uitkering ultimo 2007	4 740	4 670	60	10	20	0	30
Uitkeringstype1) ultimo 2007							
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	940	930	10	0	0	0	10
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	1 310	1 290	20	0	10	0	10
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	10	10	0	0	0	0	0
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	2 550	2 520	30	10	10	0	20
%							
Personen met een uitkering ultimo 2007	100	100	100	100	100	0	100
Uitkeringstype1) ultimo 2007							
Personen met een WW-uitkering ultimo 2007	20	20	16	0	0	0	15
Personen met een bijstandsuitkering ultimo 2007	28	28	34	0	61	0	21
Personen met een WWIK-uitkering ultimo 2007	0	0	0	0	0	0	0
Personen met een AO-uitkering ultimo 2007	54	54	48	45	28	0	62

¹⁾ Het is mogelijk dat personen tot meerdere uitkeringstypen geteld kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer zij naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering een bijstandsuitkering ontvangen. Deze personen komen dan vaker in de tabellen voor waardoor de uitsplitsing van de uitkeringstypen niet optelt tot het totaal aantal personen met een uitkering. Ook de percentages tellen hierdoor niet op tot 100 procent.

Tabel C5e

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding naar inkomensklasse, vermogensklasse en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve mbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve mbo-opleidingen			
		Nee	Ja	Goud- en Zilvermeden	Mode en Kleding	Theater en Podiumtechniek	Media en Vormgeving
<i>Aantal</i>							
Totaal	145 970	142 970	3 000	160	480	100	2 270
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007							
Minder dan 2 000 euro	4 230	4 100	130	20	20	0	90
2 000 tot 10 000 euro	37 020	35 840	1 180	40	200	30	900
10 000-20 000 euro	44 330	43 360	970	40	180	40	710
20 000-30 000 euro	33 810	33 270	550	30	60	20	440
30 000-40 000 euro	16 260	16 160	100	10	0	10	90
40 000-50 000 euro	5 460	5 450	10	0	0	0	10
50 000-60 000 euro	1 820	1 820	0	0	0	0	0
Meer dan 60 000 euro	1 090	1 090	0	0	0	0	0
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	1 940	1 890	50	10	10	0	30
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007							
Vermogen negatief	7 120	7 030	90	10	20	0	70
0 tot 5 000 euro	37 000	36 000	1 000	50	210	40	700
5 000 tot 10 000 euro	7 340	7 190	150	10	20	10	110
10 000 tot 20 000 euro	7 080	6 970	120	10	20	10	80
20 000 tot 50 000 euro	9 540	9 410	130	0	20	0	100
50 000 tot 100 000 euro	10 170	10 010	160	10	20	0	130
100 000 tot 200 000 euro	19 740	19 410	320	20	30	10	270
200 000 tot 500 000 euro	23 660	23 230	430	20	50	10	340
500 000 tot 1 miljoen euro	5 720	5 640	80	10	10	0	60
1 miljoen euro en meer	1 770	1 730	40	0	0	0	30
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	16 840	16 340	500	20	80	20	380
<i>%</i>							
Totaal	100	100	100	100	100	100	100
Persoonlijk bruto-inkomen ultimo 2007							
Minder dan 2 000 euro	3	3	4	13	5	0	4
2 000 tot 10 000 euro	25	25	39	28	42	28	40
10 000-20 000 euro	30	30	32	27	37	38	31
20 000-30 000 euro	23	23	18	17	12	22	19
30 000-40 000 euro	11	11	3	4	0	6	4
40 000-50 000 euro	4	4	0	0	0	0	0
50 000-60 000 euro	1	1	0	0	0	0	0
Meer dan 60 000 euro	1	1	0	0	0	0	0
Niet van toepassing of inkomen onbekend ¹⁾	1	1	2	4	3	0	1
Vermogensklasse van het huishouden ultimo 2007							
Vermogen negatief	5	5	3	4	4	0	3
0 tot 5 000 euro	25	25	33	31	44	39	31
5 000 tot 10000 euro	5	5	5	3	4	5	5
10000 tot 20000 euro	5	5	4	6	4	6	4
20 000 tot 50 000 euro	7	7	4	0	4	0	5
50 000 tot 100 000 euro	7	7	5	6	4	0	6
100 000 tot 200 000 euro	14	14	11	11	5	13	12
200 000 tot 500 000 euro	16	16	14	15	10	11	15
500 000 tot 1 miljoen euro	4	4	3	4	2	0	3
1 miljoen euro en meer	1	1	1	0	0	0	1
Niet van toepassing of vermogen onbekend ¹⁾	12	11	17	13	17	15	17

¹⁾ Van overleden en geëmigreerde personen is het inkomen of vermogen niet van toepassing. Van een klein deel van de afgestudeerden is het inkomen of vermogen onbekend.

Tabel C5f

Personen die in 2006 zijn afgestudeerd aan een mbo-opleiding naar woonprovincie, woonregio (COROP) en opleidingsrichting, ultimo 2007

	Totaal	Creatieve mbo-opleiding		Opleidingsrichting creatieve mbo-opleidingen			
		Nee	Ja	Goud- en Zilvermeden	Mode en Kleding	Theater en Podiumtechniek	Media en Vormgeving
<i>Aantal</i>							
Totaal	145 970	142 970	3 000	160	480	100	2 270
Woonprovincie ultimo 2007							
Groningen	5 910	5 830	80	0	0	10	70
Friesland	6 610	6 490	120	0	20	10	90
Drenthe	4 600	4 560	30	0	0	0	30
Overijssel	12 120	11 880	240	0	40	0	200
Flevoland	4 020	3 940	70	10	10	0	50
Gelderland	17 980	17 690	290	10	50	0	220
Utrecht	9 020	8 730	290	20	30	0	240
Noord-Holland	20 380	19 840	540	20	90	30	400
Zuid-Holland	30 120	29 370	750	60	160	20	520
Zeeland	3 620	3 600	20	10	0	0	20
Noord-Brabant	20 810	20 400	420	20	50	20	330
Limburg	8 920	8 820	100	0	10	0	80
Woonregio ultimo 2007							
Oost-Groningen	1 490	1 490	10	0	0	0	0
Delfzijl en omgeving	530	530	0	0	0	0	0
Overig Groningen	3 890	3 820	70	0	0	0	60
Noord-Friesland	3 680	3 610	70	0	10	10	60
Zuidwest-Friesland	940	930	10	0	0	0	10
Zuidoost-Friesland	1 990	1 950	30	0	10	0	30
Noord-Drenthe	1 570	1 560	10	0	0	0	10
Zuidoost-Drenthe	1 640	1 630	10	0	0	0	10
Zuidwest-Drenthe	1 390	1 380	10	0	0	0	10
Noord-Overijssel	4 050	3 970	80	0	0	0	80
Zuidwest-Overijssel	1 550	1 530	30	0	0	0	20
Twente	6 520	6 390	130	0	40	0	100
Veluwe	6 160	6 060	100	0	10	0	80
Achterhoek	3 630	3 600	30	0	10	0	30
Arnhem/Nijmegen	6 080	5 950	130	10	30	0	90
Zuidwest-Gelderland	2 110	2 080	30	0	0	0	20
Utrecht	9 020	8 730	290	20	30	0	240
Kop van Noord-Holland	3 530	3 460	60	0	10	0	50
Alkmaar en omgeving	2 060	2 020	40	0	10	0	30
IJmond	1 620	1 580	40	0	10	0	30
Agglomeratie Haarlem	1 410	1 350	60	0	10	0	40
Zaanstreek	1 340	1 310	40	0	10	0	30
Groot-Amsterdam	9 080	8 840	250	10	50	20	170
Het Gooi en Vechtstreek	1 340	1 280	60	0	10	0	50
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	2 930	2 870	60	10	10	0	40
Agglomeratie 's-Gravenhage	5 730	5 570	160	10	50	10	100
Delft en Westland	1 770	1 740	30	0	10	0	20
Oost-Zuid-Holland	2 890	2 820	70	10	10	0	50
Groot-Rijnmond	12 990	12 630	360	20	70	10	260
Zuidoost-Zuid-Holland	3 820	3 750	70	10	0	0	60
Zeeuwsch-Vlaanderen	900	900	0	0	0	0	0
Overig Zeeland	2 720	2 700	20	0	0	0	20
West-Noord-Brabant	5 260	5 150	110	10	20	0	90
Midden-Noord-Brabant	3 920	3 840	80	0	10	10	60
Noordoost-Noord-Brabant	5 510	5 410	100	10	10	0	90
Zuidoost-Noord-Brabant	6 140	6 010	130	10	20	10	100
Noord-Limburg	2 490	2 450	40	0	0	0	30
Midden-Limburg	1 870	1 840	30	0	0	0	30
Zuid-Limburg	4 560	4 530	30	0	0	0	20
Flevoland	4 020	3 940	70	10	10	0	50
Overleden of geëmigreerde personen ultimo 2007	1 870	1 820	50	10	10	0	30

Bijlage CROHO-opleidingen cohort-onderzoek

Creatieve hbo-opleidingen in cohort 1994
Beeldende kunst

Opleiding	CROHO-code
b creatieve therapie	04642
creatief-educatief werk	04643
b creatieve therapie	04644
beeldende kunst en vormgeving	04699
b vormgeving	04712
b vormgeving	04716
b vormgeving	04718
b vormgeving	04719
b vormgeving	04720
b vormgeving	04721
b vormgeving	04722
b vormgeving	04723
b vormgeving	04724
b vormgeving	04725
b vormgeving	04726
b film en televisie	04733
b docent beeldende kunst en vormgeving	04943
b docent beeldende kunst en vormgeving	05081
b docent beeldende kunst en vormgeving	05082
b docent beeldende kunst en vormgeving	05083
b docent beeldende kunst en vormgeving	05150
b docent beeldende kunst en vormgeving	05179
b docent beeldende kunst en vormgeving	05181
b docent beeldende kunst en vormgeving	05320
b docent beeldende kunst en vormgeving	05322
b docent beeldende kunst en vormgeving	05340
b docent beeldende kunst en vormgeving	05342
b docent beeldende kunst en vormgeving	05360
b docent beeldende kunst en vormgeving	05362

Dans

Opleiding	CROHO-code
b dans	04798
b docent dans	04940

Muziek

Opleiding	CROHO-code
b muziek	04748
b muziek	04754
m muziek	04763
b muziek	04764
b muziek	04770
b muziek	04789
b muziek	04793
b muziek	04794
b muziek	04795
b muziek	04820
b docent muziek	04841
m muziek	04854
b muziek	04862
b docent muziek	04863
b muziek	04965
b muziek	04966

Theater

Opleiding	CROHO-code
b docent drama	04691
b docent drama	04698
b dans	04741
b dans	04743
b dans	04744
b docent drama	04745
b theater	04860
b docent mime	04941

Bouwkunst

Opleiding	CROHO-code
m architectuur	04320
m stedenbouw	04321
m landschapsarchitectuur	04322
m stedenbouw	04338
m architectuur	04336

Creatieve Industrie Techniek

Opleiding	CROHO-code
b kunst en techniek	04713

Creatieve Industrie Economie

Opleiding	CROHO-code
-----------	------------

Creatieve hbo-opleidingen in cohort 1998
Beeldende kunst

Opleiding	CROHO-code
b creatieve therapie	04644
beeldende kunst en vormgeving	04699
b vormgeving	04716
b vormgeving	04720
b vormgeving	04721
b vormgeving	04724
b vormgeving	04725
b vormgeving	04726
m vrije vormgeving	04749
m fotografie	04756
m grafisch ontwerpen	04758
m vormgeving	04759
m vormgeving	04760
m modevormgeving	04804
m autonome beeldende kunst	04853
b docent beeldende kunst en vormgeving	05081
b docent beeldende kunst en vormgeving	05082
b docent beeldende kunst en vormgeving	05083
b docent beeldende kunst en vormgeving	05084
b docent beeldende kunst en vormgeving	05085
b docent beeldende kunst en vormgeving	05086
b docent beeldende kunst en vormgeving	05150
b docent beeldende kunst en vormgeving	05179
b docent beeldende kunst en vormgeving	05181
b docent beeldende kunst en vormgeving	05322
b docent beeldende kunst en vormgeving	05342
b docent beeldende kunst en vormgeving	05362

Dans

Opleiding	CROHO-code
b docent dans	04940

Muziek

Opleiding	CROHO-code
b muziek	04739
b muziek	04754
m muziek	04763
b muziek	04764
b muziek	04770
b muziek	04789
b muziek	04793
b muziek	04794
b muziek	04820
b docent muziek	04841
b muziek	04862
b docent muziek	04863
b muziek	04965
b muziek	04966

Theater

Opleiding	CROHO-code
b docent drama	04698
b docent drama	04745
b theater	04860

Bouwkunst

Opleiding	CROHO-code
m architectuur	04336
m stedenbouw	04338

Creatieve Industrie Techniek

Opleiding	CROHO-code
b industrieel produkt ontwerpen	04389
b kunst en techniek	04713

Creatieve Industrie Economie

Opleiding	CROHO-code
-----------	------------

Creatieve hbo-opleidingen in cohort 2002

Beeldende kunst

Opleiding	CROHO-code
b creatieve therapie	04644
beeldende kunst en vormgeving	04699
b film en televisie	04733
m film	04734
m vrije vormgeving	04749
m fotografie	04756
m grafisch ontwerpen	04758
m vormgeving	04759
m vormgeving	04760
m modevormgeving	04804
m autonome beeldende kunst	04853
b docent beeldende kunst en vormgeving	05081
b docent beeldende kunst en vormgeving	05082
b docent beeldende kunst en vormgeving	05083
b docent beeldende kunst en vormgeving	05084
b docent beeldende kunst en vormgeving	05085
b docent beeldende kunst en vormgeving	05086
b docent beeldende kunst en vormgeving	05150
b docent beeldende kunst en vormgeving	05179
b docent beeldende kunst en vormgeving	05181
b docent beeldende kunst en vormgeving	05322
b docent beeldende kunst en vormgeving	05342
b docent beeldende kunst en vormgeving	05362
b docent beeldende kunst en vormgeving	05512

Dans

Opleiding	CROHO-code
b docent dans	04940

Muziek

Opleiding	CROHO-code
b muziek	04739
b muziek	04770
b muziek	04820
b docent muziek	04841
m muziek	04852
b docent muziek	04863

Theater

Opleiding	CROHO-code
b docent drama	04698
b docent drama	04745
b theater	04860
m theater	04874
b docent mime	04941

Bouwkunst

Opleiding	CROHO-code
m architectuur	04336
m landschapsarchitectuur	04337
m stedenbouw	04338

Creatieve Industrie Techniek

Opleiding	CROHO-code
b mediatechnologie	04060
b communication and multimedia design	04092
b industrieel produkt ontwerpen	04389
b kunst en techniek	04713
m mfa interactive media and environments	04714

Creatieve Industrie Economie

Opleiding	CROHO-code
b kunst en economie	04951
b media en entertainment management	04952

Creatieve hbo-opleidingen in cohort 2006

Beeldende kunst

Opleiding	CROHO-code
m film	04734
m vrije vormgeving	04749
m fotografie	04756
m grafisch ontwerpen	04758
m vormgeving	04759
m vormgeving	04760
m modevormgeving	04804
m autonome beeldende kunst	04853
m typografie	09101
m fashion	09102
m type and media	09106
m mfa schilderkunst	09113
m mfa theatervormgeving/beeldregie	09114
b creatieve therapie	34644
b film en televisie	34733
b docent beeldende kunst en vormgeving	39100
b autonome beeldende kunst	39110
b vormgeving	39111

Dans

Opleiding	CROHO-code
m choreografie	09103
m danstherapie	09108
b dans	34798
b docent dans	34940

Muziek

Opleiding	CROHO-code
m muziek	04852
m sonologie	09104
m opera	09105
b muziek	34739
b docent muziek	39112

Theater

Opleiding	CROHO-code
m theater	04874
b docent drama	34745
b theater	34860

Bouwkunst

Opleiding	CROHO-code
m architectuur	44336
m landschapsarchitectuur	44337
m stedenbouw	44338

Creatieve Industrie Techniek

Opleiding	CROHO-code
m mfa interactive media and environments	04714
b mediatechnologie	34060
b communication and multimedia design	34092
b industrieel produkt ontwerpen	34389
b kunst en techniek	34713
b engineering, design and innovation	39240

Creatieve Industrie Economie

Opleiding	CROHO-code
m media design and communication	09107
b media, informatie en communicatie	34105
b kunst en economie	34951
b media en entertainment management	34952

Centrum voor Beleidsstatistiek

Het CBS verzamelt gegevens bij personen, bedrijven en instellingen om deze daarna te verwerken tot statistische informatie over groepen mensen, bedrijven en hun omgeving. De resultaten stelt het CBS voor iedereen beschikbaar. Voor sommige vragen is deze informatie, die beschikbaar wordt gesteld via de CBS-website www.cbs.nl, echter niet toereikend. In dat geval kunnen externe partijen zich wenden tot het Centrum voor Beleidsstatistiek (CBS-CvB).

Het CBS-CvB bepaalt in nauw overleg met de klant welke informatie in welke vorm beschikbaar en nuttig is voor het beantwoorden van de vraag. Daarna voert het CBS-CvB het onderzoek uit en beschrijft de resultaten in een rapport of maatwerkpublicatie. Alle uitkomsten en publicaties worden openbaar gemaakt en zijn te vinden op de website van het CBS-CvB (www.cbs.nl/cvb).